

Vegetationen runt dammarna i "Château du Grand Val" – utvecklingsplan till en blivande strövskog

The vegetation around the ponds in the "Chateau du Grand Val"
– development of a future recreation area

Av: Ylva Tomasdotter

Examensarbete i landskapsarkitektur 30 hp Landskapsarkitektprogrammet
Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU, Alnarp 2013

Titel

Vegetationen runt dammarna i "Château du Grand Val" – utvecklingsplan till en blivande strövskog

The vegetation around the ponds in the "Chateau du Grand Val" – development of a future recreation area

Författare: Ylva Tomasdotter

Handledare: Universitetslektor Allan Gunnarsson, SLU, instution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Examinator: Professor Pär Gustafsson, SLU, instution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Biträdande examinator: Universitetsadjunkt Märit Jansson, SLU, instution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Omfattning: 30 hp

Nivå: Nivå A2E

Kurstitel: Examensarbete i landskapsarkitektur / Master Project in Landscape Architecture

Kurskod: EX0545

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Ämne: Landskapsarkitektur

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och -år: April 2013

Omslagsbild: Ylva Tomasdotter

Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: stigsystem, dynamisk vegetation, Gordon Cullen, parkkaraktärer, Château du Grand Val, upplevelse

Om inget annat anges är bilderna tagna av författaren

Ett projekt i samarbete med:

Abstract

This independent work aims to provide the owners of Château du Grand Val, Roland and Marie Nilsson a development plan on the southern part of the property where their goal with the property are heeded and where the plan is so clear that they can follow it without difficulty.

Through field trips, field and literature studies, the southern part of the property has got a new path system where the emphasis is on experiential richness and orientation. The field trips to Château du Grand Val has provided background information that has afterwards been used for analyzes of the area. Analytical methods used are Patrik Grahns *eight park characters* and Gordon Cullen's *serial vision*. The first was used to analyze the quality of the vegetation and the second to analyze the path system.

These analyzes have since formed the basis for the design of the path system and the development of the surrounding vegetation. Work focus has been on creating connective paths between existing trails and then adapt vegetation to enhance the experience of the path with regard to benefit wildlife on the property and the small-scale forest production.

Results are presented in both text and illustrations. It contains a detailed plan for the creation of a connecting path system. A path system that guests at Château du Grand Val can use during their stay at the castle, and also be attractive to external visitors.

Sammanfattning

Detta självständiga arbete syftar till att ge ägarna till Château du Grand Val, Roland och Marie Nilsson ett utvecklingsförslag på de södra delarna av egendomen där deras mål med fastigheten är hörsammade och där planen är så tydlig att de kan följa den utan större svårigheter.

Genom studiebesök, fält- och litteraturstudier har de södra delarna av egendomen fått ett nytt stigsystem där tyngdpunkten ligger på upplevelserikedom och orienterbarhet. Studiebesöken på Château du Grand Val har gett en bakgrundsinformation som sedan har använts till analyser över området. Analysmetoder som har använts är Patrik Grahns *åtta parkkaraktärer* och Gordon Cullens *Serial Vision*. Den första har använts som analys av vegetationens egenskaper och den andra för att analysera stigsystemet.

Dessa analyser har sedan legat till grund för utformningen av stigsystemet och utvecklingen av den omgivande vegetationen. Arbetets fokus har legat på att skapa sammanbindande stråk mellan befintliga stigar och därefter anpassa vegetationen för att förstärka upplevelsen av stigen med hänsyn tagen till att gynna viltet på egendomen och den småskaliga skogsproduktionen.

Resultatet redovisas i både text och illustrationer. Det innehåller en utförlig plan för skapande av ett sammanbindande stigsystem. Ett stigsystem som gästerna på Château du Grand Val kan nyttja under sin vistelse på slottet samt vara lockande för externa besökare.

Förord

Det här arbetet är produkten av ett examensarbete för masterexamen inom landskapsarkitekturprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp.

Arbetet är på avancerad nivå E och ger 30 hp.

Det här arbetet har varit en lång och lärorik resa. Den har gett mig möjlighet att resa genom Europa med tåg, bo på ett slott och lyssna till historiska vingslag. Arbetet har också gett mig förståelse för min egen inriktning på utbildningen och fått mig att inse vad jag tycker är roligt.

Tack till

Allan Gunnarson

Roland och Marie Nilsson

Pär Gustafsson

Johan Pihel

Stina Nilsson

Tomas Brändström

Emma Lindmark

Innehåll

1. Inledning		1
Introduktion	2	
Syfte	3	
Frågeställningar	3	
Mål för mitt arbetet och anläggningens utveckling	3	
Ägarnas mål	3	
Målgrupp	5	
Avgränsningar	6	
2. Metod		9
Litteraturstudie	10	
Analys och utvecklingsarbete	11	
Förarbete	11	
Fältarbete	11	
Analyser och utvecklingsförslag	12	
3. Området och omgivningen		13
Vegetationszon	14	
Vegetationstyper	14	
Klimat	14	
Geologi och jordmån	14	
Kulturlandskapet	14	
Egendomen	16	
Parken	16	
Skogen	17	
Ravinen med angränsande skog	18	
Dammarna	18	
Verksamheten	20	
4. Skogen och Upplevelsen en litteraturbaserad studie		21
Skogens uppbyggnad	22	
Krontäckning eller kronslutenhet	22	
Skiktning	22	

Succession	23
Produktionsskog och trädkvalitet	24
Rekreationsskog	24
Skogens upplevelsevärden	25
Analysmetoder, val och användning	27
De 8 parkkaraktärerna	28
Val av anlaysmetod för stigsystemet	30
Analysmetoden med <i>Serial vision</i>	31
Sammanfattning av litteraturstudien	32

5. Karaktärs- och strukturanalyser 33

Områdesanalys 34

Krontäckningsanalys	34
Vertikal skikttningsanalys	36
De åtta parkkaraktärerna	38

Vegetationsanalys 46

Områdesindelning	46
Delområde 1	48
Delområde 2	51
Delområde 3	52
Delområde 4	54
Delområde 5	58
Delområde 6	60
Delområde 7	62
Delområde 8	66
Delområde 9	70
Delområde 10	72
Delområde 11	74
Delområde 12	76

Stiganalys 78

Analys av stigsystemet	78
Serial vision	79

6. Utvecklingsförslag 93

Koncept 94

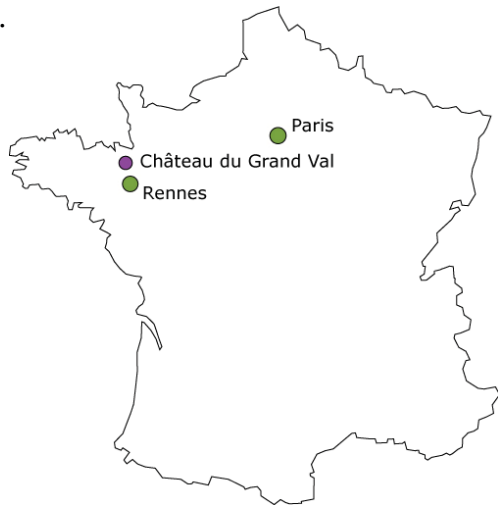
"Berseau du romantisme"	94
-------------------------	----

Stigutveckling	97
Stigens dragning	97
Utvecklingsprinciper	100
Markbeläggning	101
Övergångar mellan bestånd	105
Entréer	107
Stigen och stigmiljöns utveckling	109
Vegetatoinutveckling	123
Delområde 1	124
Delområde 2	126
Delområde 3	126
Delområde 4	128
Delområde 5	130
Delområde 6	132
Delområde 7	134
Delområde 8	136
Delområde 9 till 12	138
7. Diskussion och slutsatser	139
Metoddiskussion	140
Resultatiskussion	140
Slutsatser	142
8. Referenser	143

1. Inledning

Introduktion

Château du Grand Val är ett litet slott i Bretagne, Frankrike (se figur 2). Närmaste tätort till Château du Grand Val är Combours, en liten stad i Bretagne, Frankrike. Combours ligger 3 mil från havet och 3 mil från närmsta större stad som är Rennes (se figur 1).

Figur 1: Kartbild över Frankrike

Ägarna till slottet Roland och Marie Nilsson bedriver idag en uthyrningsverksamhet som till största delen innefattar bröllopssällskap. Under många år har paret ägnat sig åt att renovera och förbättra byggnaderna på egendomen men under de senaste åren har de också börjat intressera sig för marken runt slottet. För att utveckla vegetationen kontaktade de därför SLU Alnarp och erbjöd studenter att utveckla slottets ägor som examensarbeten.

Efter att ha läst kursen "Dynamic Vegetation Design" blev jag intresserad av vegetationssystem och hur man

kan utveckla dessa med hjälp av skötsel. Detta intresse gjorde att jag ville fördjupa mig i ämnet och jag började därför söka efter lämpliga examensarbeten. Två av mina klasskompisar, Carin och Johan, gjorde sitt examensarbete på Château Du Grand Val och föreslog att även jag skulle skriva om någon del av egendomens vegetation. Jag kontaktade ägarna och då det visade sig att de hade en lämplig del av området som de gärna ville ha genomlyst bestämde jag mig. Det här arbetet handlar huvudsakligen om dynamisk vegetationsbyggnad vilket omfattar vegetationens utveckling över tid.

Ägorna till slottet består både av skogsmark och betesmark samt parkliknande områden. Den största delen är skogsmark som ägarna vill använda både som besöksområde och för skogsproduktion. Denna del utvecklade Carin och Johan (Håkansson & Pihel, 2011) i sitt examensarbete "*Ett slott i romantikens lövsal: Skogsutveckling på Château du Grand Val - Att utveckla en integrerad gestaltande skogsbruksplan*".

Figur 2: Slottet Château du Grand Val

Parken har många möjligheter som idag inte kan utnyttjas på grund av den något förvuxna vegetationen som försvårar framkomligheten. Miljön känns oattraktiv och det är svårt att uppleva de positiva egenskaperna. En utveckling av området skulle därför skapa en attraktiv miljö för besökare med spännande upplevelser samtidigt som virkeskvaliteten ökar. Genom utvecklingen av vegetationen runt slottet vill ägarna erbjuda besökarna en nära kontakt med naturen. Det är något som vi svenskar tar för givet eftersom Sverige har den unika lagen om allemansrätt som tillåter det svenska folket att röra sig fritt i skog och mark. Denna frihet är något som inte finns i övriga Europa och något som ägarna vill kunna erbjuda på sin mark runt Château du Grand Val.

Syfte

Syftet med arbetet är att undersöka hur platsen kan gestaltas och utvecklas så att höga, rekreativa värden kan förenas med skogsproduktion och jakt och med hänsyn tagen till brukarnas önskemål och behov.

Frågeställningar

Hur är platsen uppbyggd och vad har den för utvecklingspotential?

Hur kan platsen utformas och utvecklas med hjälp av låg skötselintensitet och enkla insatser och samtidigt tillgodose beställarens önskemål och behov, för att skapa en attraktiv och lockande miljö?

Hur kan jag förmedla mina intentioner till läsaren och göra dem användbara för beställaren?

Mål för mitt arbete och anläggningens utveckling

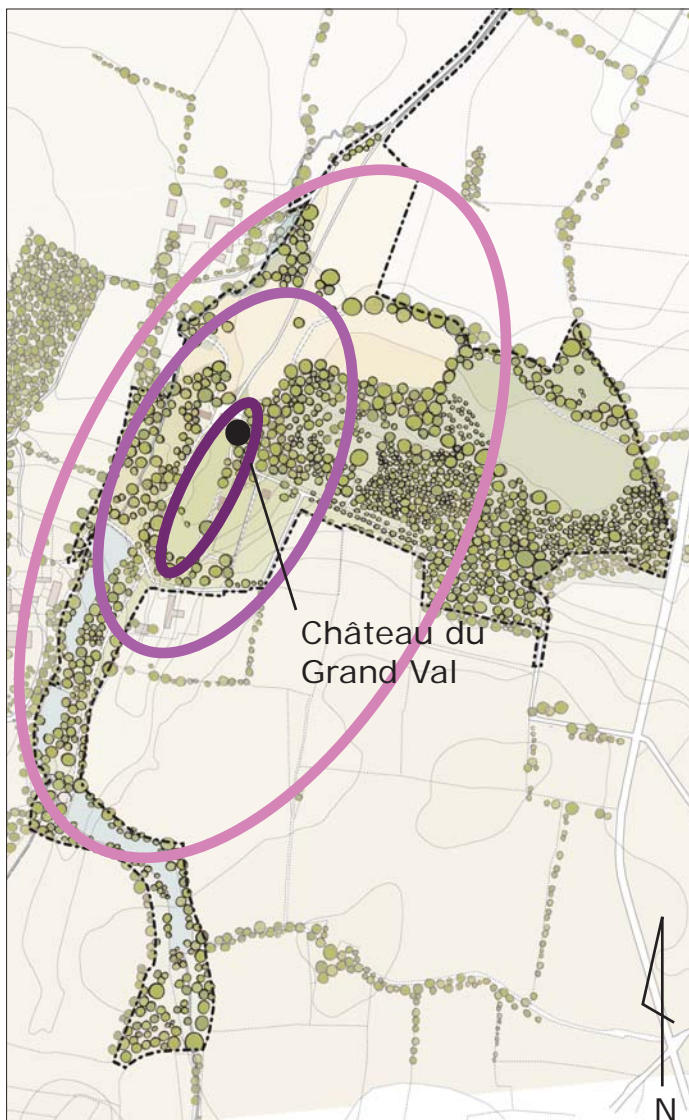
Målet är att presentera ett utvecklingsförslag av gångsystemet och dess närområde vid dammarna på Château du Grand Val. För att nå målet måste befintliga stigar förbättras, nya sammanbindande gångstråk skapas och vegetationen runt gångsystemet utvecklas. Detta görs i en utvecklingsplan som tillgodoser beställarnas behov och önskemål. Arbetet ska också innehålla en långsiktig, målinriktad skötselbeskrivning för stigarna och dess närområde.

Ägarnas mål

Ägarnas huvudmål för egendomen är att skapa en övergripande plan med ett sammanbindande koncept och en skötselintensiv drift. Det ska dock fortfarande finnas utrymme för konstnärlig frihet och kreativitet vid utformningen av de olika delområdena.

Grundkonceptet kommer från regionen runt staden Combourg som också kallas ”le bersau du romantisme”, romantikens vagga, eftersom den franska romantikens fader *François - René de Chateaubriand* var född i Combourg (Roland Nilsson, 2012).

Förutom det övergripande konceptet har ägarna ytterligare några önskemål de vill förverkliga vid en gestaltning av egendomen. Idag kan gästerna fritt ströva inom fastighetens gränser i de vackra omgivningarna till Château du Grand Val, vilket är mycket uppskattat.

Figur 3: Områdets olika grader av skötselintensitet markeras med tre cirklar. Den inre cirkeln markerar den mest intensivt skötta delen och den yttre den mest extensivt skötta.

Det som idag sätter gränser för strövandet är dock den vilda vegetationen utanför stigarna. Ägarna efterfrågar därför en utveckling av det befintliga stigsystemet så det blir lättare att röra sig genom området. Stigarna ska locka besökarna ut i naturen för att få en spännande och upplevelserik promenad. Idag hänvisas gästerna till mer eller mindre trafikerade vägar som inte ger samma koppling till naturen. Ägarna vill också att miljön närmast slottet ska vara den mest skötselintensiva och att den sedan blir mer och mer vild och skötlextensiv ju längre från slottet man rör sig (se figur 3).

På grund av avsaknaden av allemansrätt i Frankrike finns också planer på att utveckla verksamheten och erbjuda de nya stigarna till externa besökare, som mot en avgift kan ströva på slottets ägor. För att inte de externa besökarna ska störa ägarna eller de övernattande gästerna bör detta stigområde ligga en bit från huvudbyggnaden. Öppettiderna kommer också att anpassas efter slottets övriga verksamheter vilket gör att det mest kommer att vara öppet på våren och hösten. Ägarna har också planer på att använda hela egendomens stigsystem till olika temaslingor riktade mot teman som konst, natur och historia. På så sätt kan olika besökskategorier attraheras samtidigt som det gör parken mer innehållsrik och spännande.

Ägarna har även ett stort jaktintresse vilket gör att de är måna om viltet inom egendomen. De vill att hänsyn tas till detta och att det även framgent finns vegetation som erbjuder habitat för olika sorters villebråd. Möjligheten för en hållbar jakt inom egendomens gränser kan då utvecklas vidare.

Övriga mål från ägarna är att förslaget ska kunna utföras med enkla medel av ägarna själva eller tillfälligt inhyrd personal. Målet är också att skötseln inom området skall vara minimal vilket innebär enstaka skötselinsatser i den skogslika delen riktade mot ett långsiktigt mål och årlig extensiv skötsel i de mer parkliknande områdena.

Målgrupp

Den nuvarande målgruppen är större sällskap som har något att fira t.ex. bröllop eller företagsgäster som kommer för konferens eller utbildning. Det är också många som besöker slottet för att bo i en avskild och avslappnande miljö antingen som "bed and breakfast

gäster" eller i en av egendomens pittoreska byggnader med självhushåll. Gästerna kommer huvudsakligen från Sverige, Frankrike och Storbritannien.

Genom att utveckla området runt slottet hoppas ägarna att attraktionskraften skall öka gentemot dagsbesökare och att man på så sätt når en ny målgrupp. Slingor med olika teman kommer att tilltala människor med olika intressen och i förlängningen locka till fler än ett besök. Attraktionskraften i förhållande till den nuvarande målgruppen kommer också att öka när alla egendomens kvaliteter integreras.

Avgränsningar

Arbetets avgränsning är i första hand geografisk.

I söder och väster avgränsas arbetet av egendomsgränsen, i norr där skogsvegetationen slutar och övergår till öppen mark, i öster styrs avgränsningen av ravinkanten. När den når grannfastigheten är det ånyo egendomsgränsen utgör avgränsningen (se figur 4). Generellt kan sägas att avgränsningen styrs av egendomsgränsen och gränser till redan gestaltade områden.

Arbetets produkt är en översiktlig gestaltnings- och skötselplan som ska vara lättförståelig för ägarna till Château du Grand Val. Förslaget presenteras med enkla skisser över tilltänkta förändringar och som kan genomföras med mindre insatser.

Egendomen har idag en stark historisk prägel som går långt tillbaka i tiden. Att kartlägga egendomens historia är ett stort arbete och rymmer inte inom ramarna för detta examensarbete. Endast det som har varit relevant för arbetet har tagits upp.

2. Metod

Litteraturstudie

För att få en ökad förståelse av och fördjupning i ämnet gjordes en litteraturstudie med fokus på analysmetoder, skogssystem och skogsmiljöers upplevelsevärden.

De analysmetoder som studerades var *Serial vision* av Gordon Cullen (1971), *De åtta parkkaraktärerna* av Patrik Grahn (1991) och *Preference matrix* av Rachel och Stephen Kaplan (1998). Utöver ovanstående tre metoder studeras också den metod Kevin Lynch beskriver i sin bok *The image of the city* (1988).

Serial vision går ut på att under en promenad ta en serie bilder som sedan analyseras för att på så sätt få fram vilka upplevelsevärden som finns längs gångstråket. Analysen utgår från de gestaltungsprinciper som Cullen beskriver i boken *The consistence of townscape* (1971).

De åtta parkkaraktärer som Patrik Grahn beskriver i sin avhandling *Om parkers betydelse* (1991) är det vilda, det artrika, det rofyllda, centrum, rymd, allmänning, lustgården och kultur, var och en med sin karaktär. Med hjälp av denna analysmetod kan man karaktärsbestämma ett område och upptäcka dess kvaliteter.

Grundprincipen i *Preference Matrix* är att det måste råda balans mellan förståelse och delaktighet för att en plats skall vara tilltalande. För att se om denna balans finns analyseras platsens sammanhang, läsbarhet, komplexitet och mysterium (se figur 12). Paret

Kaplan menar att en miljö måste vara förståelig för att en människa ska känna sig trygg men att en alltför läsbar plats upplevs som mindre intressant.

Enligt Kevin Lynch (1988) kan ett område delas in i fem element, *path, edges, district, nodes* och *landmarks*. Dessa fem element har stor betydelse för hur man orienterar sig i ett område. Genom att studera vilka av dessa element som finns och var de finns kan områdets läsbarhet fastställas och även förslag på förbättringar.

Efter denna litteraturstudie föll valet på Gordon Cullens analysmetod för att studera stigarnas dragning och Patrik Grahns metod för att studera områdets olika kvaliteter och karaktärer.

För att studera skogens uppbyggnad lästes litteratur som rörde egenskaper och kvaliteter i olika vegetationssystem t.ex. *Det nya landskapet* (Gustafsson & Ingelög, 1994) samt *The dynamic landscape* (Dunnett & Hitchmough, 2004).

Sista delen i litteraturstudien tar upp skogens upplevelsevärden, upplevelseturism och vad det är som lockar människor att besöka en speciell plats och vilka egenskaper en sådan plats bör innehålla. Här lästes bl.a. *Upplevda skillnader mellan skogsbestånd* (Axelsson Lindgren, 1990)

Analys och utvecklingsarbete

Under arbetets gång har jag besökt Château du Grand Val två gånger. Första besöket gjordes under hösten, 16 till 26 september 2011 och det andra under vintern, 21 till 25 januari 2012. Under dessa resor har området analyserats och kartlagts.

Förarbete

Inför den första studieresan kontaktades ägarna. Kartmaterial och flygbilder studerades med hjälp av Google earth. Château du Grand Vals hemsida gick igenom och en genomläsning av *Ett slott i romantikens lövsal: Skogsutveckling på Château du Grand Val - Att utveckla en integrerad gestaltande skogsbruksplan* (Håkansson & Pihel, 2011), som handlar om övriga delar av utemiljön på Château du Grand Val, gjordes.

Efter bearbetning av insamlat material genomfördes ytterligare ett besök för att samla in kompletterande uppgifter.

Fältarbete

Under besöken skedde en djuplodande dialog med ägarna om slottet och den tillhörande egendomen och omgivningen. Det mesta av detta gjordes i samband med den första arbetsresan. Visst utbyte har också skett via mail för att förtydliga vissa delar av uppdraget och arbetet.

Kartläggningar genomfördes med:

- 1 st. ritbräde med millimeterrutat papper
- Skisspapper
- Blyerts-, bläck- och färgpennor
- Måttband 30 m långt
- Måttband 50 m långt
- Måttband 1,50 m långt
- Tumstock 2 m lång

Under fältarbetet utfördes en kartläggning av vegetationen i området. Den bestod i att bedöma vegetationens slutenhet avseende dels vegetationens kronslutenhet dels vegetationens vertikala skiktning mellan 0 till 3 meter. Slutenheten graderades i tre kategorier, öppet, halvöppet och slutet. Därefter kartlades vegetationens karaktärsarter och områdets topografi.

Under besöket utfördes också två analyser, en utifrån *de åtta parkkaraktärerna* och den andra i form av *serial vision*. *De åtta parkkaraktärerna* gjordes genom att vandra i området och subjektivt bedöma vilka karaktärer som fanns och vilka områden de täckte. Analysen med *serial vision* utfördes genom att ta bilder på några tilltänkta stigar i sekvenser för att senare bearbeta bilderna och analysera dem för att få ut den optimala dragningen av stigen. Analysen utfördes även på redan befintliga stigar då utvecklingsplanen även innefattar dem.

Området delades därefter in i 12 olika enheter utifrån analysen med *de åtta parkkaraktärerna* och vegetationens öppen och slutenhet. Efter att ha delat in området i olika enheter utfördes en närmare kartläggning av dessa genom att identifiera olika karaktärsarter i varje enhet samt rita profildiagram genom typiska delar på 30 till 60 meter i skala 1:200. Profildiagrammens noggrannhet i vertikalled är på decimetern de första 4 metrarna. Övriga nivåer liksom totalhöjden är grovt uppskattade. Efter hemkomst bearbetades materialet. Framförallt renritades alla kartor och profildiagram för att tydligare förmedla vegetationens karaktär och potential.

Analyser och utvecklingsförslag

Efter hemkomst analyserades stigsystemet genom att titta på bilderna i sekvens och tolka olika händelser och övergångar. För att beskriva analysen valdes de bilder ut som representerade en händelse. Därefter skrevs en analyserande och beskrivande text för att förmedla analysen.

Med hjälp av analysen *serial vision* bestämdes stigens slutgiltiga dragning för att ge en lättnavigerad och spännande tur genom området. Därefter påbörjades en utveckling av stigens närmsta omgivning för att förstärka upplevelsen och locka besökaren vidare.

Efter stigens utveckling utfördes en utveckling av de 12 enheterna för att ytterligare förstärka vandringens upplevelsevärden. Sista delen i arbetet bestod av att ta fram utvecklingsmål för vegetationen med en tillhörande skötselbeskrivning.

3. Området och omgivningen

Vegetationszon

Frankrike ligger i den tempererade zonen som karakteriseras av regnigt klimat och milda vintrar (Atlas och lexikon, 2006). Vegetationen består till största delen av ädellövträd som växer i lövskogar eller blandskogar (Atlas och lexikon, 2006).

Vegetationstyper

Landsbygden i Bretagne har tre typer av vegetation "la Bocage", "la Lande" och "le Forêt" (Michaud & Kimmel, 1996). "La Bocage" är ett landskap med åkrar och ängar omgivna av häckar och träd. "La Lande" finns i de inre delarna av Bretagne och består av stora hedar. "Le Forêt" är skogsområden bestående till största del av ädellövskog (Michaud & Kimmel, 1996).

Klimat

Klimatet i den här delen av Frankrike räknas till atlantzonen som är en av fyra klimatzoner i Frankrike. De övriga zonerna är medelhavszonen, kontinentalzonen och bergszonen. I Bretagne är medeltemperaturen 11 - 12 C under vegetationsperioden och 2 - 4 C under vintern. De varmaste månaderna har en medeltemperatur på 17 - 19 C och som kallast blir det mellan -10 C och -15 C (Frochot m. fl, 2009). Den årliga nederbörden ligger mellan 700 - 800 mm runt Combours (CRPF de Bretagne, 2005).

Geologi och jordmån

Berggrunden i Bretagne består av granitberg från den prekambrika eran (Larsson, 1985). Det har gett upphov till landskapets karaktäristiska höga och flikiga klippkuster samt de tydliga sprickdalarna (Larsson, 1985).

Jordmånen inom Château du Grand Val består till största del av moränjordar som har tydlig påverkan från landskapets topografi. I de högre delarna är dessa mer grovkorniga medan de i dalbottenarna består av mer finkorniga moränjordar med lerinslag (Håkansson & Pihel, 2011).

Kulturlandskapet

Château du Grand Val är omgiven av det nordfranska rurala landskapet. Det innebär ett öppet mosaiklandskap som delas upp med linjära trädplanteringar och enskilda träd och buskar (se figur 5). Här finns småskalig blandning av åker och betesmark, med hus spridda över landskapet.

Figur 5: Det nordfranska rurala landskapet.

De linjära planteringarna är gamla egendomsgränser som har markerats med en liten jordvall som sedan blivit bevuxen med buskar och senare träd. Dessa jordvallar kallas "Taluse" och förekommer rikligt i området men de har dock blivit fragmenterade av det moderna jordbruket som eftersträvar större fält (Håkansson & Pihel, 2011). På egendomen finns flera av dessa vallar bevarade. Då jordvallarna är rikligt förekommande och bevuxna med en varierad vegetation fungerar de som spridningskorridorer för både växter och djur vilket gör att skogsbeklädda områden som Château du Grand Val inte är isolerade öar utan en del i en omfattande grönstruktur (se figur 6). Dessa linjära trädrader skapar också förutsättningar för ett mer gynnsamt mikroklimat och bryter upp vinden så att jordflykten blir mindre.

Figur 6: Den högre vegetationens utbredning runt Château du Grand Val. Dessa vegetationsstrukturer kan fungera som spridningskorridorer för flora och fauna.

Egendomen

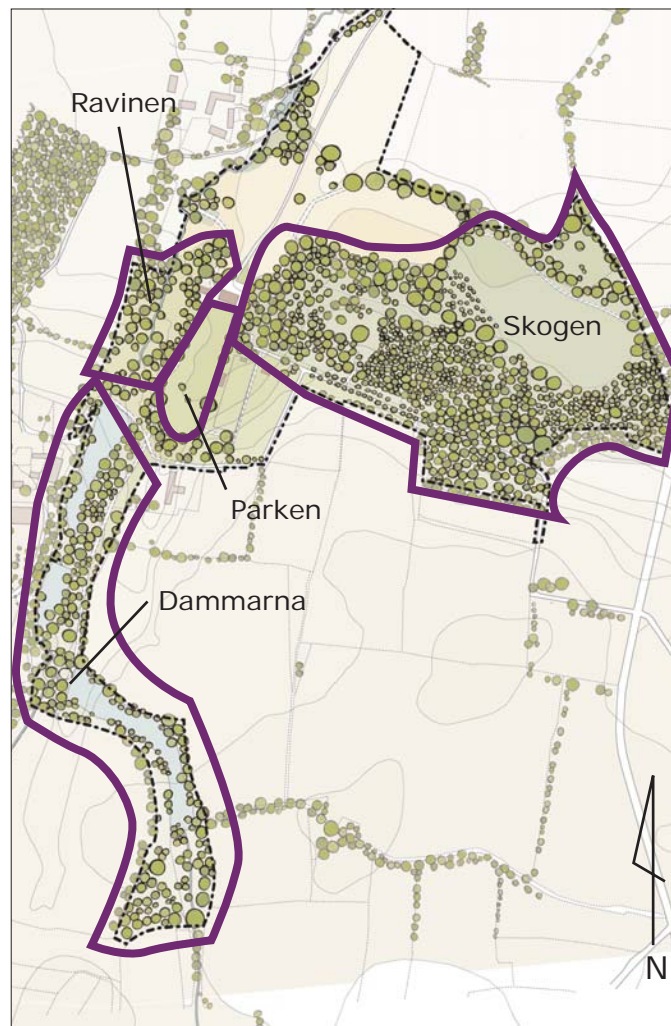
Området består av ca 27 ha med många skilda landskapskaraktärer. Den största delen av området består av skogsvegetation och omfattar ca 53 % av arealen. Resterande del består av ca 41 % öppen mark och ca 6 % vattenyta (Roland Nilsson, 2011).

Av den öppna marken är det en stor del som nyligen planterats med rödek och äkta kastanj som huvudträd (Håkansson & Pihel, 2011). Det finns också ett omfattande dammsystem på egendomen bestående av tre dammar av skiftande storlek och karaktär. Inom de olika huvudkategorierna finns många skiftande karaktärer med allt från klippta, parklika områden till fritt utvecklade vilda delar (se figur 7).

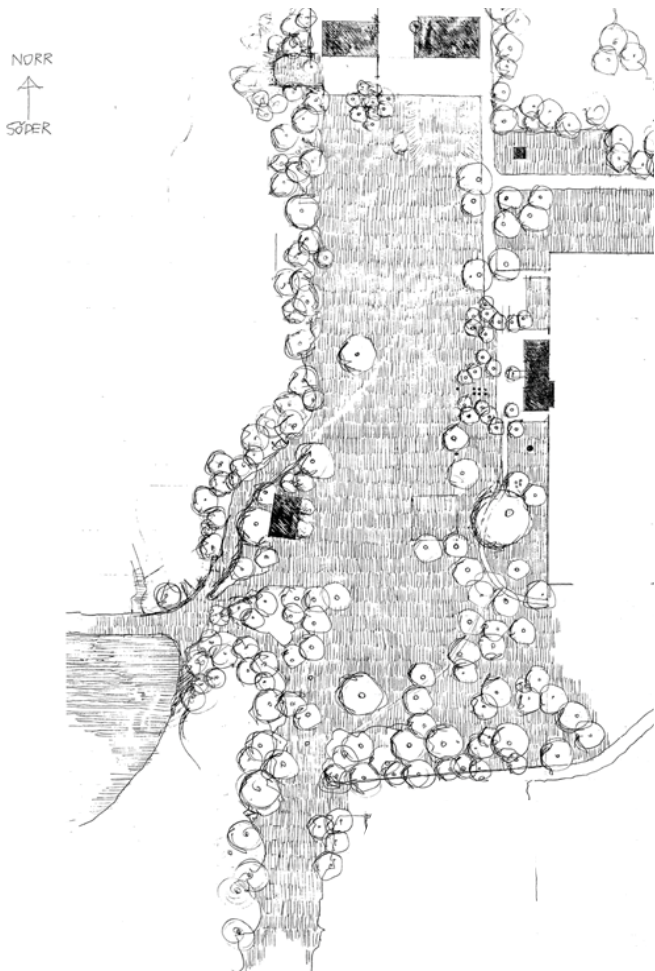
Slottet ligger på en höjd i landskapet som sluttar ner mot staden Combourg. Landskapet är dramatiskt med stora upplevelsevärden och storslagna vyer. Slottet har anor från 1400-talet men hade sin storhetstid på 1700- talet.

Parken

Närmast slottet mellan Parkhuset och kapellet ligger en öppen gräsmatta med stora träd längst parkens kant. Här ser man tydliga drag från parkens storhetstid på 1700-talet med en böljande gräsmatta och en axel från slottet mot en vegetationsridå i söder, vilken är kännetecknande för den franska romantiska stilen (Blennow, 2002). Parken håller idag på att omgestaltas av Pär Gustafsson för att få en tydligare huvudaxel och för att skapa privata områden närmast Parkhuset (se figur 8).

Figur 7: Några karaktärsfulla områden på egendomen

Figur 8: Pär Gustafssons gestaltungsforstag

Skogen

Den största delen av egendomen är ett skogsområde som består av olika skogstyper med skiftande strukturer och artsammansättning. Den dominerande arten är dock äkta kastanj (*Castanea sativa*) som återkommer inom hela egendomen. Carin Håkansson och Johan Pihel (2011) har i sitt examensarbete tagit fram en ny skötselplan över detta område. Skötselplanens syfte är att kombinera de skogliga produktionsvärdena med de rekreativa värdena och jaktmöjligheterna. De har också utarbetat ett stigsystem mellan några platser, "Hot spots", för att locka besökarna att upptäcka egendomens varierande vegetation och landskap. I deras arbete ingår också en nyplantering på stora delar av egendomens öppna betesmarker då ägarna inte använder betet och är mer intresserade av skogsproduktion (Håkansson & Pihel, 2011).

Ravinen med angränsande skog

Bredvid slottet ligger en naturlig ravin med vatten som delvis har dämts upp och bildat de tre dammarna på egendomen. Det som återstår av den naturliga ravinen är ett dramatiskt område med branta kanter ner mot botten där det rinner en bäck (se figur 10).

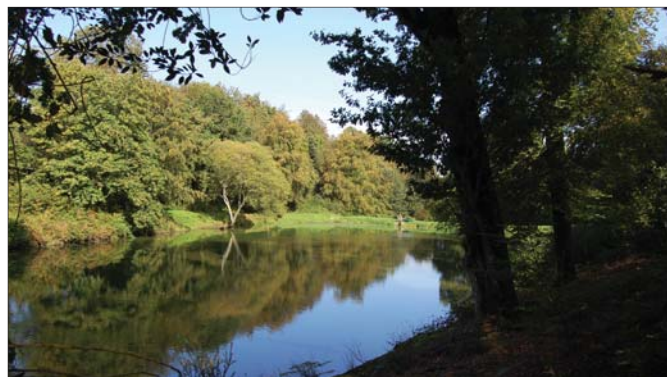
I den första öppna delen syns tydliga spår från den romantiska eran under slottets storhetstid. Detta speglas i den exotiska perennen *Gunnera macrophyllum* och lämningarna från en välplanterad och spektakulär ormbunksparterre med ett vattenfall. Ravinen är i början i stort helt öppen med enstaka träd och tre stora hasslar som ger en viss skugga. Efter det öppna området tar skogen över och skymmer mycket av de dramatiska sluttningarna. Här finns en flerskiktad blandskog med många olika arter och mycket vintergrönt som ger en mörk karaktär.

Det näringsrika vattnet från dammarna tillsammans med solinstrålningen ger ett frodigt växtliv där näringskrävande och aggressiva arter gynnas. Det gör att området tyvärr innehåller en del brännässlor och andra kvävegynnade arter som måste hållas efter mekaniskt.

Dammarna

De dammar som finns i den södra delen av egendomen är konstgjorda i slutet av 1700-talet eller i början av 1800-talet. De är gjorda med stensatta fördämningar i en befintlig ravin och består av 1,5 ha vattenyta som varierar något beroende på nederbörden och hur mycket vatten som släpps ur dammarna. Runt dammarna är marken skogsklädd och sluttar kraftigt ner mot vattnet förutom vid

dammen längst bort som kallas "Fågeldammen" och som ligger på samma nivå som omgivande mark (se figur 9). Vattnet i dammarna är

Figur 9: Vy över "Fiskdammen".

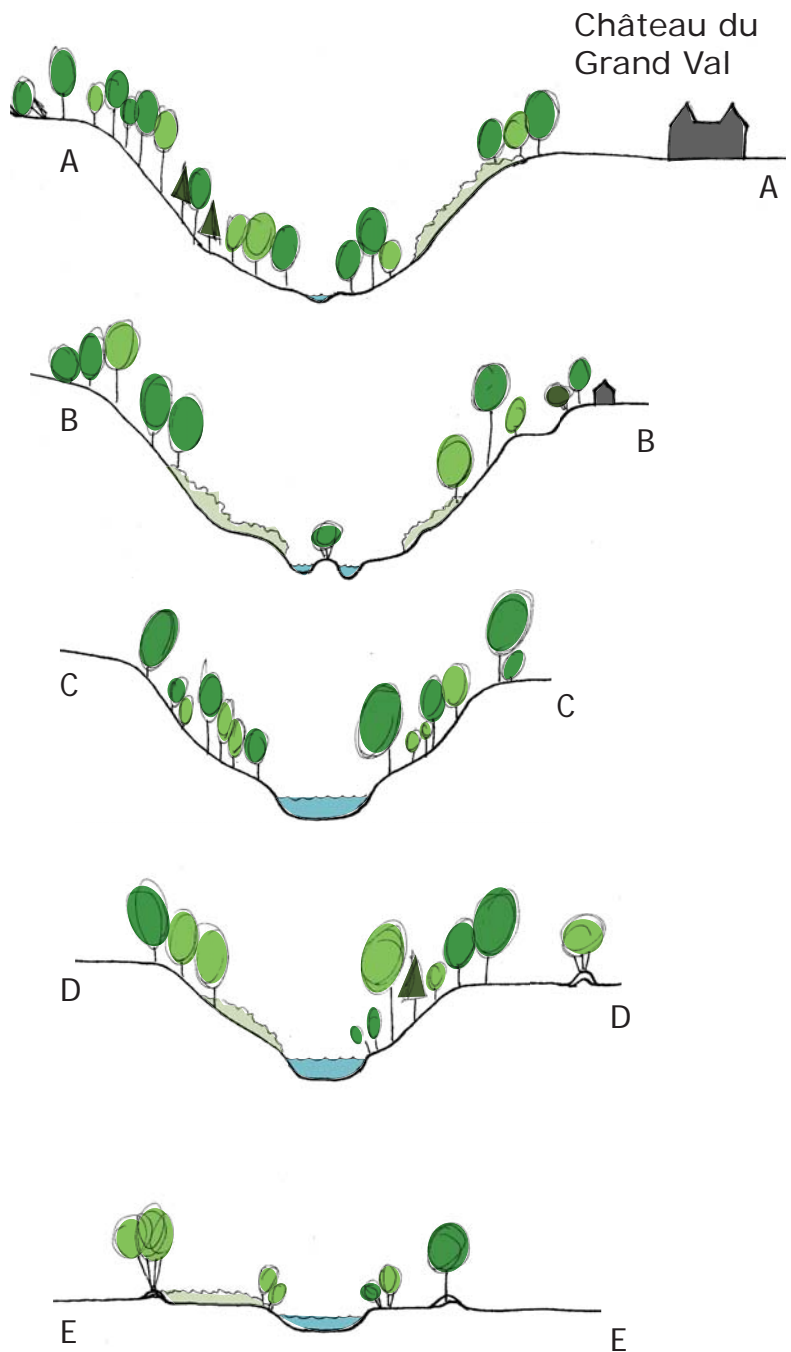
näringsrikt vilket man kan se på den rikliga växligheten i dammarna och i det grumliga vattnet.

Djurlivet i och kring dammarna är också rikligt, så lever t ex en flock gräsänder (*Anas platyrhynchos*) i den bostersta dammen vilket ligger bakom namnet "Fågeldammen". I den mellersta dammen "Trolldammen" finns det tydliga spår efter sumpbäver (*Myocastor coypus*) som är vanligt förekommande i de här trakterna. I den stora dammen "Fiskdammen", närmast slottet finns ett stort bestånd karpfiskar. Ibland förekommer fiske i denna damm men det är inte ett särskilt frekvent nöje.

Dammarna är ett speciellt karaktärsdrag inom egendomen och bidrar i hög grad till områdets attraktivitet och upplevelserikedom. Eftersom det växer skogsvegetation runt dammarna bidrar detta till ett grönt stråk genom hela egendomen som kan anknyta till andra strukturer i landskapet.

Figur 10: Illustrationsplan över området med 5 topografiska diagram.

Verksamheten

Château du Grand Val ägs av Roland och Marie Nilsson och är idag en konferens- och bröllopsanläggning med konceptet "Hyr ditt eget slott". De köpte slottet 1991 tillsammans med några vänner. Det var då tänkt som en semesterbostad men sedan den andra familjen dragit sig ur, tog Roland och Marie över och utvecklade slottet till den verksamhet det är idag.

Förutom slottet finns det fyra byggnader inom området (se figur 11). Två av dessa kan hyras separat av mindre sällskap som vill sköta sig själv. Den tredje byggnaden är ett kapell som används vid vigslar. Före en restaurering användes kapellet som stall och var illa medfaret. Nu är det ett mysigt litet kapell som används vid en del av slottets vigslar. Huset närmast slottet är nyligen renoverat till en bostad till ägarna och en festsal för stora sällskap, vilket efterfrågats av besökarna.

Alla renovering har gjorts med försiktighet så det gamla utseendet och karaktären bevarats men med vissa moderna inslag såsom nya, större fönster och en blandning av ny och gammal inredning.

Största andelen gäster består av stora och små bröllops- och festsällskap som firar sina högtider på slottet (se figur 12). För det mesta hyrs hela slottet och de kringliggande byggnaderna av ett sällskap men under lågsäsong finns det också möjlighet att hyra ett rum med "Bed and Breakfast". Stora och lilla Parkhuset och Grindstugan hyrs ofta ut till familjer och sällskap som semesterbostad under längre eller

Figur 11: Parkhuset, en av de övriga byggnaderna på egendomen

kortare tid. Vid stora sällskap kan Parkhuset och Grindstugan hyras tillsammans med slottet, vilket gör att verksamheten kan ta emot 32 övernattande gäster. Den andra kategorin besökare består av olika företag som förlägger sina konferenser i en avslappnande miljö. Eftersom ägarna har ett stort jaktintresse finns också möjligheten att åka på jaktresa till Château du Grand Val men dessa gäster är en mycket liten del av det totala besökarantalet.

Figur 12: Bröllop på Château du Grand Val
(foto: Marie Nilsson)

4. Skogen och Upplevelsen

en litteraturbaserad studie

Naturen och skogen har genom alla tider fascinerat och inspirerat människan. I början var naturen allt som fanns och människan levde av det naturen gav. Genom årtusenden har mänskligheten lärt sig tämja naturen och börjat odla det vi behöver och byggt städer att bo i. Människans intresse för naturen har varierat genom tiderna. Ibland har det varit en skrämmande plats som undvikits och ibland en romantisk och spännande plats som uppskattats och beundrats. Idag är den vilda naturen hotad på många ställen och ofta är den mer eller mindre tämjad såsom åkermark, produktionsskog och betesmarker.

Skogens uppbyggnad

Enligt IFN (2008) definieras skog fritt översatt som:

”mark, vilken har en krontäckning av mer än 10 %, omfattar minst 0,5 ha och har en genomsnittlig bredd av mer än 20 m. Träden skall också kunna nå en höjd av minst 5 m i mogen ålder på växtplatsen”.

Begreppet ”skog” innefattar alla typer och karaktärer av skogsvegetation men dessa vegetationssystem är mycket mer än den korta definitionen. För att bättre kunna förstå skogens olika karaktärer och skiftningar behövs en djupare beskrivning av denna vegetation och dess uppbyggnad. Därför beskrivs nedan några grundläggande begrepp för att förstå skogen som vegetationssystem.

Krontäckning eller kronslutenhet

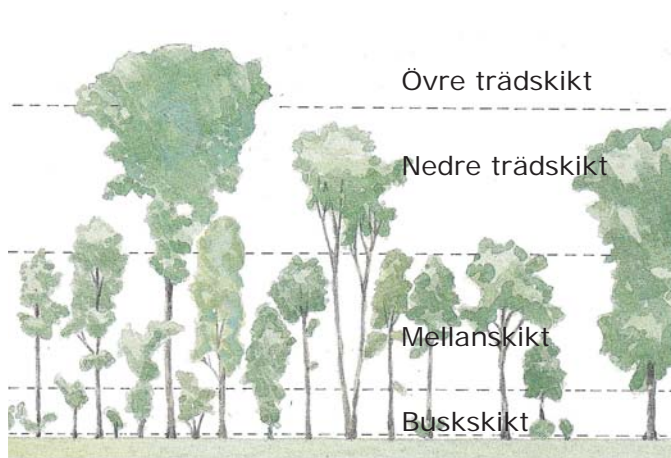
Krontäckning eller kronslutenhet är ett mått på hur mycket trädens kronor i ett bestånd täcker markytan (Gustavsson, 1986) vilket ger en bild av hur mycket ljus som kommer ner till markytan. Ljusinsläppet beror också på vilka arter som växer i trädskiktet eftersom olika träd ger olika tungskugga beroende

på lövverkets egenskaper och täthet. Krontäckningen mäts i procent och anger hur många procent av markytan i ett bestånd som täcks av trädens kronor.

Skiktning

När man läser litteratur om vegetationssystem är ett grundläggande begrepp vegetationens vertikala skiktning. Det innebär den vertikala fördelningen av trädens och buskarnas lövverk. Enligt Gustavsson (1986) kan man identifiera fyra skikt i den vedartade vegetationen, nämligen övre trädskikt, nedre trädskikt, mellanskikt och buskskikt (se figur 13). För att kartlägga ett bestånds vertikala skiktning används profildiagram. Det är ett avbildat tvärsnitt av vegetationen i ett bestånd som ritats på plats i vegetationen med hjälp av olika mätinstrument (Busse Nielsen m. fl, 2007). Profildiagram görs för att lättare kunna tolka vegetationen och utifrån diagrammet dra slutsatser.

Beroende på i vilket skikt den största delen av lövverket befinner sig i får vegetationen olika egenskaper. Befinner sig den största delen av lövverket

Figur 13: De 4 skikten i ett bestånd

i det övre trädskiktet och endast en mindre del i buskskiktet bildas en så kallad pelarsalskaraktär. Enligt Patrik Grahns (1991) är det en mycket eftertraktad vegetationstyp då den är lättöverskådlig och upplevs både som rymlig och rofylld vilka är de två av Patrik Grahns karaktärer som uppskattas mest.

Är den största delen av lövverket i busk- och mellanskiktet bildas istället en tät och svårgenomtränglig snårskog. Den sortens vegetation har inte särskilt stora rekreativa värden för människan men är en stor tillgång som skydd för faunan.

Succession

När det handlar om vegetationssystem är det viktigt att komma ihåg att det är system som förändras över tiden. Denna förändring kallas för skogens succession och har enligt Waring & Running (1998) fyra

stadier. Dessa stadier kallas "stand initiation stage", "stem exclusion stage", "understory reinitiation stage" och "old growth stage" och beskriver vegetationens utveckling från öppen mark till mogen skogsvegetation (Waring & Running, 1998).

Det första stadiet har ett högt antal individer men utan större konkurrens eftersom alla individer är små och det finns gott om näring, vatten och ljus (Waring & Running, 1998).

I det andra stadiet, "stem exclusion stage", ökar konkurrensen och vissa träd får ett övertag medan andra blir undertryckta eller dör. Vilken art som får övertaget beror på markens beskaffenheter (Waring & Running, 1998).

Nästa stadium är "understory reinitiation stage" vilket karakteriseras av att en undervegetation etablerar sig i form av buskar och skuggtåliga fröplantor av trädarter. Av dessa fröplantor är det många som dör men de som överlever är beredda att öka sin tillväxt om en lucka bildas i krontaket.

Sista stadiet, "old growth stage", är det som förut kallades skogens klimax. Produktionsskog uppnår sällan den här fasen då de avverkas i slutet på "understory reinitiation state" (Skogsstyrelsen, 2010). I det här stadiet börjar kronan i en del av de stora träden att dö vilket gör att de träd som växer under har möjlighet att få en plats i krontaket (Waring & Running, 1998). Detta leder till en ökad skiktning av beståndet och till ett vegetationssystem med trädarter

i alla skikt (Waring & Running, 1998). Det här är en rätt så stabil fas med såväl en liten höjdtillväxt som en begränsad ökning av biomassan (Waring & Running, 1998).

Om det sker en större störning i form av storm eller skogsbrand i detta stadium är man åter tillbaka i det första stadiet (Waring & Running, 1998).

Produktionsskog och trädkvalitet

Inom skogsproduktion finns det flera olika sätt att sköta markerna. Allt från ren produktion till skötsel med stora miljöhänsyn och orörda marker (Skogsstyrelsen, 2010). Det som framförallt används i skogsbrukslandskapet är rena produktionsskogar med miljöhänsyn (Skogsstyrelsen, 2010). I dessa är det den ekonomiska vinsten som styr skötseln och strävan är att få ett jämnåldrigt bestånd med hög tillväxt.

I dessa produktionsskogar ska träden vara av god kvalitet eftersom dessa används till virkesproduktion och vidareförädling (Skogsstyrelsen, 2010). Träd med hög kvalitet är de som är lämpliga för till exempel uppsågning till timmer (Skogsstyrelsen, 2010). Träden ska också ha jämn tillväxt, raka stammar, hög densitet och vara finkvistiga.

Rekreationsskog

Rekreationsskog är en skog där åtgärderna riktas mot människans behov av naturen och inte mot produktion. Dessa skogar består ofta av spontant etablerad vegetation i närheten av bebyggelse (Grahns,

2006). En rekreationsskog ska vara anpassad efter människans olika behov av naturen och framförallt skapa ett lugn så att våra sinnen kan återhämta sig (Grahns, 2006).

Den miljöpsykologiska forskningen har kommit fram till att återhämtningen från både psykiska och fysiska åkommor kan kortas ner om patienten ifråga har utsikt över eller möjlighet att vistas i en naturmiljö (Ottosson, & Grahns, 2005). Denna återhämtning gäller inte bara sjuka personer utan även friska människor som behöver varva ner efter en jobbig dag eller bara ta det lugnt en stund (Ottosson, & Grahns, 2005). Anledningen till detta är att man använder en annan typ av uppmärksamhet när man rör sig i naturliga miljöer, den så kallade *fascinationen* (Kaplan m. fl, 1998). Fascination kräver ingen energi vilket gör att vi återhämtar oss bättre till skillnad från *direkt uppmärksamhet* som vi använder när vi läser skyltar, kör bil, jobbar mm vilket kräver tolkning och energi.

Den vanligaste aktiviteten i skogsvegetation är promenader (Rydberg, 2001). Detta sätt att vistas i skogen gör att man uppfattar naturen och får ta del av lugnet. Enligt Ullrich (1999) föredrar människan ett savannliknande landskap med låg, örtartad vegetation och enstaka träd liknande den natur den mänskliga arten utvecklats i. Annan forskning tyder på att det är Grahns (1991) karaktär *det rofyllda* som är vad människan strävar efter. Något som båda är eniga om är att vegetationen är viktig för människan.

Skogens upplevelsevärden

Skogen har många kvaliteter och består av skiftande miljöer. Vissa är anpassade för människan medan andra gynnar de vilda djuren. Vissa fungerar som produktionskogar. Dessa miljöer har alla olika upplevelsevärden och utnyttjas av människan på olika sätt. Det finns dock ingen teori som helt kan bestämma vad det är i naturen vi tycker om och hur en sådan miljö ska se ut. Det finns emellertid flera studier som har undersökt sambanden och kommit fram till några riktlinjer att tänka på.

I boken "Det nya landskapet" av Gustavsson och Ingelög (1994) finns det "omtyckta landskapet" beskrivet med tio egenskaper.

Dessa egenskaper är:

1. Variationsrika landskap
2. Tillgänglighet och rymd
3. Storvuxet och ålderdomligt
4. Historiska landskap
5. Naturkaraktären
6. Ljusa landskap
7. Artrik flora och fauna
8. Blommande landskap
9. Social status
10. Nya inslag i landskapet

De två sistnämnda är svåra att definiera eftersom det är subjektiva upplevelser som ligger till grund för definitionen (Gustavsson & Ingelög, 1994).

Variationsrikedomen är enligt Christina Axelsson Lindgren (1990) också viktig när det handlar om att bedöma hur lång tid man vistas i en miljö. Tiden spenderad på en slinga upplevs kortare om den går genom en variationsrik miljö med många skilda karaktärer än om den går genom en mindre variationsrik miljö (Axelsson Lindgren, 1990; Axelsson-Lindgren & Sorte, 1986). Patrik Grahn (2006) har också funnit att av *de 8 parkkaraktärerna* är det, det rofyllda, rymd, artrikedom, det vilda och till viss mån kulturkaraktären som tilltalar flest människor vilket stämmer väl överens med Gustavsson och Ingelögs (1994) omtyckta landskap.

Det finns fler saker som bör tas med när det gäller upplevelsen av en plats. En viktig del är hur man kan orientera sig på platsen. För att en plats ska kännas trygg är det viktigt att det är lätt att orientera sig (Kaplan m. fl, 1998; Lynch, 1988). För att åstadkomma en sådan miljö har Stephen och Rachel Kaplan, Kevin Lynch och Gordon Cullen (1971) konstruerat analysmetoder som hjälpmedel för att skapa intressanta och lättorienterade miljöer. En närmare beskrivning av dessa metoder kommer i avsnittet "Val av analysmetod för området som helhet".

När det gäller stigar genom naturliga områden är det inte bara viktigt med orienteringen utan också framkomligheten och stigens dragning. För att stigen

ska vara intressant under hela promenaden bör man gå i slingor så man undviker att gå fram och tillbaka på samma stig eftersom det leder till en mindre intressant tillbakaväg och till att vandringen upplevs ta längre tid (Gustavson & Ingelög, 1994; Axelsson Lindgren 1990)

En plats med god framkomlighet kan skapas genom att välja att dra stigen genom vegetation med en pelarsalskaraktär eller med ett tunt och lättframkomligt buskskikt, vilket då också leder till att slingan blir enklare att orientera sig i (Gustavson & Ingelög, 1994; Konijnendijk m. fl, 2005; Lynch, 1988; Kaplan, 1998). När det gäller tät skog kan även den användas för rekreation men då krävs ett tätare system med stigar som kompenserar vegetationens täthet (Gustavson & Ingelög, 1994).

Naturkaraktären är som tidigare nämnts en viktig del i att skapa en attraktiv skogsmiljö. Miljön ska upplevas som städad då en alltför vild miljö ofta upplevs som stökig vilket inte är tilltalande när det gäller vistelse i området (Konijnendijk m. fl, 2005). Ett undantag är barns miljö som gärna får vara stökig med mycket löst material till barnens lek (Kylin, 2004). Det är därför viktigt att skötseln i ett sådant område görs med försiktighet så det naturliga i området bevaras (Konijnendijk m. fl, 2005).

Ytterligare aspekter som är viktiga när det gäller skogens upplevelsevärden är kulturprägel på platsen (Grahns & Bengtsson, 2005). Det är nämligen positivt

då det finns kulturella lämningar som spår från tidigare mänsklig påverkan (Gustavsson & Ingelög, 1994; Grahns 1991). Patrik Grahns (1991) menar att detta ger besökaren en samhörighet med platsen som både leder till en trygghetskänsla och till en intressant händelse längs stigen.

Vatten har också stor attraktionskraft och är ett av de landskapselement som drar blicken till sig (Gustavsson & Ingelög, 1994; Dunnett & Hitchmough, 2004). Enligt en studie som Dramstad m. fl (2006) gjorde fick landskapsbilder med vatten märkbart högre uppskattning än de utan vatten. Det är dock viktigt att det passar in i landskapet och bör ha anknytning till befintliga vattendrag (Gustavsson & Ingelög, 1994).

Några riktlinjer för att skapa en upplevelserik miljö är:

- Variationsrikedom
- Vild natur men utan att vara stökigt
- Orienterbarhet
- Framkomlighet
- Kulturella lämningar
- Inslag av vatten

Analysmetoder, val och användning

Val av analysmetod för området som helhet

Målet för arbetet är att skapa ett spännande och upplevelserikt stigsystem med en attraktiv närmiljö som lockar människor ut i naturen. För att analysera området och för att få en förståelse för dess kvaliteter och egenskaper behövs analysmetoder som kan vara till hjälp att uppfylla arbetets mål.

Det finns många analysmetoder att välja mellan när det gäller utemiljön och hur en plats upplevs. För att få en överblick över området behövs en metod som analyserade hela området och dess kvaliteter. Bland de analysmetoder som har en sådan inriktning finns Stephen och Rachel Kaplans *Preference matrix* och Patrik Grahns *8 parkkaraktärer*.

Dessa båda analysmetoder har en hel del gemensamt. Båda grundar sig på människans uppfattning om sin miljö och hur man kan utforma en plats för att känna sig trygg (Kaplan, m. fl, 1998). Enligt analysmetoden med *Preference matrix* (se figur 14) bör det råda en

balans mellan *make sense* och *involvement* för att man ska känna sig trygg. Råder inte denna balans kan platsen kännas skrämmande och föga inbjudande (Kaplan, m. fl, 1998).

Det är viktigt att man känner sig delaktig i platsen för att platsen ska uppskattas. När en plats är förståelig kan man sätta in den i ett sammanhang (coherence) vilket i sin tur leder till att den blir mer läsbar (legibility). Tillsammans medför detta att man känner trygghet när man rör sig på den. Känner man sig delaktig i platsen upptäcker man platsens komplexitet (complexity). Människan behöver en viss komplexitet för att bli fascinerad av en plats och uppleva ett mysterium (mystery). Platsen får dock inte vara för komplex eller mystisk eftersom det kan upplevas som skrämmande.

Den här analysmetoden har sin tyngdpunkt i att känna sig trygg på platsen och därigenom våga vistas där. Används den på rätt sätt kan den underlätta orienteringen i området vilket är en stor del i att känna sig trygg.

	Make sense (Förståelse)	Involvement (Delaktighet)
Present (Nutid)	Coherence (Sammanhang)	Complexity (Komplexitet)
Future (Framtid)	Legibility (Läsbarhet)	Mystery (Mysterium)

Figur 14: Analysmetod Preference matrix, den vänstra kolumnen presenterar två tidsaspekter som relaterar till den övre radens två rumsliga placeringar. Förståelse (make sense) är när man står bredvid en plats, delaktighet (involvement) har man när man befinner sig på platsen.

Analysen med *de 8 parkkaraktärerna* är ett sätt att få en helhetsbild av området och dess kvaliteter genom att analysera var i ett område de olika karaktärerna finns. Patrik Grahn (1991) har beskrivit vad dessa karaktärer kan användas till och hur de upplevs av människan.

De 8 karaktärerna är *det rofyllda, det vilda, det artrika, rymd, allmänningen, lustgården, centrum och kulturen* (Grahn, 1991). En park som innehåller alla karaktärer är ofta ett populärare område än de som bara innehåller en karaktär (Grahn, 1991). I en park med många karaktärer finns det plats för såväl återhämtning som umgänge (Ottosson & Grahn, P., 2005). Ett grönområde med många karaktärer ger också en trivsamt vistelse för människor i alla sinnestämningar både för de som är nedstämda, stressade eller för de som är glada. Enligt Patrik Grahn (1991) är de mest tilltalande karaktärerna *det vilda, det rofyllda, det artrika och rymd*. De lockar människor ut i omgivningen och ger en god återhämtning och avkoppling (Grahn, 2006).

Jämför man *de 8 parkkaraktärerna* och *preference matrix* är båda metoder som kan användas vid utveckling av områden mot ökad attraktivitet och trygghet. Problemet är dock att *preference matrix* inte i så stor utsträckning tar upp vegetationens olika karaktärer, utan fokuserar på platsens olika egenskaper i stora drag. Då det i det här arbetet är viktigt med vegetationens utseende i lika stor grad som dess egenskaper görs en första analys med hjälp av *de 8 parkkaraktärerna*.

De 8 parkkaraktärerna

Patrik Grahn (1991) har under sin forskning inom miljöpsykologi undersökt hur människor använder sin utemiljö och vad som får dem att vilja använda den och känna sig trygga. Han har under sin forskning identifierat 8 karaktärer med olika egenskaper för att analysera utemiljöer.

En del av karaktärerna är lätta att kombinera medan andra kan vara svåra t ex *Den rofyllda* och *Centrum*. Centrumkaraktären ska vara fylld av liv och en plats där man kan studera människor och umgås. Dess motsats är *den rofyllda* som ska upplevas lugn och ostörd. Andra karaktärer är lätta att kombinera med ett lyckat resultat till exempel *det vilda* och *det artrika* som ofta går hand i hand.

Det rofyllda

Det rofyllda är en lugn plats dit man söker sig för att koppla av och känna sig ostörd. Utseendemässigt är det en yta som bildar ett eget rum (Grahn, 1991). Det har en lågt fältskikt i botten som man lätt rör sig genom eller där det finns stigar. Det ska också vara gamla och stora träd som bildar ett tak och ger trygghet. Ljudet är viktigt. Det ska vara naturliga ljud som fågelsång och prasslande löv. Ljud från bilar, högljudda människor och mobiltelefoner bör däremot inte förekomma. (Grahn, 2006)

Det artrika

Den här karaktären har en artrik flora och fauna. Mångfalden av arter gör att man vill upptäcka platsen och lockar en att vandra lite längre för att upptäcka mer (Grahn, 1991; Nordh, 2006).

Det vilda

Den vilda naturen är förebilden. Det ska se ut som om allt har uppkommit av sig själv, stigar ska följa landskapet och växter ska se ut att vara självsådda (Grahn, 1991). Det är växterna och djuren som är i fokus. Det finns också möjlighet att hitta sin egen plats där man kan uppleva naturen i lugn och ro (Grahn, 1991).

Centrum

Centrum är de platser där människor möts för att ha roligt och träffa andra människor (Grahn, 1991). Här finns caféer, restauranger och blomsterarrangemang. Det är ofta urbana platser såsom nöjesparker eller torg. Det är en livfull plats med mycket händelser och rörelse.

Rymd

Karaktären *Rymd* handlar om att komma in i en annan värld för tanke och vederkvickelse (Grahn, 1991). Det är ett stort område där man kan röra sig långa sträckor utan att det känns som om området tar slut. Här behöver man inte bekymra sig och kan andas ut. Det ska inte finnas några skarpa gränser utan vara en plats för frihet.

Lustgård

Lustgården är en miljö för både vuxna och barn. Det är en trygg plats där man lätt kan släppa barnen fria utan att oroa sig för att det ska komma bort. Miljön består av öppna gräsytor, träd och buskar (Nordh, 2006). Den ska gärna vara omgärdad av ett staket eller dylikt. Det är en karaktär som tål slitage och barns lek (Grahn, 1991).

Allmänning

Allmänningen består ofta av en stor gräsyta med välfriserat och slitstarkt gräs med läplanteringar runt för att ge rummet tydliga väggar (Grahn, 1991). Här kan cirkusen sätta upp sitt tält och andra aktiviteter kan förekomma som midsommarfester, konserter eller teatrar. Under dessa aktiviteter är det viktigt att det finns plats för publiken. När det inte förekommer något större evenemang är det istället en bra plats att ha picknick på, träffa vänner eller spela boll (Grahn, 1991).

Kultur

Till den här karaktären är det lämningar eller avtryck från människan som är i centrum. Det kan antingen vara statyer, fontäner eller andra föremål som är tydligt placerade på platsen för att höja skönheten eller förmedla ett budskap. Det kan också vara lämningar från ett gammalt landskap som visar historien och vad som har funnits på platsen förut (Nordh, 2006). Det ger besökaren en känsla av samhörighet med platsen (Grahn, 1991).

Val av analysmetod för stigsystemet

Bland de etablerade analysmetoderna finns det några som inriktar sig på människors rörelse och hur de navigerar. Bland dem finns Kevin Lynch (1988) analysmetod som beskriver miljön med hjälp av fem olika element nämligen *paths*, *edges*, *districts*, *nodes* och *landmarks*.

En annan analysmetod som analyserar upplevelsen när man rör sig på en stig är Gordon Cullens (1971) analysmetod *Serial vision*. Den innehåller tre kategorier nämligen *place*, *content* och *functional tradition*. Under dessa kategorier finns det ytterligare gestaltningsprinciper som kan användas för att skapa en händelserik promenad. Den första kategorin *place* innehåller olika utformningar av rum, deras avgränsning och hur man rör sig mellan rummen. De andra två kategorierna tar upp vad som finns i rummet och detaljer som kan förstärka eller försvaga uttrycket. De senare gestaltningsmetoderna har liten betydelse när man arbetar med vegetation så därför är det bara den första kategorin *place* som är relevant i det här arbetet.

Några av Cullens gestaltningsprinciper har stora likheter med Kevin Lynch olika element. Båda har en sorts framträdande element som syns på långt håll. Lynch (1988) kallar det *landmark* medan Cullen (1971) kallar det *focal point*. Det framträdande elementet kan t.ex vara en hög byggnad eller ett

tydligt karaktärsträd. Lynch *districts* kan även det knytas an till Cullens (1971) *precincts* som båda är större områden med en liknande karaktär och därför ger en känsla av samhörighet.

Det finns också stora skillnader mellan de två analysmetoderna. Den ena är beskrivningen av gångar, där Lynch bara har ett begrepp, *paths*, medan Cullen har olika sätt att beskriva en stig. Cullen beskriver inte själva stigen som ett rakt element utan genom att beskriva vad som händer på stigen t ex om den blir smalare eller svänger in bakom något.

Det är detta som är styrkan i Cullens (1971) analysmetod och som han kallar *serial vision*. Det innebär att se en stig i bildsekvenser, där varje gestaltningsprincip blir en bild och ju fler bilder det är på en stig desto mer händelserik är den.

Då detta tänk med händelser saknas i Lynch (1988) analysmetod, som är en mer statisk analys av hur man navigerar i ett område, passar Cullens metod bättre för detta arbete eftersom målet är att skapa en upplevelserik stig.

Analysmetoden med *Serial vision*

Gordon Cullen har i boken *The concise townscape* (1971) identifierat ett antal gestaltningsprinciper som kan användas för att få en intressant stadsbild. Det utmärkande för Cullen är att han intresserar sig för rörelsen i landskapet. Den grundläggande tanken med dessa gestaltningsprinciper är att se staden i sekvenser "Serial vision". Ju fler sekvenser ett område har desto mer händelserikt och spännande blir resan genom det.

Cullen börjar med att definiera ett "here" som i sin tur leder till ett "there". Utifrån det kan man sedan manipulera skillnaden mellan dessa två platser med hjälp av hans principer. Det ska tydligt kännas när man kommer till en plats, är på en plats och lämnar den. Här beskrivs några av de gestaltningsprinciper som kan bli aktuella för arbetet på Château du Grand Val.

Occupied territory

Occupied territory är platser där man känner sig bekväm, kan stanna upp en stund och kanske sätta sig ner. Det kan vara en planerad plats att stanna på och som är möblerad för det ändamålet. Det kan också vara en spontan plats som tagits i bruk för det ändamålet. Det är ofta platser som är skyddade, i skugga, vackra eller bekväma.

Enclosure

Enclosure kan översättas med ordet rumslighet. Det är en rumslighet som är tydligt avgränsad och skapar ett lugnt rum i mänsklig skala. Det kan vara ett torg eller en bostadsgård.

Change of level

Människan har en inneboende känsla för var hon befinner sig i förhållande till ett tänkt nollplan. Befinner vi oss under nollplanet kan känslorna intimitet, underlägsenhet, omhändertagande och klaustrofobi uppstå. Befinner vi oss däremot över det tänkta nollplanet kan känslorna överlägsenhet, upprymdhet, utsatthet och svindel uppfattas.

Narrows

Genom att göra en passage smalare kan man påkalla uppmärksamhet om att något händer. Det gör att uppmärksamheten riktas mot vad som är och inte mot vad som kommer. En sådan passage kan användas för att skapa enclosure utan att för den skull hindra människors genomfart.

Closure

Closure får man genom att något sticker ut en bit på den tilltränkta stigen och döljer en del av målet. Det gör att stigen upplevs mer spännande eftersom man inte riktigt vet hur den fortsätter. Föremålet som skymmer ska inte hindra rörelsen utan bara dölja målet.

Anticipation

Anticipation är när en väg fortsätter runt ett hörn och man blir nyfiken på vad som finns bakom. Det som är "here" är känt medan det som kommer "there" är okänt och ger en känsla av förväntan.

Focal point

Focal point är en tydlig struktur i en rumslighet som drar blicken åt sig och markerar platsen. Det kan till exempel vara en staty eller torn på ett torg eller en marknadsplats.

Sammanfattning av litteraturstudien

Analysmetoderna som presenterats i det här kapitlet har legat till grund för analysen av egendomen. *De 8 parkkaraktärerna* används för att få förståelse för vegetationen och vara till grund för en indelning av området i olika delområden. Serial vision ligger till grund för att skapa en upplevelserik stig som ändå känns trygg och attraktiv.

Delen om skogens upplevelsevärden är en studie som har gjorts för att vara till hjälp vid utformningen och utveckling av stigsystemet. Den tar nämligen upp vad som lockar människor ut i skogen och hur vegetationen kan utformas för att ge en positiv upplevelse. Den information som kommit fram under litteraturstudien har legat till grund för analyser och utvecklingen av stigsystemet och dess omgivande vegetation.

5. Karaktärs- och strukturanalyser

Områdesanalys

För att få en djupare förståelse för områdets innehåll och potential har platsen kartlagts och analyserats. Den ena metoden som använts är att bedöma hur öppen/sluten vegetationen i de olika delarna är, både när det gäller kronslutenheten och den vertikala skiktningen. Den andra metoden är en analys med *de åtta parkkaraktärerna*. Analysen av öppet och slutet gjordes under två besök, ett under hösten med belövade träd och ett under vintern med kala träd.

Analysen med *de åtta parkkaraktärerna* har också gjorts i två omgångar under samma förhållanden som öppet/slutet analysen (Grahns, 1991). Analyserna har utförts genom att under vandringar i området bedöma graden av öppen/slutenhet utifrån förutbestämda kategorier. När det gäller *de åtta parkkaraktärerna* har givetvis även ljud och topografi tagits med i bedömningen. Alla bedömningar är subjektiva och har skett på plats av författaren.

Krontäckningsanalys

Här analyseras hur öppen respektive sluten vegetationen är i området (se figur 15). Analysen har utgått från vegetationens krontäckning i trädskiktet, 3 meter och uppåt, vilket har stor betydelse för ljusförhållandena i vegetationen (Gustavsson, 1986). Slutna områden är områden där inget eller mycket litet solljus kommer direkt ner till marken medan öppna områden är sådana där solljuset nästintill kommer åt hela ytan. De halvöppna områdena är någonstans mittemellan öppet och slutet.

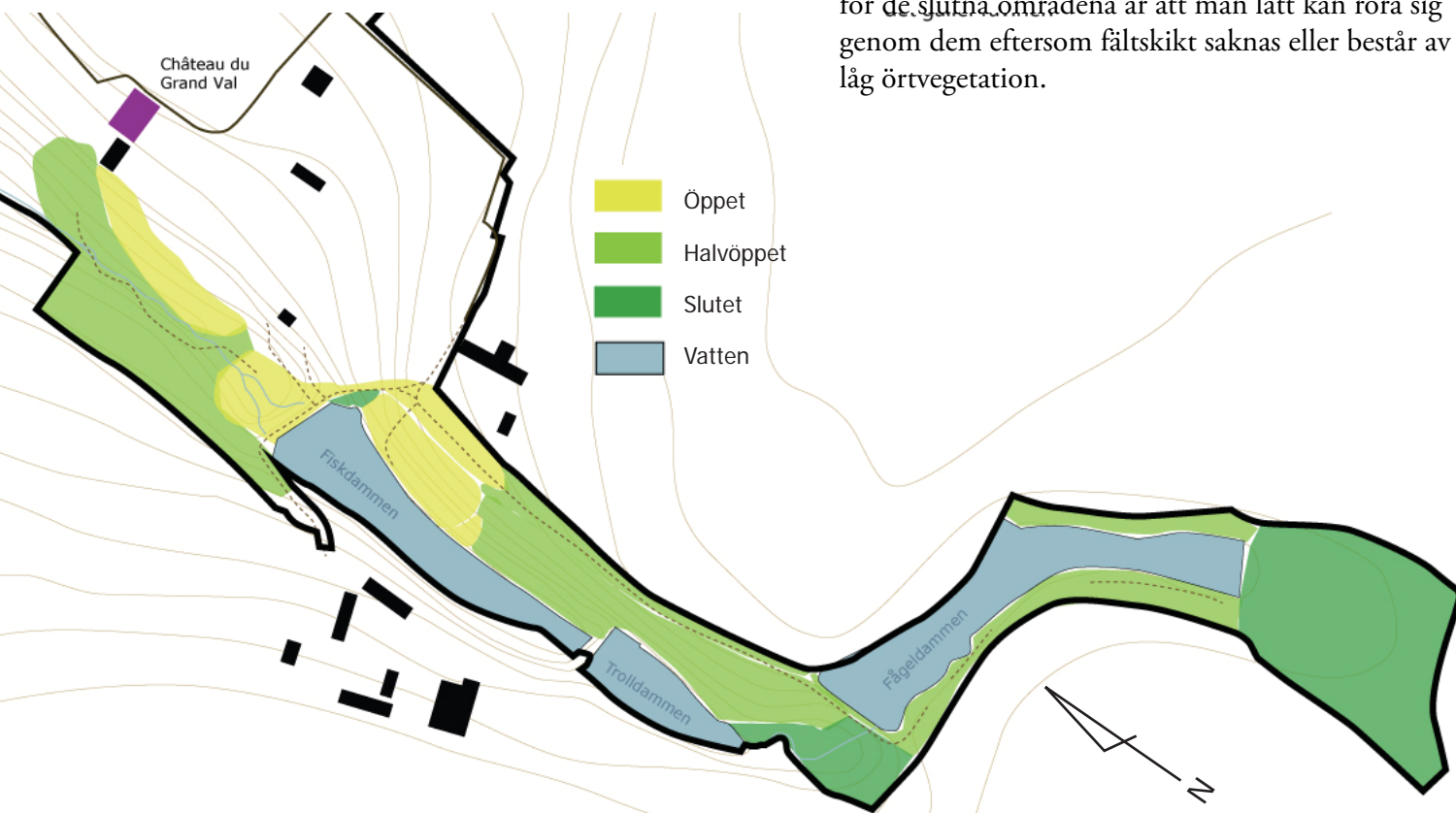
Arbetsområdet består av både öppna, halvöppna och slutna områden. De öppna områdena saknar helt krontak och är antingen beväxade med örnenbräken och björnbärsbuskar vilket bildar ett tätt snår eller så hålls de öppna på mekanisk väg och består av

gräsytor. Där örnenbräken och björnbärsbuskarna växer är det helt slutet mellan 0 - 3 meter och all annan vegetation skuggas ut. Med andra ord finns mycket liten möjlighet för träd att föröka sig och området förblir öppet från 3 meter och uppåt. Dessa områden tillför många visuella kvalitéer och gör att områdets topografi tydliggörs. De skapar också en god tillflyktsort för områdets vilda djur (Hermansson m. fl, 1981).

De halvöppna områdena domineras av träd som bildar ett glest tak som trots sin gleshet ofta har förmågan att skugga ut de mest aggressiva växterna som björnbär och örnenbräken. Dessa områden är lätta att röra sig igenom eftersom öppenheten mellan 0 och

3 meter är god. På ställen med större näringstillförsel till exempel från dammarna har det glesa taket inte samma förmåga vilket medför en slutenhet mellan 0 och 3 meter. Detta försvårar framkomligheten i området.

De slutna områdena karakteriseras av stora träd med ett frodigt skikt av underståndare, som gör buskskiktet glest och skuggar ut vegetationen i fältskiktet. Andra slutna områden har färre underståndare, vilket ger ett något bättre ljusinsläpp som i sin tur leder till ett frodigt fältskikt. Gemensamt för de slutna områdena är att man lätt kan röra sig genom dem eftersom fältskikt saknas eller består av låg örtvegetation.

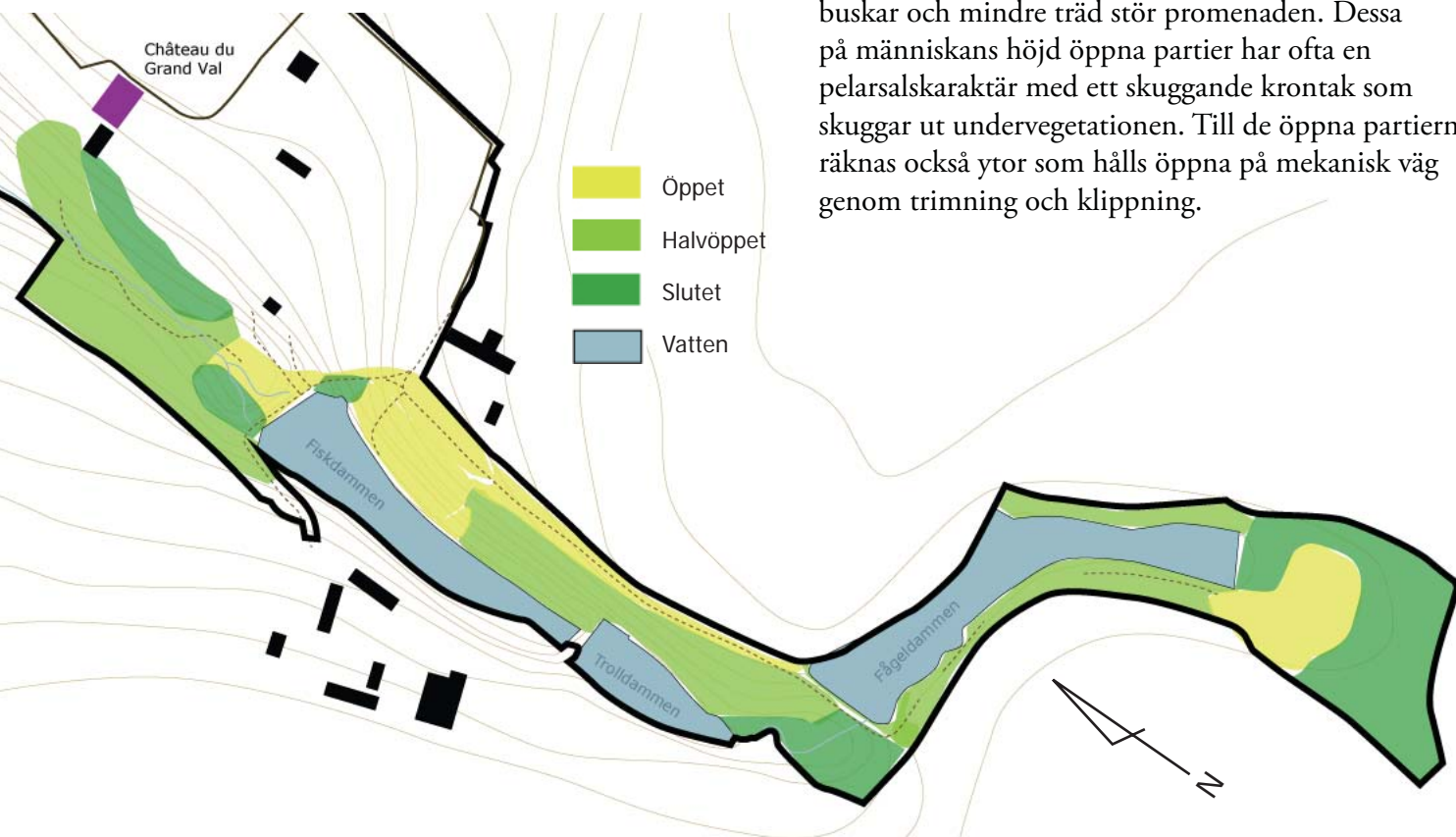
Figur 15: Öppna, halvöppna och slutna områden på mellanskikts- och trädskiktsnivå

Vertikal skiktninganalys

I föregående analys togs endast hänsyn till krontäckningen men framkomligheten kan dock variera mellan områden med samma krontäckning. Det beror på näringstillgång och skötselintensitet. En kompletterande analys av vegetationens vertikala skiktning mellan 0 till 3 meter krävs därför för att

tydliggöra vilka områden som är lättframkomliga (se figur 17). Även här användes kategorierna öppet, halvöppet och slutet.

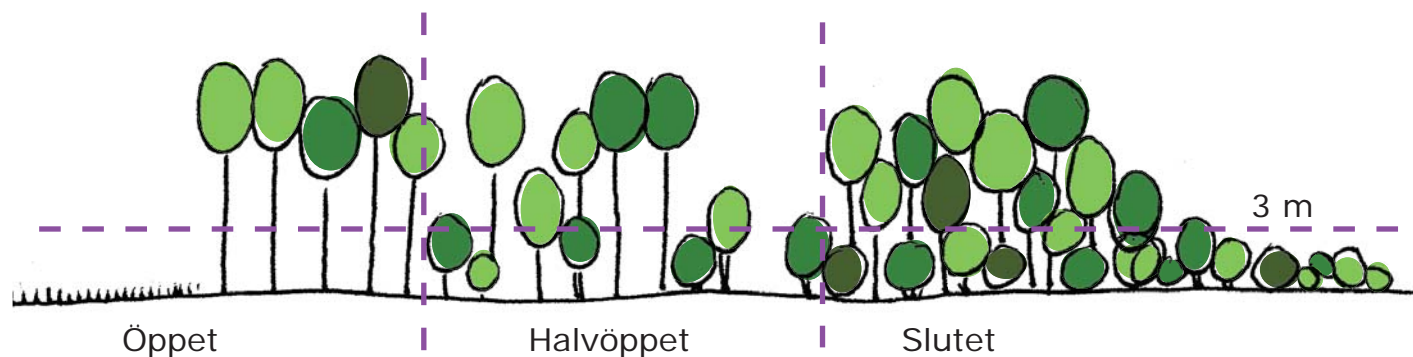
Inom området finns många partier som är öppna när det gäller den vertikala skiktningen från 0 till 3 meter (se figur 16). I dessa partier rör man sig genom vegetationen på ett enkelt sätt eftersom inga buskar och mindre träd stör promenaden. Dessa på människans höjd öppna partier har ofta en pelarsalskaraktär med ett skuggande krontak som skuggar ut undervegetationen. Till de öppna partierna räknas också ytor som hålls öppna på mekanisk väg genom trimning och klippning.

Figur 16: Öppna, halvöppna och slutna områden mellan 0 till 3 meters höjd

De halvöppna partierna när det gäller den vertikala skiktningen är sådana ytor som man fortfarande kan röra sig igenom men där det krävs att man ibland lirkar sig fram i en något tätare undervegetation. Sikten i dessa partier är ofta god men framkomligheten sämre, vilket gör att man lockas vidare trots att framkomligheten är dålig. I dessa partier kan framkomligheten lösas på ett enkelt sätt genom röjning.

De slutna partierna har en vegetation som mellan 0 till 3 meter helt upptas av lövverk och kvistar. Dessa partier är svåra att röra sig igenom eftersom vägen hela tiden blockeras av buskar och träd. Sikten är dålig på grund av vegetationens täthet och man lockas därför inte vidare. Dessa partier fungerar även som tillflyktsort för viltet på egendomen.

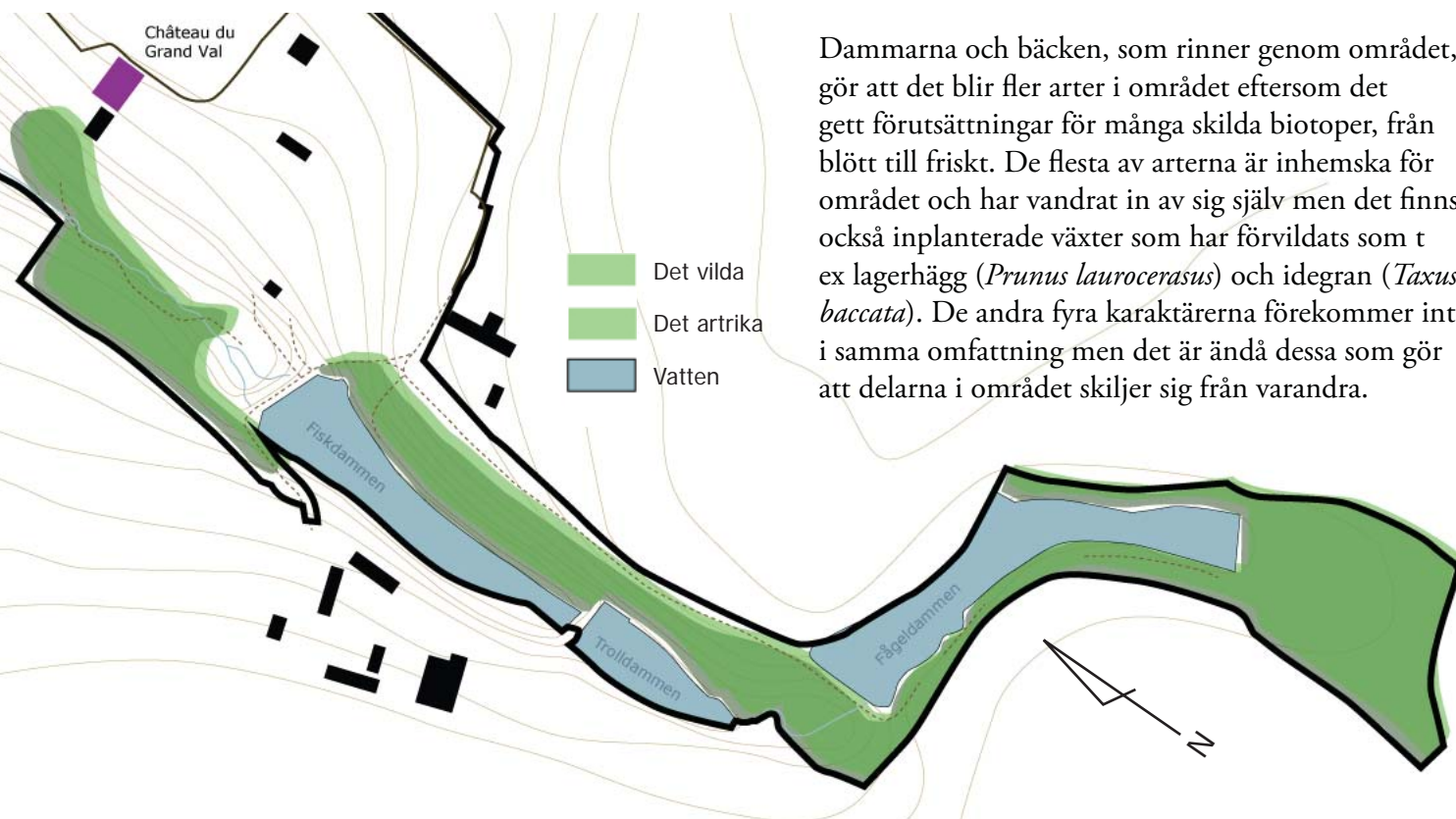
Figur 17: Typsnitt över öppna, halvöppna och slutna områden i den vertikala skiktningen från 0 till 3 meters höjd

De åtta parkkaraktärerna

De åtta parkkaraktärer som Patrik Grahns beskriver i sin avhandling *Om parkers betydelse* (1991) är det vilda, det artrika, det rofyllda, centrum, rymd, allmänning, lustgården och kultur, var och en med sin karaktär. Med hjälp av denna analysmetod kan man karaktärsbestämma ett område och upptäcka dess kvaliteter och eventuella brister.

Genom denna analysmetod har jag identifierat 6 av de 8 karaktärerna. De två som inte finns inom arbetsområdet är *centrum* och *lustgården* men de finns i viss mån i parken framför slottet som inte ingår i mitt arbete. De två karaktärerna som förekommer mest är *det vilda* och *det artrika*. Det är också helt naturligt eftersom området under en längre tid varit i avsaknad av skötsel.

Dammarna och bäcken, som rinner genom området, gör att det blir fler arter i området eftersom det gett förutsättningar för många skilda biotoper, från blött till friskt. De flesta av arterna är inhemska för området och har vandrat in av sig själv men det finns också inplanterade växter som har förvildats som t ex lagerhägg (*Prunus laurocerasus*) och idegran (*Taxus baccata*). De andra fyra karaktärerna förekommer inte i samma omfattning men det är ändå dessa som gör att delarna i området skiljer sig från varandra.

Figur: 18: De vilda och artrika områdena inom utvecklingsområdet

Det vilda

Stora delar av området karakteriseras av *den vilda* karaktären (se figur 18). Det beror på en låg skötselintensitet under lång tid vilket har gjort att buskar och träd har utvecklats på egen hand. Det ser man tydligt genom att träden är i olika åldrar och har individuella växtsätt. Träden växer inte med jämna avstånd utan där de spirat en gång från frö eller rotskott. Konkurrensen mellan dem gör att många träd är böjda och krokiga på sin strävan efter sol. Det syns tydligast i brynen där buskar och träd lutar sig mot det öppna området.

På marken syns också *den vilda* karaktären tydligt då inget verkar ordnat eller iordningställt (Grahn, 1991). Det är antingen buskar, örter eller löv som täcker marken. Omkullvälta träd ligger huller om buller då de lämnats där de fallit. Den vilda naturen har mycket att erbjuda och är en av de karaktärer som uppskattas mest (Nordh, 2006).

Det artrika

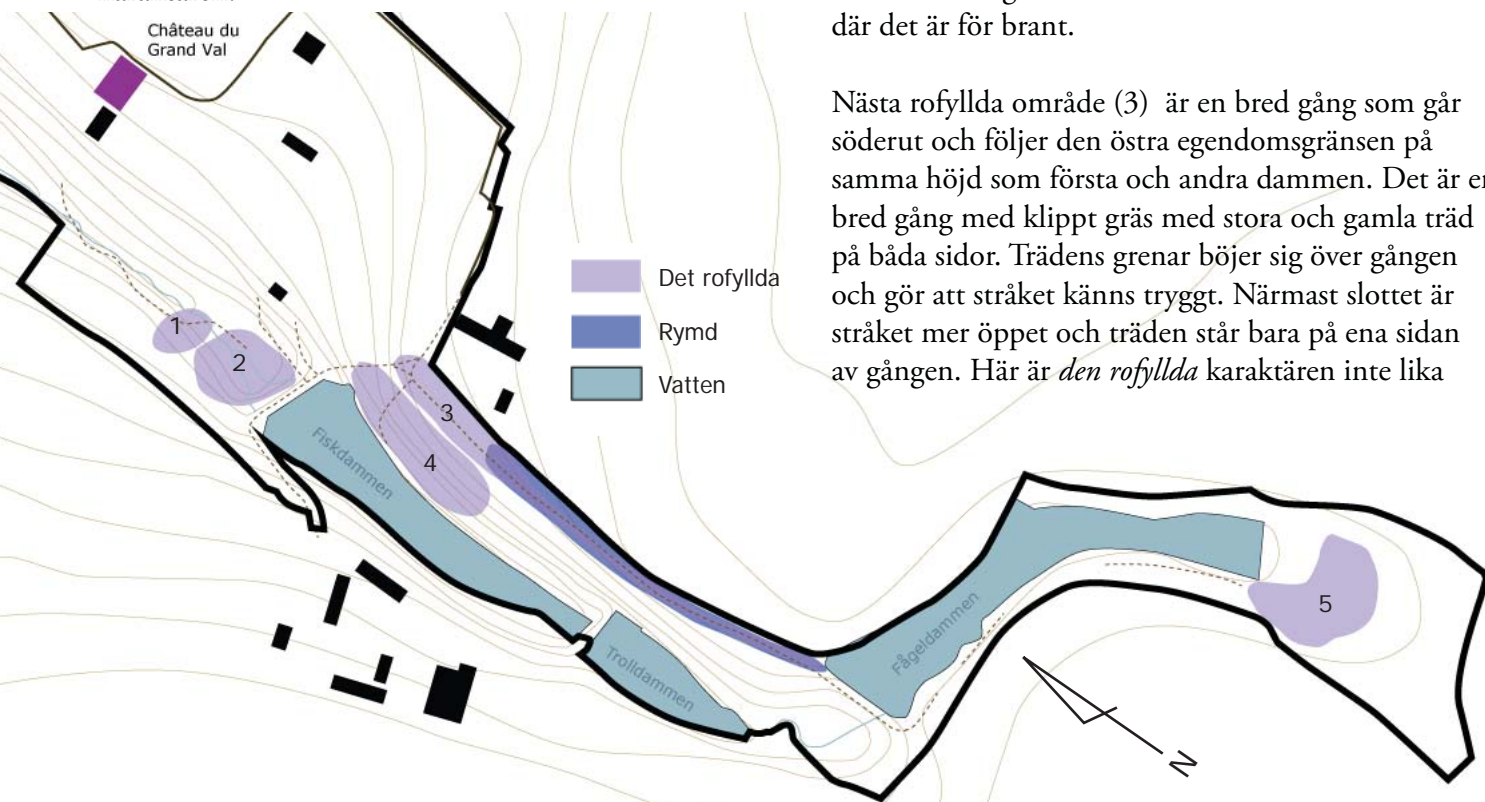
Floran i området är rik både vad gäller örtartade och vedartade växter (se figur 18). De flesta av arterna är inhemska men några är förmodligen förvildade från planteringar som tidigare funnits inom området. Mångfalden av växter syns tydligt eftersom bladen, barken och växtsättet skiljer sig mellan arterna. Det finns både vintergröna och lövfällande träd och buskar vilket får årstidsskiftningarna att framträda.

I fåltskiktet är artrikedomen mindre eftersom det på många ställen är så skuggigt att det bara är löv i botten eller enstaka skuggtåliga örter som murgröna. Närmast vattendragen finns dock en stor mängd växter och mossor som bidrar ytterligare till artrikedomen.

Området har en stor mångfald av djur och fåglar såsom rådjur, vildsvin, kaniner, gräsänder med mera. Under gryning och skymning, speciellt på våren, hörs en intensiv och varierande fågelsång i området (Roland Nilsson, 2011). I området finns tydliga tecken på vildsvin, i form av stigar och barkskador på träden. I gryningen kan man ofta se kaniner och rådjur som under dagtid gömmer sig i den täta vegetationen. Djurlivet gör naturen i området levande och lockar till vandring och upptäcksfärd (Grahn, 1991).

Det rofyllda

Jag har bedömt att det finns fem platser med karaktären *det rofyllda* i området (se figur 19). Den första (1) är en liten plats i den skogsklädda delen av ravinen. Det är en nästan rund yta som består av gamla krokiga sälgar. På marken och uppför stammarna klänger murgrönan som ger en vild och mystisk karaktär. Det är ett lugnt område med ljud av porlande vatten som bidrar till *den rofyllda* karaktären.

Den andra (2) är den öppna delen av ravinen där stora träd växer på kanten och delvis bildar ett tak. De tre hasslarna nere vid bäcken ökar *den rofyllda* känslan liksom ljudet av vattenfallet, som porlar över stenarna, och fågelsång. Fältskiktet består av låga ormbunkar och murgröna. Området hålls öppet med hjälp av trimning på våren och det är därför vegetationen håller sig låg. Längst bäcken går en tydlig stig, som är lättframkomlig förutom den första biten ner i ravinen där det är för brant.

Nästa rofyllda område (3) är en bred gång som går söderut och följer den östra egendomsgränsen på samma höjd som första och andra dammen. Det är en bred gång med klippt gräs med stora och gamla träd på båda sidor. Trädens grenar böjer sig över gången och gör att stråket känns tryggt. Närmast slottet är stråket mer öppet och träden står bara på ena sidan av gången. Här är *den rofyllda* karaktären inte lika

Figur 19: Fem områden med karaktärerna rofylldt och rymd.

framträdande men ändå ett tydligt inslag. På den här platsen finns det inget ljud från porlande vatten, som i de två tidigare beskrivna rofyllda områdena. Däremot förekommer mycket ljud från fåglar som gömmer sig i buskarna.

Vid första dammen finns det ett område (4) som är en skogslik plats med stora träd som bildar ett tak över marken som kläs av torra löv. Det är ett rofylldt område som också ingår i *den vilda* kategorin. De stora träden som utgör stommen på platsen ger en känsla av stabilitet och trygghet som är karakteristiskt för *den rofyllda* karaktären (Grahns, 1991).

Längst i söder på egendomen finns ytterligare ett litet område (5) med karaktären *rofylld*. Det är en naturlig pelarsal med ek. Här finns det mycket döda och nedfallna grenar som gör platsen lite mystisk (Kaplan m. fl, 1998). I fältskiktet växer det gräs som gör att området nästan ser ut att vara planerat.

Rymd

Den del som uppfyller de flesta krav på rymd är gången med klippt gräs som går längst den östra sidan av den södra delen (se figur 19). När man kommer in i detta område får man en verklig känsla av att kunna röra sig i all oändlighet. Det finns lite för mycket vegetation och stora träd i stråket för att egentligen leva upp till karaktären rymd men eftersom träden bidrar till att dölja stigen och få den att verka fortsätta i evighet tycker jag att området uppfyller kraven på karaktären. Från den här ytan finns det utblickar över åkerlandskapet. Dessa utblickar bidrar till en känsla av rymd trots att åkrarna inte är fysiskt tillgängliga.

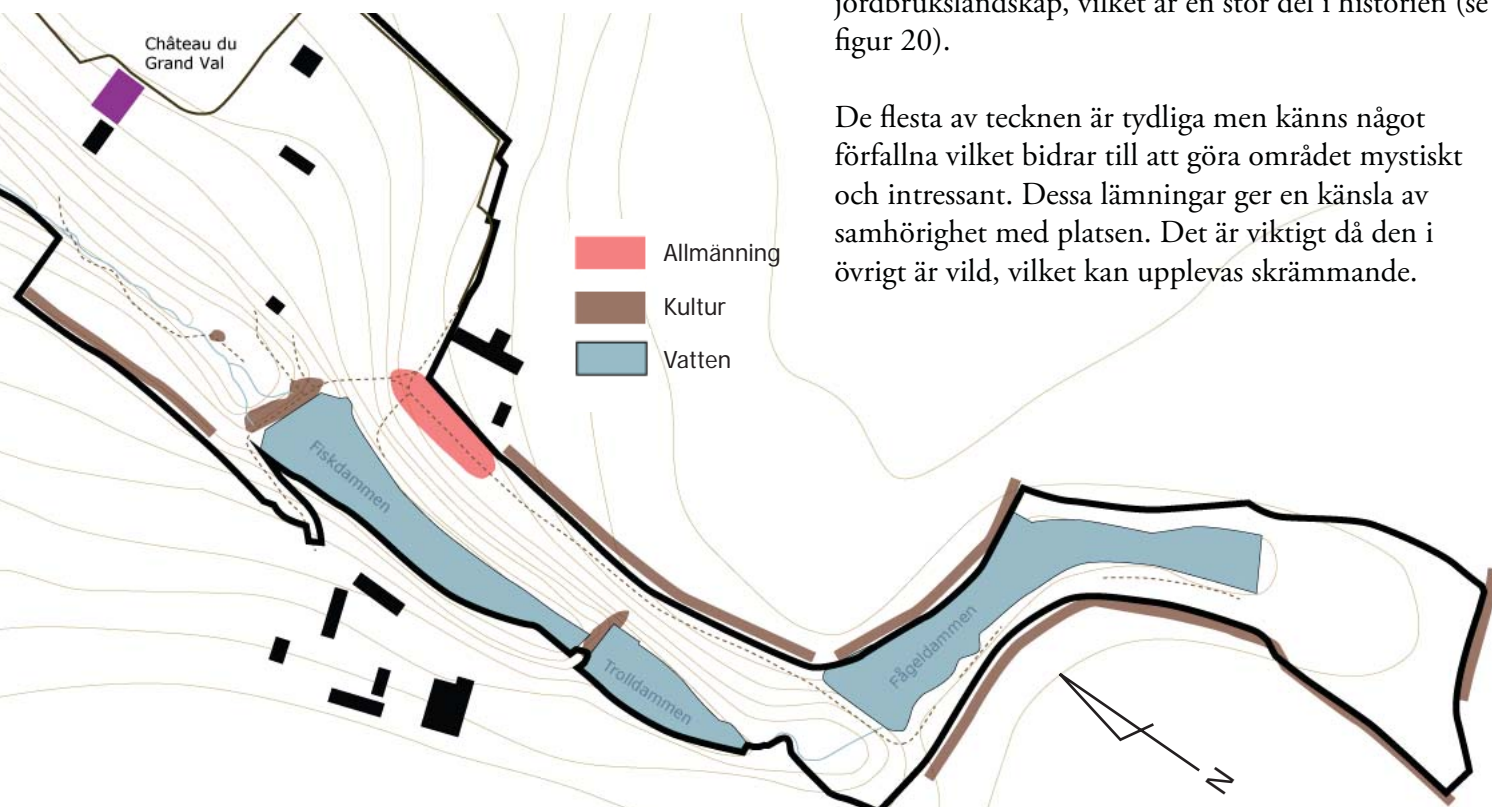
Allmänning

Närmast grannfastigheten finns en öppen yta som är lite mer allmän än resten av parken (se figur 20). Det är en relativt plan yta med högt gräs och björnbär och med gångar av klippt gräs. Ytan känns som en entré med sin öppenhet. Från den här punkten finns det stigar till resten av parken. Idag är ytan vild och håller i viss mån på att växa igen. Den har emellertid stor potential att i framtiden bli en entré för parkens besökare.

Kultur

Eftersom det är en gammal park finns det många historiska lämningar. De som är mest framträdande är fördämningarna till dammarna och den stensatta kanten runt dem. Det finns också en källa där man tidigare hämtade färskvatten till slottet som ligger nära det lilla rofyllda området med säl. Det finns också flera taluser i området som visar gamla och nuvarande egendomsgränser. Hela trakten har många sådana vallar som visar att det är ett gammalt jordbrukslandskap, vilket är en stor del i historien (se figur 20).

De flesta av tecknen är tydliga men känns något förfallna vilket bidrar till att göra området mystiskt och intressant. Dessa lämningar ger en känsla av samhörighet med platsen. Det är viktigt då den i övrigt är vild, vilket kan upplevas skrämmande.

Figur 20: Områden med karaktärerna allmänning och kultur

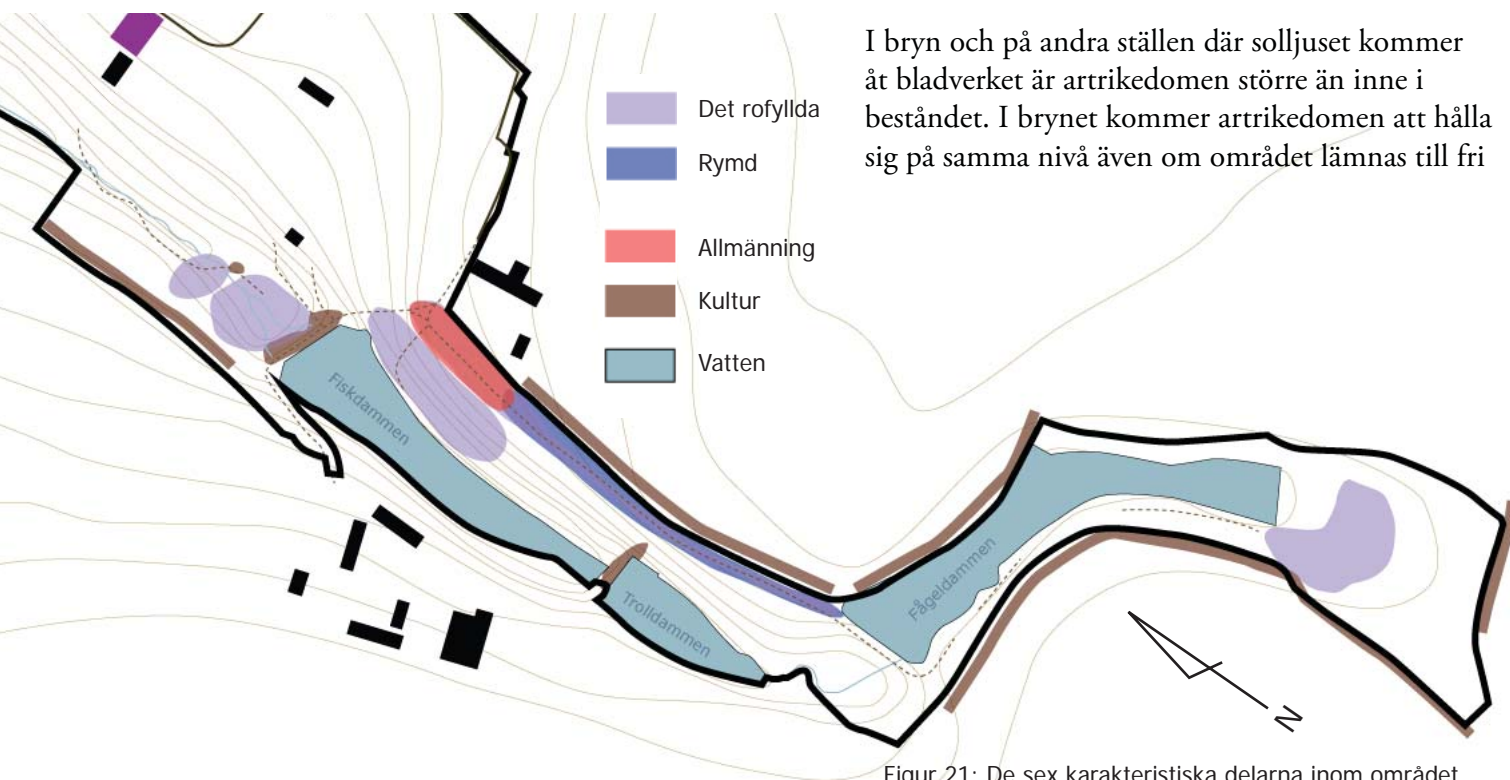
Slutsatser

Utifrån analysen med de *åtta parkkaraktärerna* kan man dela in området i sex delar där varje del kännetecknas av en karaktäriserande vegetation och upplevelse (se figur 21).

I området är de dominerande karaktärerna *det vilda* och *det artrika*. Generellt kan sägas att om området lämnas för fri utveckling är det *den vilda* karaktären som kommer att förstärkas och efterhand ta över

på bekostnad av de andra karaktärerna. Från gamla flygbilder kan man tydligt se hur *den vilda* karaktären har expanderat under de senaste 70 åren. Det är inte så säkert att *den artrika* karaktären ökar om området lämnas till fri utveckling. Anledningen till detta är att ett moget bestånd ofta har några få dominanta arter som konkurrerar ut mindre konkurrenskraftiga arter vilket kan medföra ett mindre artrikt bestånd. Detta behöver dock inte alltid vara fallet då ett stabilt bestånd även kan ha ett artrikt vårflor och ett frodigt fåltsskikt (Gustafsson & Ingelög, 1994).

I bryn och på andra ställen där solljuset kommer åt bladverket är artrikedomen större än inne i beståndet. I brynet kommer artrikedomen att hålla sig på samma nivå även om området lämnas till fri

Figur 21: De sex karakteristiska delarna inom området

utveckling (Robinson, 2011). Eftersom stora delar av området består av blandbestånd med flera stora trädarter kommer området att fortsätta att ha en viss artrikedom.

Vegetationen i norra delen av ravinen är en mogen flerskiktad vegetation som karaktäriseras av *det vilda* och *det artrika*. Eftersom vegetationen är mogen kan man genom gallring försöka få in *den rofyllda* karaktären. Det går också att öka artrikedomen genom att gynna undertryckta arter samt genom att se till att ljustillgången är relativt god även i mellanskiktet och här och där i buskskiktet.

I ravinen finns två olika rofyllda delområden. Det ena är en blandning mellan *det rofyllda* och *det vilda*. Det är en naturlig uppkommen vegetation som både är spännande och lugnande. Det hade varit enkelt att förstärka *det vilda* på platsen eftersom örnbräken och björnbär lätt skulle vandra in om man öppnade upp krontaket. Det skulle också gå att förstärka det kulturella inslaget men i övrigt är det svårt att förändra mycket utan att förstöra den naturliga balansen.

Det andra delområdet har en tydlig karaktär av rofylldhet. I det området förekommer idag skötsel som gör att karaktären upprätthålls. Om skötseln upphörde skulle det vilda ta över. Artrikheten kan ökas med inplantering av nya, mera hortikulturella arter och den rofyllda karaktären skulle ökas om fältskiktet blev lite mer jämnhögt.

Söder om ravinen följer den första dammen. Den första delen är ett öppet område som idag har lite eller ingen skötsel förutom en transportväg som genomkorsar området och som klipps regelbundet. För att inte detta område skall växa igen krävs en utökad skötsel. Man kan också låta *det vilda* ta över vilket på sikt skulle leda till att platsen liknar övriga delområden.

Andra utvecklingsalternativ är att förstärka karaktären av *allmänning* genom att skapa en tydlig entré till parken eller varför inte göra området till en plats för barnen genom att introducera karaktären av *lustgård* genom att till exempel plantera slitstarka buskar och träd som lockar till lek. Det går även att förstärka *den rofyllda* karaktären.

Figur 22: Flerskiktad vegetation med stora mogna träd

Bredvid det öppna området finns en flerskiktad vegetation som domineras av stora mogna träd (se figur 22). I det här området är det karaktärerna *det rofyllda*, *det vilda* och *det artrika* som går att identifiera. Eftersom träden är stora med breda stammar är *det rofyllda* mest framträdande. Ett alternativ är därför att minska *den vilda* karaktären vilket ytterligare skulle öka *den rofyllda*.

Övergången till nästa vegetationsområde är diffus men den går så småningom över till en tätare, flerskiktad vegetation. Delområdet har flera mindre träd vilket är orsaken till den tätare vegetationen. I området finns bara karaktärerna *det vilda* och *det artrika*. Det här området har ungefär samma potential som den norra delen av ravinen. Om man tar bort vegetation i buskskiktet kan man här skapa en rofylld karaktär.

I den östra delen av egendomen finns en klippt transportväg som innehåller karaktären *rymd*. På det här området kan man förstärka karaktären av *rymd* genom att skapa utblickar mot åkrarna. Det finns även en taluse längs stigen med karaktären *kultur* som skulle kunna förstärkas genom röjning.

Längst den tredje dammens södra sida finns vegetation med både *det vilda*, *det artrika* och *kultur*. Det är ett avlångt område med en taluse längst med åkern. I området finns viss potential för att introducera *den rofyllda* karaktären genom att minska

fältskiktet och gynna de stora träden som växer på talusen. Den utvecklingen skulle missgynna både *den vilda* och *artrika* karaktären. De karaktärerna skulle dock gynnas vid fri utveckling.

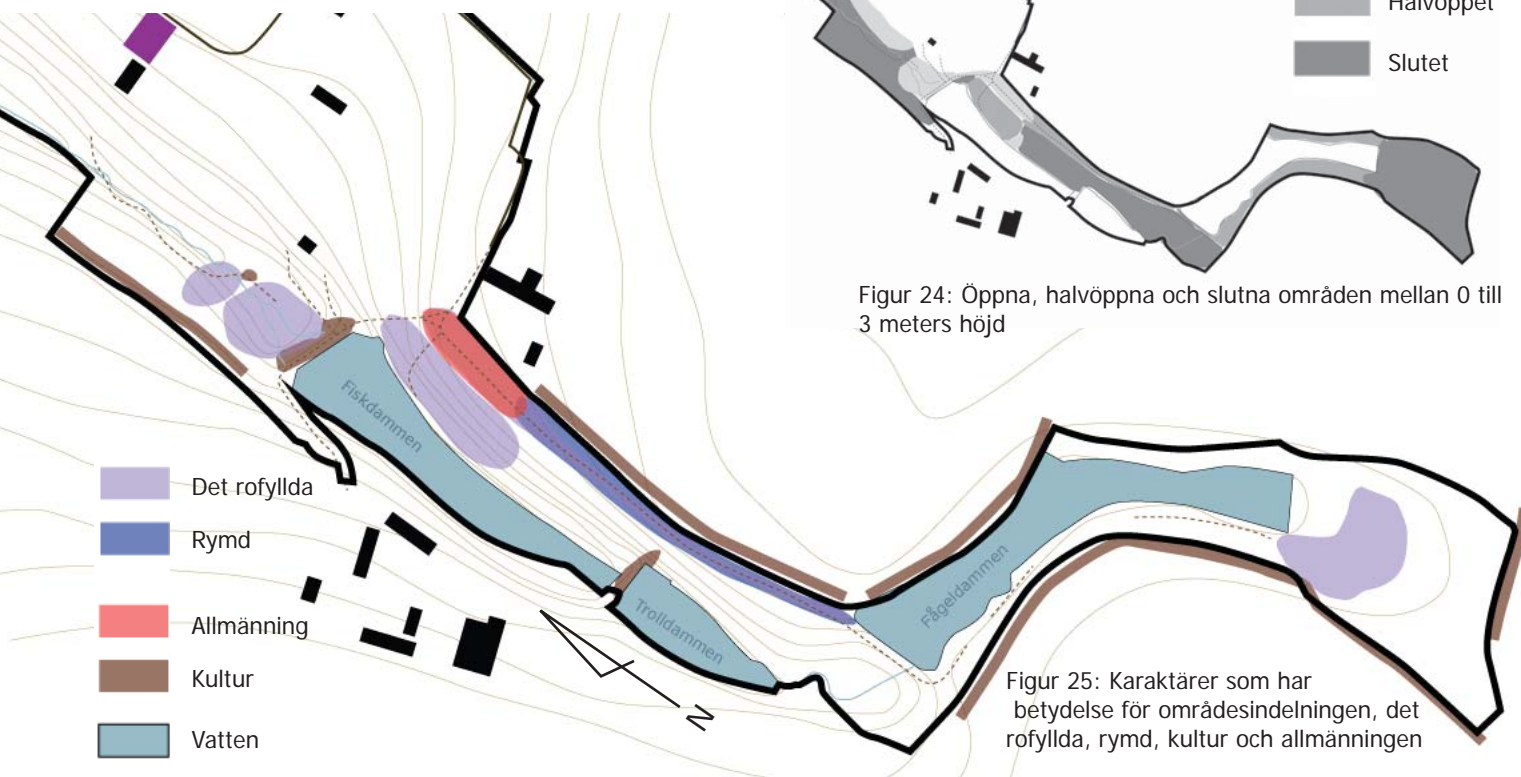
Längst bort på egendomen finns ett avskilt och rofyllt område. Det är ett naturligt uppkommet område som också innehåller en stark karaktär av *det vilda*. Här är marken plan och med högt gräs i fältskiktet. Problemet är att platsen har fuktig mark, som översvämmas när vattenståndet är högt. *Den rofyllda* karaktären skulle kunna förstärkas om området gjordes mer parklikt. I övrigt är det föga man kan göra med ytan än att lämna den till fri utveckling.

Det finns stor utvecklingspotential i samtliga delområden både med mindre och större ingrepp. Området har redan idag många goda egenskaper och kvaliteter men de flesta behöver förfinas och förstärkas vilket kan göras med inte alltför stora ingrepp.

Vegetationsanalys

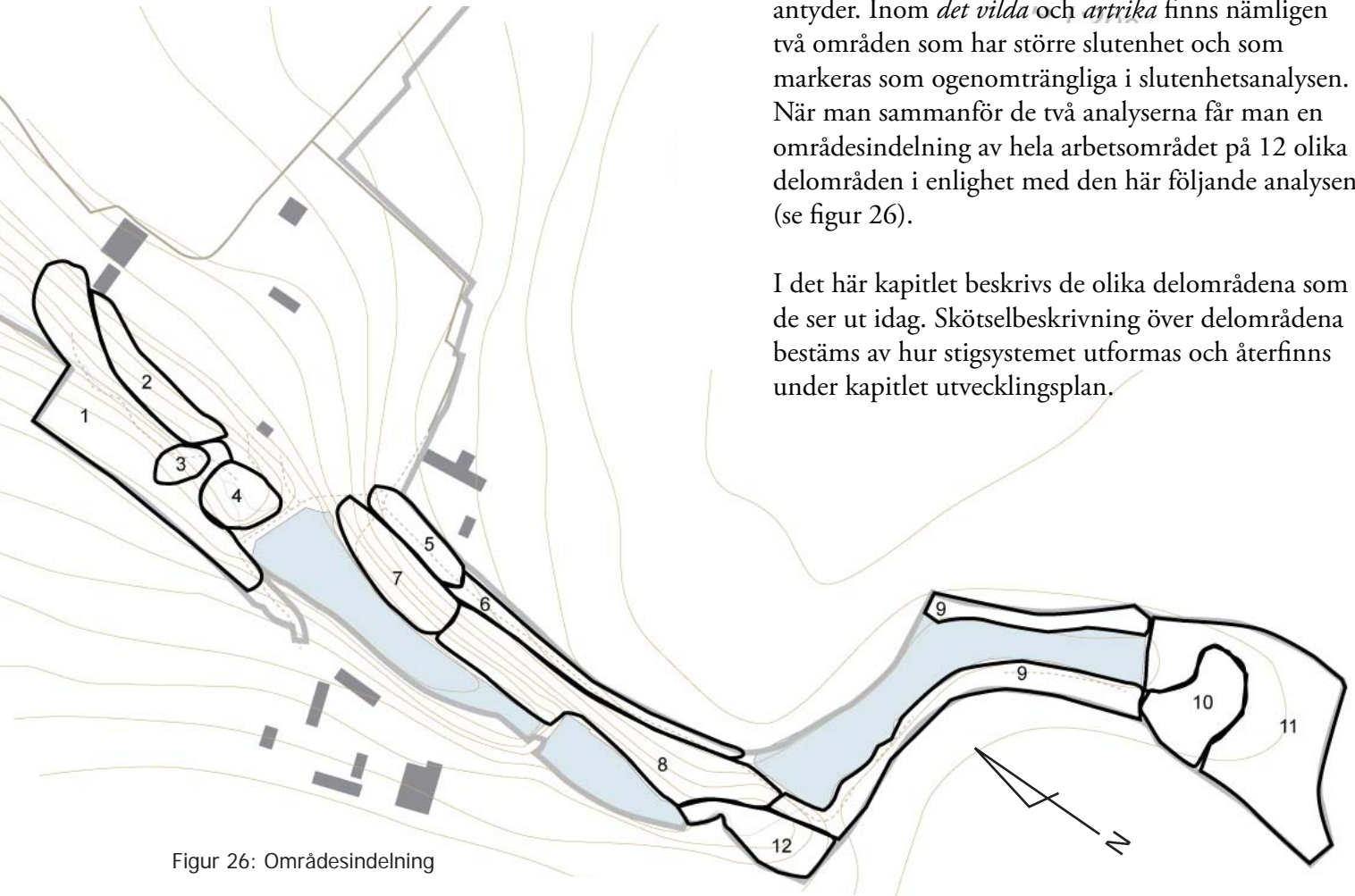
Områdesindelning

Tittar man närmare på de två analyserna som gjorts över området kan man se ett mönster. I analysen med *de åtta parkkaraktererna* ser man en tydlig uppdelning av området i mindre delar. Framförallt är det *den rofyllda*, *allmänningen* och *rymd* som skiljer ut sig mot *det vilda* och *det artrika* (se figur 25). De tre karaktärerna bildar egna områden i ett hav av *vilt* och *artrikt*. Läger man därefter analyserna med öppet och slutet (se figur 23 och 24) över analysen med *de åtta parkkaraktererna* stämmer de till stor del överens, vilket stärker indelningen av området.

Enligt parkkaraktärsanalysen framkom stora områden med bara karaktärerna *vilt* och *artrikt*. Dessa områden är dock inte så homogena som analysen antyder. Inom *det vilda* och *artrika* finns nämligen två områden som har större slutenhet och som markeras som ogenomträngliga i slutenhetsanalysen. När man sammanför de två analyserna får man en områdesindelning av hela arbetsområdet på 12 olika delområden i enlighet med den här följande analysen (se figur 26).

I det här kapitlet beskrivs de olika delområdena som de ser ut idag. Skötselbeskrivning över delområdena bestäms av hur stigsystemet utformas och återfinns under kapitlet utvecklingsplan.

Figur 26: Områdesindelning

Delområde 1 - Orkidéslänten

Topografi och markfuktighet

Delområde 1, Orkidéslänten, går från ett högläge längst upp i ravinen via en brant sluttning ner till bäcken som rinner längst ner i ravinens botten.

Den höga markfukten delar av området är beroende av topografin vilket gör att det är friskt uppe på slänterna medan det är blött längst ner vid bäcken.

Vegetation

Den vedartade vegetationen består till största del av ask, äkta kastanj och kustgran i trädsiktet. Längst i norr dominerar ask och äkta kastanj vilket ger en ljus karaktär (se figur 29), som successivt blir mörkare när kustgranen ökar i antal ju längre söderut man kommer.

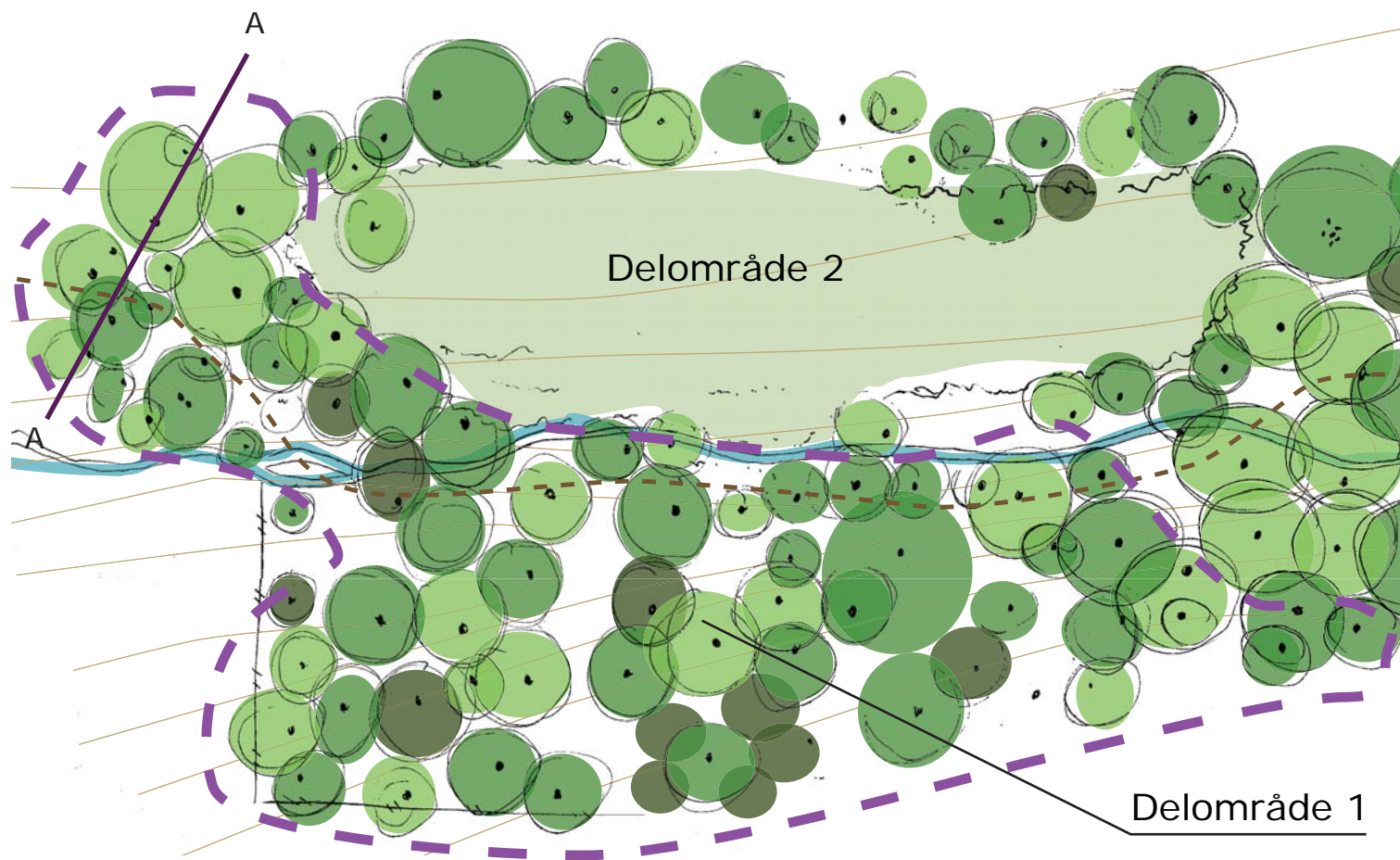
Figur 27: Frodigt fåltskikt av björnbärsbuskar

Buskskiktet och underståndarna utgörs av hassel, lagerhägg, idegran och mindre exemplar av de stora träden. Det finns också enstaka björkar och fågelbär insprängda emellan de andra arterna. Det är ett artrikt område med ett stort antal olika trädarter.

Fåltskiktet är i stort sett obefintligt i de torrare delarna. Där täcks marken till största del av nedfallna löv. I luckor som bildats av nedfallna träd eller grenar har björnbärsbuskarna tagit över fåltskiktet (se figur 27). Under trädkronorna växer bara enstaka, små björnbärsplantor vilket visar att de inte trivs i skugga. Närmare bäcken är marken fuktigare och här finns ett frodigare fåltskikt. Närmast bäcken växer ormbunkar och mossor. En bit längre bort dominerar marken av murgröna och gulplister. I den nordliga, ljusare delen av området är fåltskiktet av en annan typ än i övriga delar. Här växer det rikligt med vårblomande arter såsom påsklilja, jordviva och svalört.

Egenskaper

De många arterna som innefattar både lövfällande och vintergröna gör att vegetationen ger en intressant upplevelse och det finns alltid något nytt att titta på (se figur 28). Topografin gör också området intressant eftersom höjdskillnaderna bidrar till en tunnelkänsla. Den varierande vegetationen medför även en skillnad i ljusinsläpp, vilket ger ytterligare en spännande effekt då man rör sig mellan ljus och mörker. Mörkret förstärks när man går in i den mörka ravinen och avlöses av ljuset vid utträdet ur densamma.

Figur 28: Illustrationsplan över delområde 1

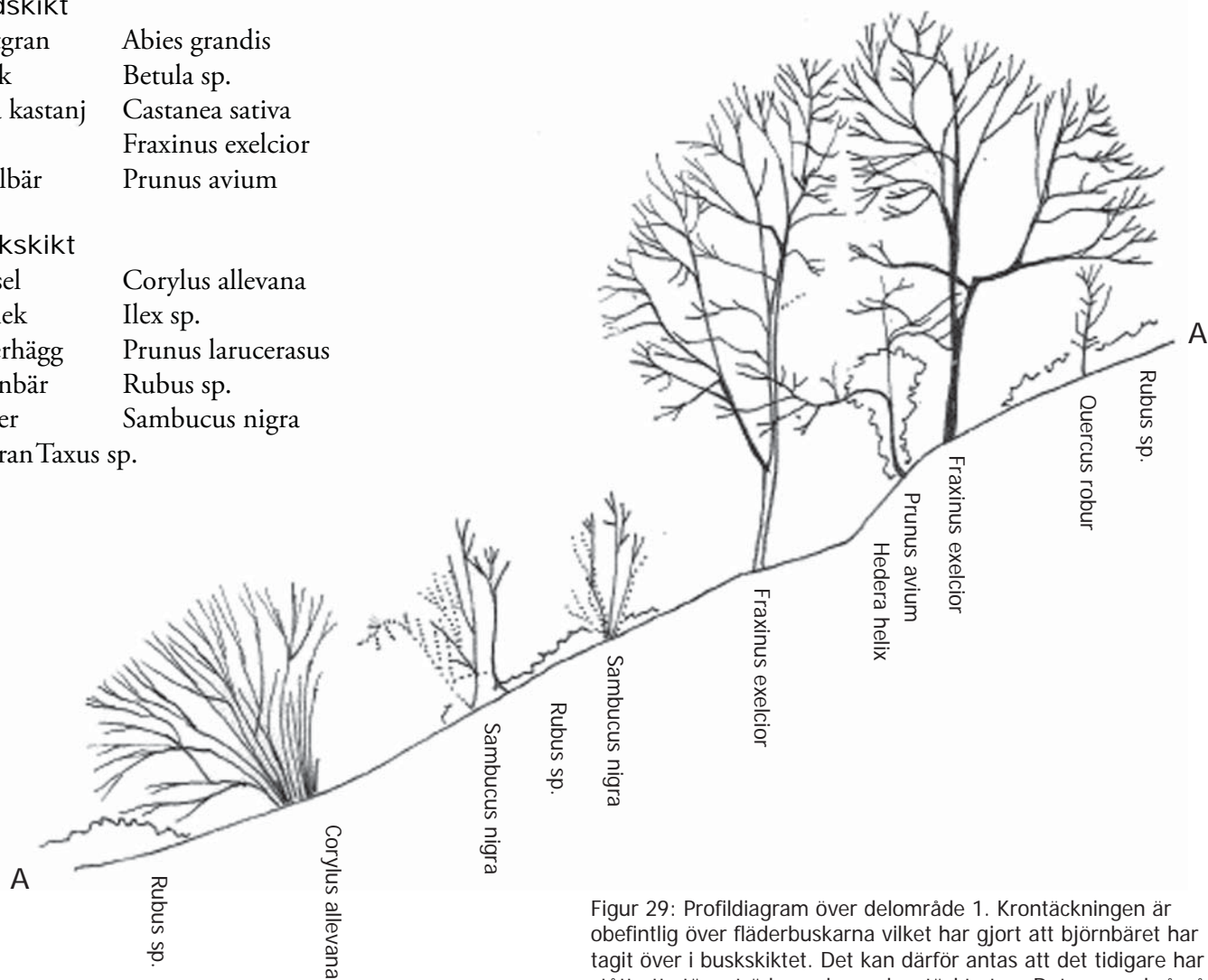
Karaktärsarter

Trädskikt

Kustgran	<i>Abies grandis</i>
Björk	<i>Betula sp.</i>
Äkta kastanj	<i>Castanea sativa</i>
Ask	<i>Fraxinus exelcior</i>
Fågelbär	<i>Prunus avium</i>

Buskskikt

Hassel	<i>Corylus allevana</i>
Järnek	<i>Ilex sp.</i>
Lagerhägg	<i>Prunus larucerasus</i>
Björnbär	<i>Rubus sp.</i>
Fläder	<i>Sambucus nigra</i>
Idegran	<i>Taxus sp.</i>

Figur 29: Profildiagram över delområde 1. Krontäckningen är obefintlig över fläderbuskarna vilket har gjort att björnbäret har tagit över i buskskiktet. Det kan därför antas att det tidigare har stått ett större träd vars krona har täckt ytan. Det syns också på fläderbuskarna som till stora delar har döda grenar vilket kan ha berott på en tidigare utskuggning.

Delområde 2 - Utsikten

Topografi och markfukt

Delområde 2, Utsikten, består av en österslutning som börjar uppe på ravinkrönet och sluttar ända ner till bäcken. Markfukten går från friskt i de högsta delarna till blött nere vid bäcken.

Vegetation

Det finns bara några enstaka fågelbärsträd i det här öppna området. Tätheten finns i stället i buskskiktet där björnbär och örnbräken dominerar (se figur 30). Det är ett område utan träd som är otillgängligt på grund av den snåriga vegetationen och de branta slänterna. Den täta, låga vegetationen gör att andra arter av buskar och träd har svårt att etablera sig vilket leder till att det är ett stabilt, öppet område på mellanskikts- och trädskiktsnivå. På ett fåtal ställen finns mindre träd som tagit sig igenom det täta skiktet vilket eventuellt kan leda till att området växer igen.

Figur 30: Tätt fältskikt med björnbärsbuskar och örnbräken

Egenskaper

Eftersom buskskiktet är mycket tätt och sluttningarna branta är inte detta något vistelsevänligt område idag. Däremot är det en ypperlig tillflyktsort för småviltet i området. I övrigt är området intressant för de visuella värdena som förhöjer upplevelsen när man går längst bäcken i delområde 1 (se figur 31). Den öppna ytan i delområde 2 leder nämligen till att delområde 1 får ett ökat ljusinsläpp. På våren blommar fågelbären och ger ett intryck av en körsbärsdal.

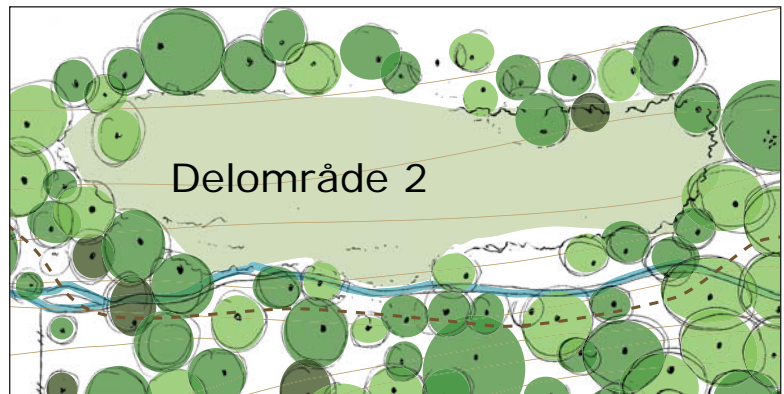
Karaktärsarter

Trädskikt

Ask	Fraxinus exelcior
Fågelbär	Prunus avium

Buskskikt

Örnbräken	Pteridium sp.
Björnbär	Rubus sp

Figur 31: Illustrationsplan över delområde 2

Delområde 3 - Sälgsalen

Topografi och markfukt

Marken i delområde 3, Sälgsalen, är relativt plan med en svag lutning ner mot bäcken. Den omgivande topografin har dock stor påverkan på platsen eftersom det är branta slänter ner mot salen vilket leder till att vatten rinner längst slänterna ner till ravinens botten. Det gör att området till stora delar är fuktigt och närmast bäcken blött. Den goda tillgången på vatten gynnar fukttåliga arter och ger dem en fördel framför andra arter.

Figur 32: Mörk pelarsal med murgröna som dominerande art i fältskiktet

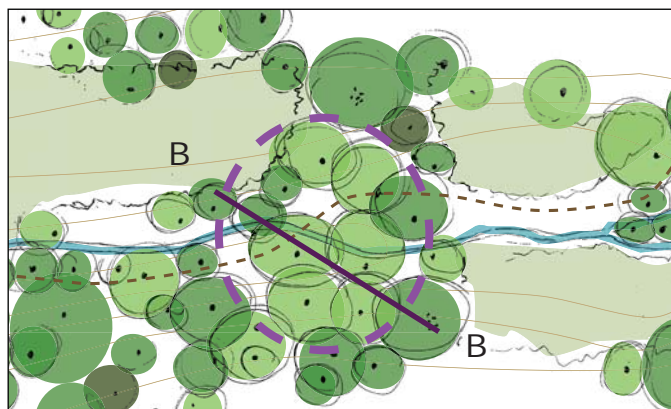
Vegetation

Huvudkaraktären i beståndet är en mörk pelarsal av säl (se figur 34). Insprängt mellan sälarna finns enstaka björkar med dålig vitalitet som tyder på att området förut var ett mer öppet område. Både björk och säl har svårt att etablera sig under mörka förhållanden. Sälgen har däremot gynnats av de fuktiga förhållandena, som björken klarar sämre. Det har gett sälgen en konkurrensfördel framför andra arter.

I fältskiktet under skuggan av träden är det en dominans av murgröna som trivs under fuktiga och skuggiga förhållanden (se figur 32). På de ställen där det kommer in mer ljus under sälarna tar björnbäret över eftersom det har större konkurrenskraft om tillgången på ljus blir större. Närmast bäcken är det för blött för både murgröna och björnbär utan här växer i stället specialiserade kärrarter. I själva bäcken växer vattenväxter.

Egenskaper

Delområdet ger en ombonad känsla vilket beror på det låga taket som bildas av sälgen, ett relativt litet träd. Områdets yta är liten i jämförelse med de övriga delområdena (se figur 33). Sälgsalen är också tydligt avskild från andra delar då det ligger längst ner i ravinen och har en tydlig gräns mot en öppen angränsande yta i söder. Bäckens porlande och fågelsången skänker platsen ett naturligt lugn som förstärker de andra egenskaperna.

Figur 33: Illustrationsplan över delområde 3

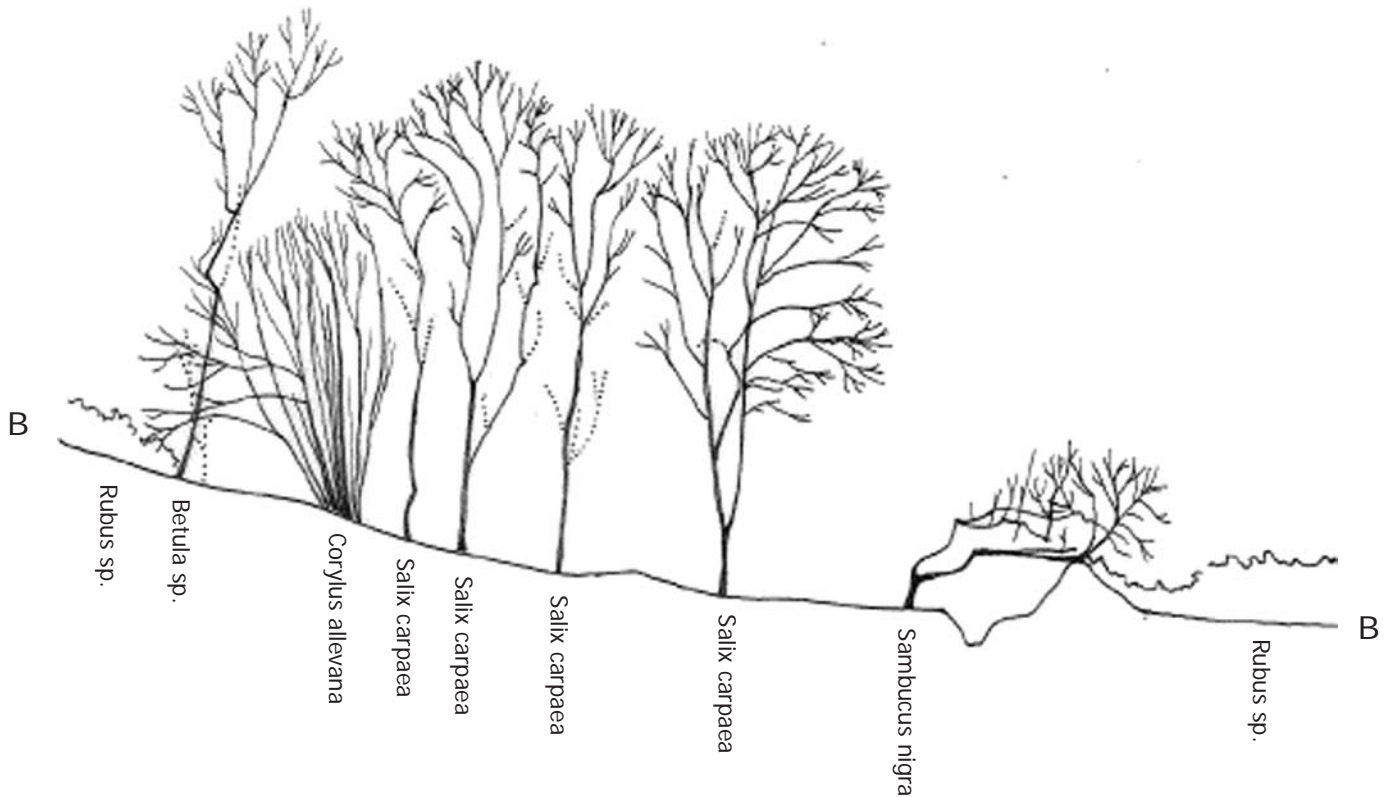
Karaktärsarter

Trädskikt

Björk	<i>Betula sp.</i>
Hassel	<i>Corylus allevana</i>
Sälg	<i>Salix carpaea</i>
Fläder	<i>Sambucus nigra</i>

Busk- och Fältskikt

Murgröna	<i>Hedera helix</i>
Gulplister	<i>Lamium galeobdolon</i>
Björnbär	<i>Rubus sp.</i>

Figur 34: Profildiagram över delområde 3. Träden verkar vara jämnåriga och består av pionjärarten sälg vilket tyder på att området tidigare har varit öppet. Beståndet har en 100 % krontäckning och brynträdet är tydligt dominerande över innerbeståndet.

Delområde 4 - Ravinen

Topografi och markfukt

Delområde 4 är en ravin som har branta slänter på tre sidor som sluttar ner till en bäck i botten av ravinen (se figur 37). På den södra delen av ravinen är det en brant dammvall som avslutar egendomens dammsystem. På var sin sida om dammvallen finns två kanaler som fungerar som bräddavlopp. I dessa rinner det vatten till bäcken nedanför. Eftersom dammvallen är så brant bildas två vattenfall ner till bäcken. Markfukten är densamma som på de andra platserna i ravinen d.v.s. friskt uppe på kanterna och blötare ner mot bäcken. En liten skillnad är dock att det är något fuktigare på dammvallen och närmast de bäckar som rinner på den.

Vegetation

Ravinen är i stort sett ett öppet område med några få stora träd och en del mindre träd i den västra delen. Uppe på kanterna av ravinen finns också några mindre buskar som döljer kanten ner till densamma (se figur 35). På den östra delen finns det en tydlig påverkan från människan vilket visas genom partier med slitagepåverkad mark och låga växter. Uppför trädstammarna växer rikligt med murgröna som också finns i den östra delen av ravinen där det inte förekommer årlig skötsel.

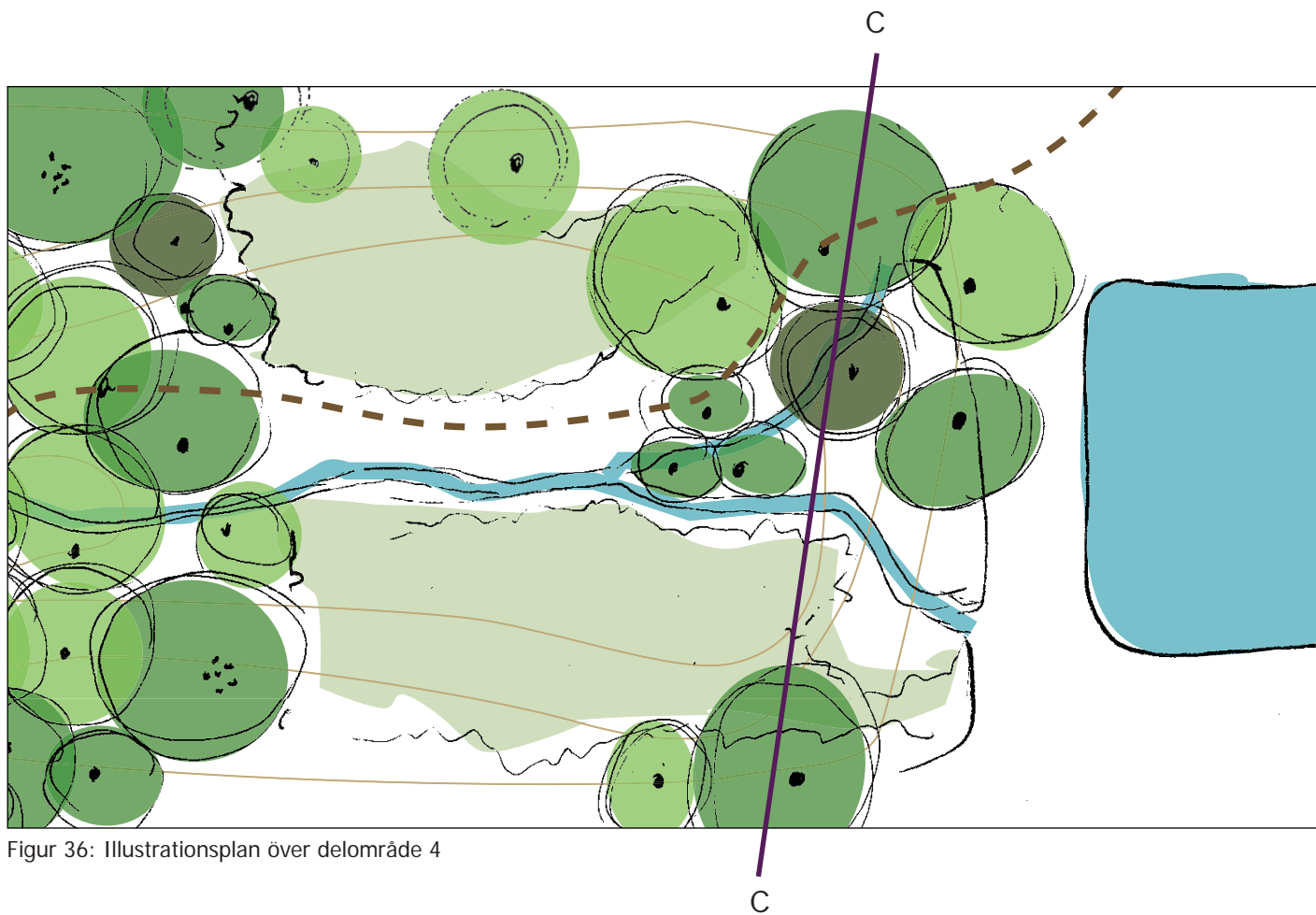
Fältskiktet i den här delen av ravinen består till största del av tre olika ormbunkar med murgröna insprängt mellan dem. Ormbunkarna har troligtvis planterats på 1800-talet då det var populärt med ormbunksplanteringar i liknande parkanläggningar

(Gustavsson, 2011). Längst ner i ravinen finns förutom ormbunkarna också gunnera. I de fuktigaste delarna närmast bäcken växer fuktälskande vilda örter av liknande karaktär som i Sälgsalen.

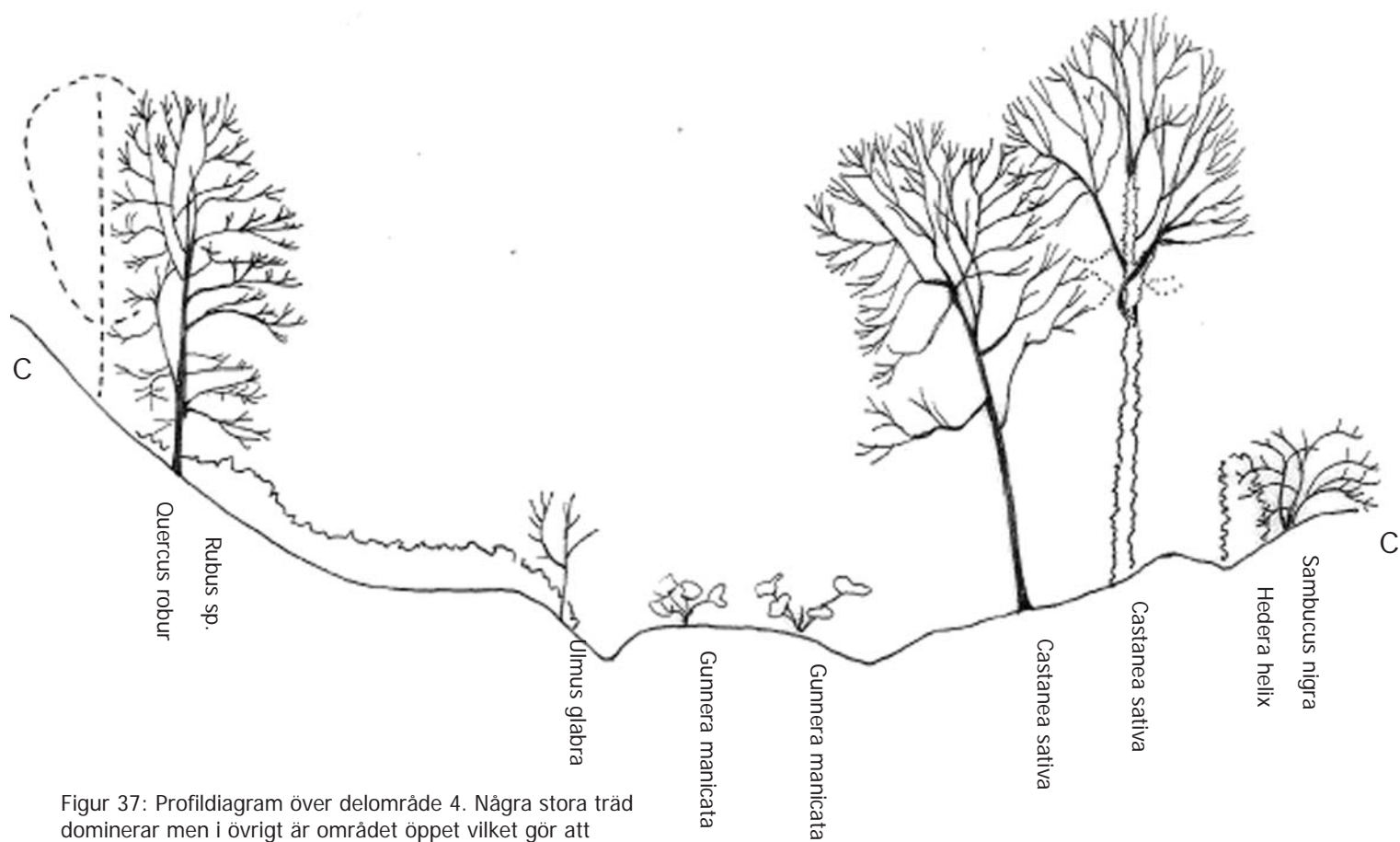
Den västra sidan av Ravinen har inte samma påverkan från människan utan här är fältskiktet frodigt. Det består som i delområde 2 av den inhemska ormbunken och björnbär. Det finns också tydliga vildsvinsstigar och viloplatser i den snåriga vegetationen trots närheten till slottet.

Figur 35: Den karaktärsfulla ravinen på Château du Grand Val

Figur 36: Illustrationsplan över delområde 4

Figur 37: Profildiagram över delområde 4. Några stora träd dominerar men i övrigt är området öppet vilket gör att björnbäret har tagit över på de ställen som inte hålls öppna på mekanisk väg.

Egenskaper

Ravinen är ett öppet område som har en särpräglad karaktär och inte ser ut som något annat område på egendomen (se figur 36). Det finns mycket spännande att se på och många speciella arter som man inte ser i något annat delområde. Området fungerar som en kontrast mot övriga delar av parken både för dess speciella karaktär och för den något högre skötselintensiteten.

Karaktärsarter

Träskikt

Kustgran	<i>Abies grandis</i>
Hästkastanj	<i>Ascelus hippocastanum</i>
Äkta kastanj	<i>Castanea sativa</i>
Hassel	<i>Corylus allevana</i>
Bok	<i>Fagus sylvatica</i>
Ask	<i>Fraxinus exelcior</i>
Fågelbär	<i>Prunus avium</i>
Ek	<i>Quercus robur</i>
Rödek	<i>Quercus rubra</i>

Busk- och fältskikt

Gunnera	<i>Gunnera manicata</i>
Murgröna	<i>Hedera helix</i> Björnbär <i>Rubus</i> sp.
Fläder	<i>Sambucus nigra</i>
Brännässla	<i>Urtica dioica</i>

Ormbunkar

Hjorttunga	<i>Aspleniaceae scolopendrium</i>
Strutbräcken	<i>Matteuccia struthiopteris</i>
Örnbräken	<i>Pteridium</i> sp.

Delområde 5 - Entréplatsen

Topografi och markfukt

Delområde 5, Entréplatsen, består av en plan, öppen yta med tydliga gränser förutom mot delområde 6 (se figur 39). På ena sidan ligger grannfastigheten och på andra sidan ett öppet bryn mot delområde 7. Det finns god tillgång på vatten och näring vilket man ser på det frodiga gräset och björnbären.

Vegetation

Det växer inga träd på Entréplatsen men det finns många träd på den västra kanten. Det finns enstaka buskar och små trädföringringar t ex en stor fläder och en liten fröförökad äkta kastanj. I övrigt består fältskiktet av gräs och björnbär. Eftersom det är en öppen yta tyder det på årlig skötsel. Det finns också en klippt gång som har högre skötselgrad än den övriga ytan (se figur 38).

Figur 38: Klippt gång omgivet av högt gräs

Egenskaper

Egenskaperna på Entréplatsen är idag få men en egenskap är den tydliga avgränsningen av platsen. De tydliga avgränsningarna gör att området känns tryggt och säkert.

Karaktärsarter

Trädsikt

Kustgran	<i>Abies gandis</i>
Äkta kastanj	<i>Castanea sativa</i>
Fläder	<i>Sambucus nigra</i>

Busksikt

Lagerhägg	<i>Prunus larucerasus</i>
Björnbär	<i>Rubus sp.</i>
Ärttörne	<i>Ulex europaeus</i>

Figur 39: Illustrationsplan över delområde 5

Delområde 7

Delområde 6 - Rymdgången

Topografi och markfukt

Delområde 6, Rymdgången, består av en bevuxen taluse och en bred gräsväg som ligger på en relativt plan yta ovanför slutningarna ner mot dammarna (se figur 41). Det finns god tillgång på vatten i området trots att det ligger något högre än omgivningen.

Vegetation

Till största delen består ytan av en transportväg med intensivt klippt gräs (se figur 40). Vägen går längst en av egendomens taluser. Det är rikligt med vegetation på denna, både i form av buskar och träd. Buskarna består till största del av björnbär och fläder. Mellan dem växer det rikligt med örnbräken som tillsammans med björnbärsbuskarna bildar stora snår. De träd som växer på talusen är ofta flerstammiga och växer upp ur snåren. De höga snåren skymmer också sikten ut på åkrarna så att man bara kan se dem sporadiskt genom gluggar i vegetationen.

Figur 40: Transportvägen genom delområde 6

På västra sidan av transportvägen ligger ett bryn tillhörande delområde 8. Det består av gamla träd som väller ut sina grenar över gången. Dessa grenar bildar ett partiellt tak som har stor betydelse för upplevelsen på platsen. Även ljuset som släpps in från talusen har stor betydelse för hur brynet ser ut. På vissa ställen där det kommer in mycket ljus är brynet tätt med många björnbärsbuskar. Där ljusinsläppet är mindre är brynet glest och ger inblick i skogen.

Egenskaper

Den mest påfallande egenskapen är att det är ett vidsträckt område med några få utblickar i det franska åkerlandskapet (se figur 42). Området är lättare att röra sig genom än de övriga delområden i arbetsområdet på grund av den plana topografin och det ensidiga underlaget av klippt gräs.

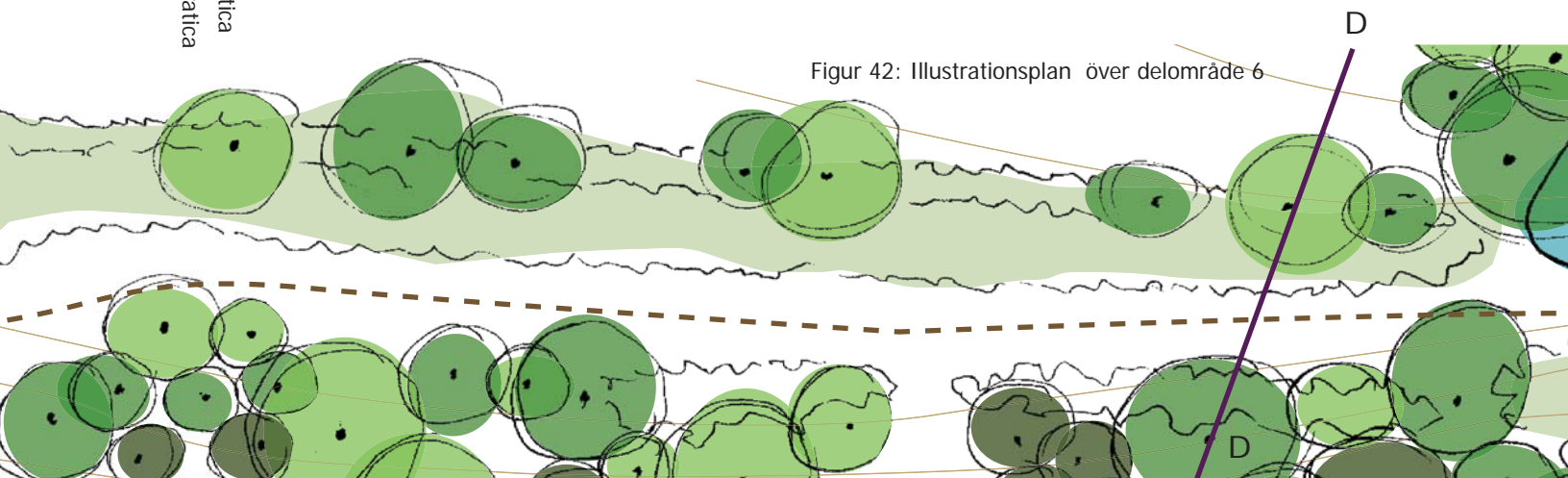
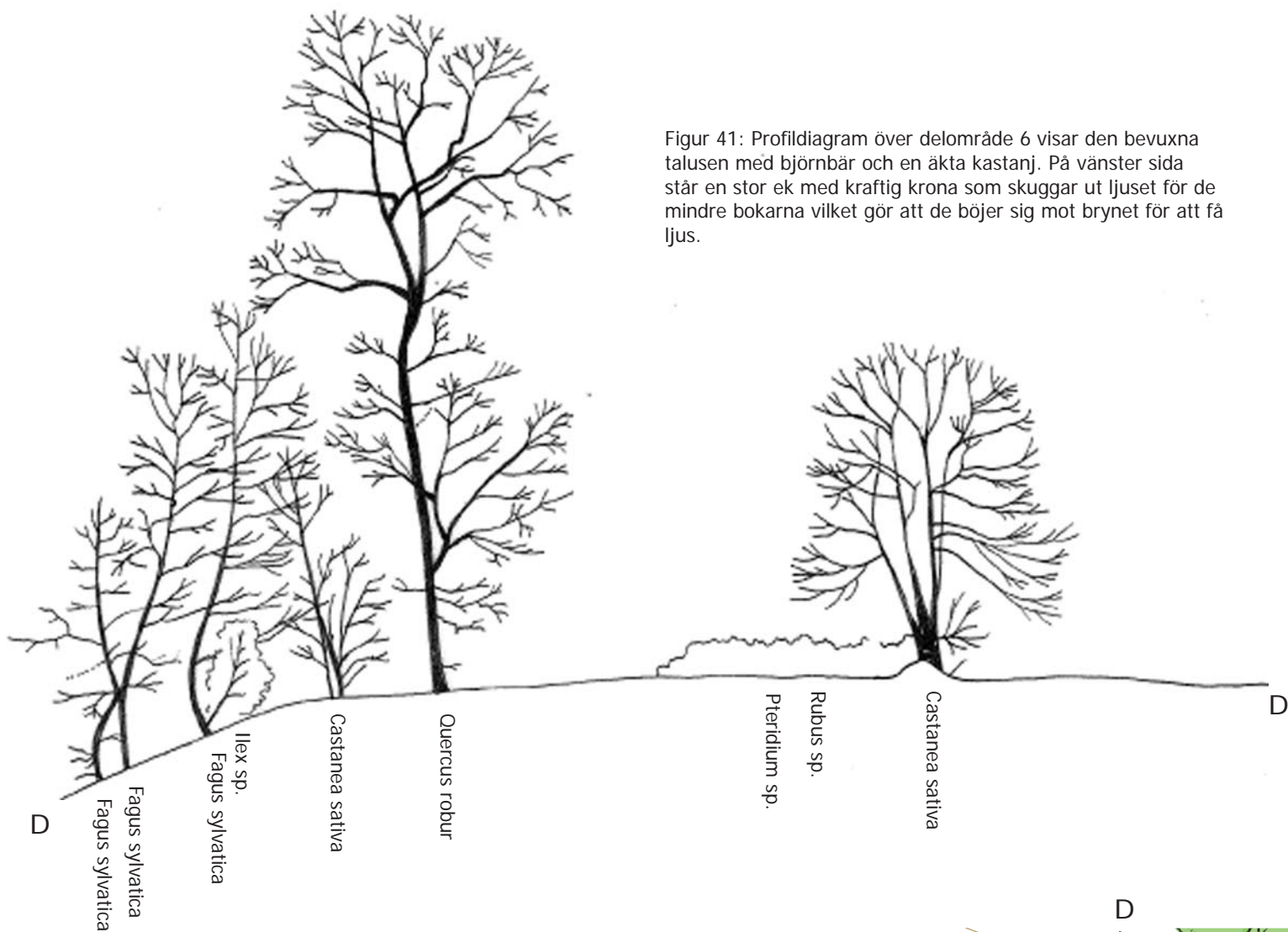
Karaktärsarter

Trädsikt

Äkta kastanj	<i>Castanea sativa</i>
Bok	<i>Fagus sylvatic</i>
Ek	<i>Quercus robur</i>

Busksikt

Ginst	<i>Cytisus</i> sp.
Järnek	<i>Ilex</i> sp.
Örnbräken	<i>Pteridium</i> sp.
Björnbär	<i>Rubus</i> sp.
Fläder	<i>Sambucus nigra</i>
Ärttörne	<i>Ulex europaeus</i>

Delområde 7 - Pelarsalen

Topografi och markfukt

Marken i delområde 7, Pelarsalen, sluttar ner mot dammen. Det är en ganska kraftig lutning som gör att vattnet rinner ner från delområde 5 genom delområde 7 och vidare till dammen. Kanten på dammen är stenlagd och bildar ett kapillärbrytande skikt vilket gör att markfukten är ungefär densamma i hela området (se figur 45). Det är dock fortfarande något fuktigare närmast dammen och friskt uppe på kanten.

framträdande i området. Dessa stora träd har dålig vitalitet vilket visas i döda grenar och vattenskott. I buskskiktet finns det stubbskott av kastanj och järneksbuskar. Det finns också en god återväxt av bok.

Fältskiktet är i stort sett obefintligt då konkurrensen om ljus är för stor på grund av den dominanta boken (se figur 43). Närmast dammen finns det lite vegetation men då mest i form av olika mossarter.

Figur 43: Fältskikt dominerat av trädens förna.

Vegetation

Det är en öppen och genomsiktig vegetationen i området vilket beror på att antalet kustgranar är relativt få. Intrycket är pelarsalslikt men här finns för mycket vegetation i buskskiktet för att karaktären skall vara riktigt tydlig. Trädskiktet, som består av stora och gamla träd, till största delen bok, är de mest

Figur 44: Illustrationsplan över delområde 7

Egenskaper

Detta är ett område med ett rikt och varierat träd- och mellanskiktsvegetation men öppet mellan 0 till 3 meter vilket skiljer det från flertalet andra delområden (se figur 44). Det glesa buskskiktet och det obefintliga fältskiktet gör att det är lätt att röra sig genom området och uppfatta den speciella topografin.

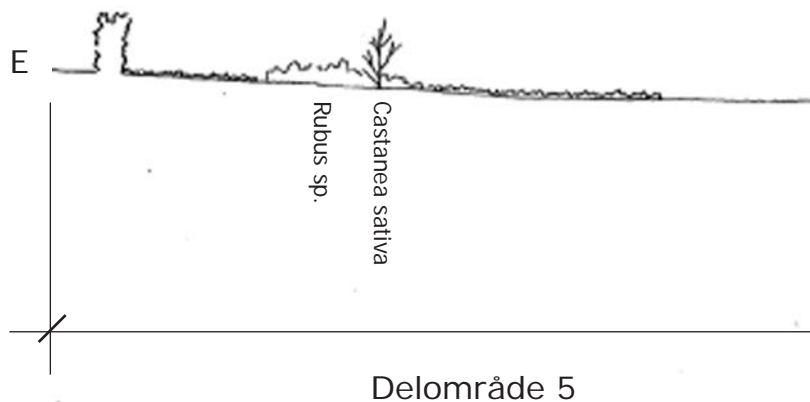
Karaktärsarter

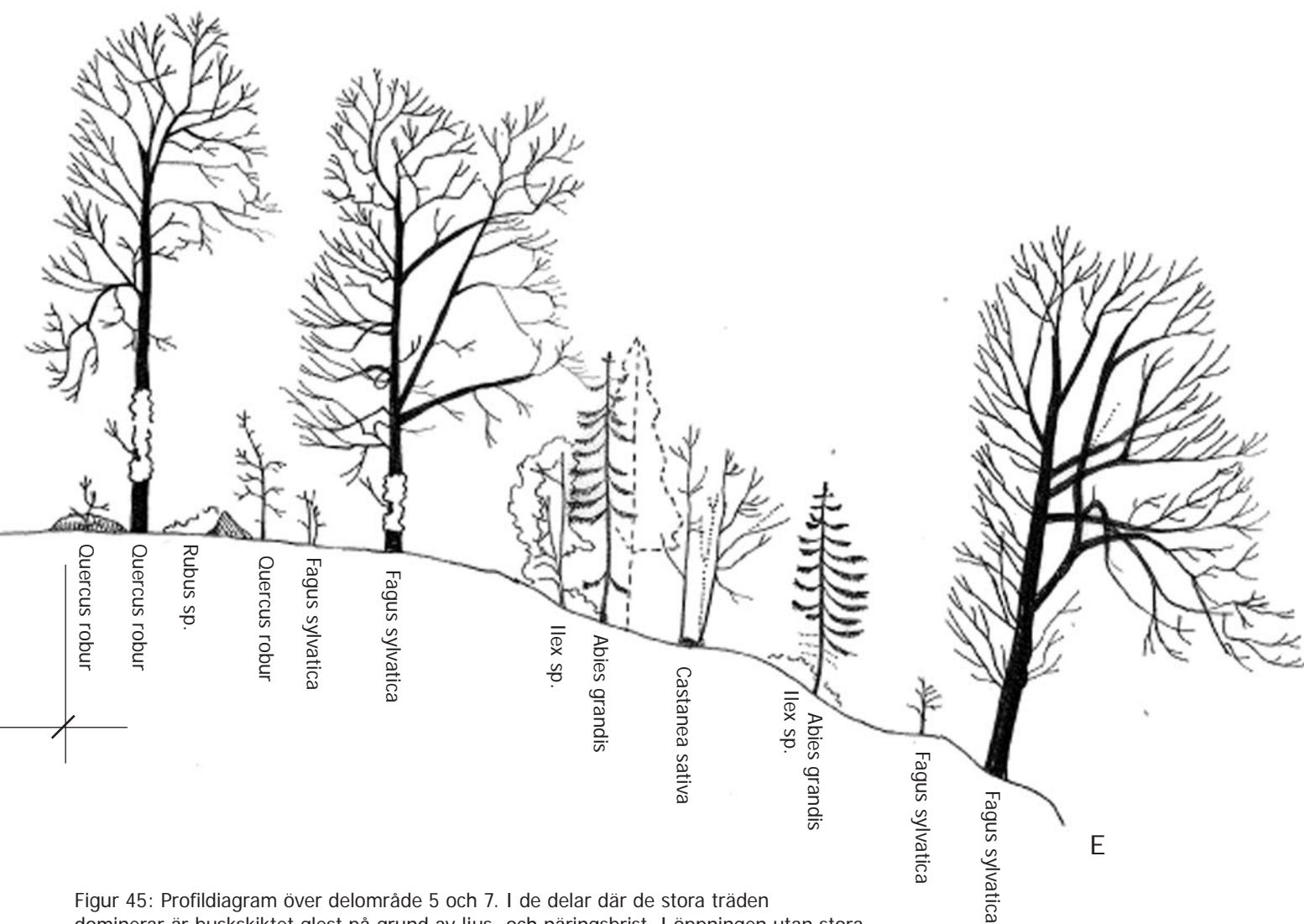
Trädskikt

Kustgran	<i>Abies grandis</i>
Äkta kastanj	<i>Castanea sativa</i>
Bok	<i>Fagus sylvatica</i>
Ek	<i>Quercus robur</i>

Buskskikt

Ginst	<i>Cytisus</i> sp
Järnek	<i>Ilex</i> sp.
Ärttörne	<i>Ulex europaeus</i>

Figur 45: Profildiagram över delområde 5 och 7. I de delar där de stora träden dominerar är buskskiktet glest på grund av ljus- och näringsbrist. I öppningen utan stora träd har buskskiktet växt till sig och bildat ett lägre trädskikt. Området har därför ett skiktad vegetation.

Delområde 8 - Trollskogen

Topografi och markfukt

Delområde 8, Trollskogen, har liknande topografi som delområde 7 men marken sluttar ännu kraftigare från delområde 6 ner till dammen ovanför delområde 8. Det har orsakat att stenar kommit fram, förmodligen på grund av erosion. Det finns också en yta mellan Fiskdammen och Trolldammen som fungerar som översvämningszon och därför har en mycket hög markfuktighet.

Vegetation

Vegetationen i området består till största del av äkta kastanj och bok. Det är en flerskiktad vegetation med stora gamla träd som överståndare liknande dem i delområde 7 (se figur 48). De stora och gamla träden har nedsatt vitalitet vilket framgår av de stora barkskadorna. Under de stora träden kommer underståndare av kustgran som är en skuggtålig art vilket gör att den klarar av ljuskonkurrens från de större träden.

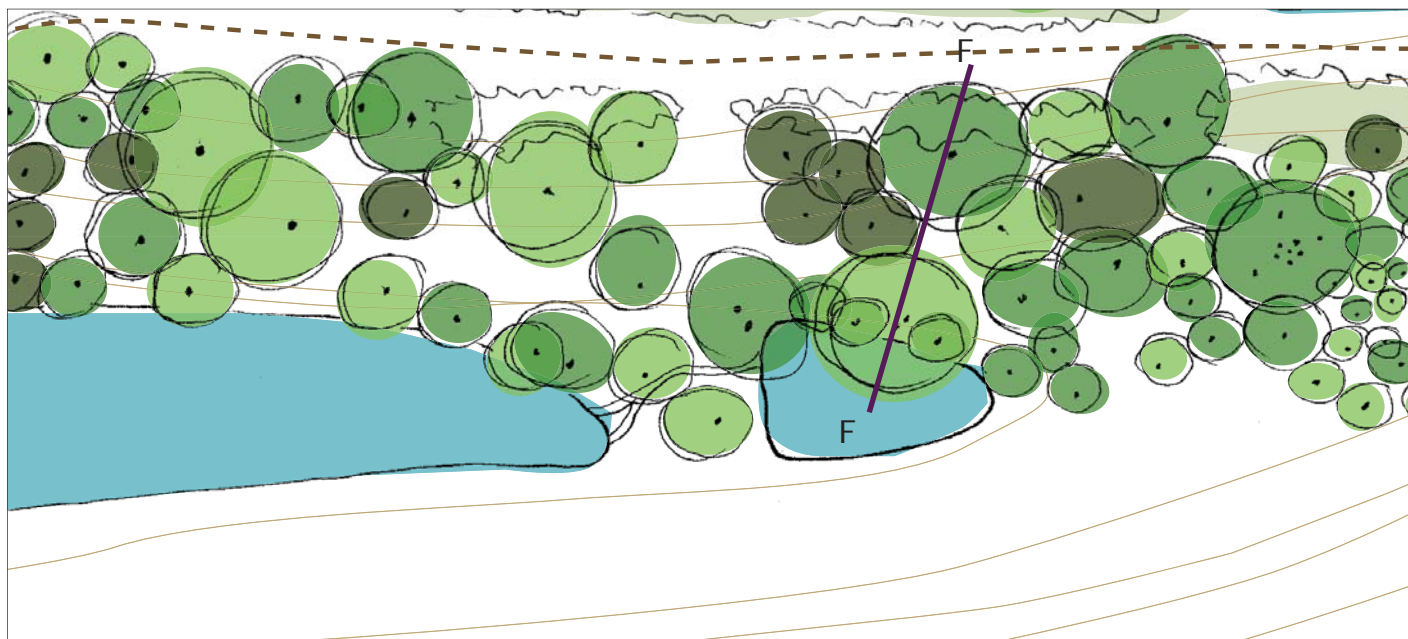
Eftersom trädsiktet är mycket tätt har busksiktet svårt att hävda sig vilket gör det glest. Det svaga busksikt som finns består i de mörkare delarna av järnek och i de ljusare björnbär. I kanten mot delområde 6 är busksiktet mer utvecklat då det kommer in mer ljus i brynet. Det finns också ett tydligt buskbryn, som till stor del består av sälg, mot Trolldammen.

I de blöta delarna mellan dammarna är det sälgen som är det dominerande trädslaget och har bildat ett lågt men tätt krontak. De blöta förhållandena och det täta krontaket gör att det inte förekommer något busksikt. Istället finns det ett rikt fältsikt

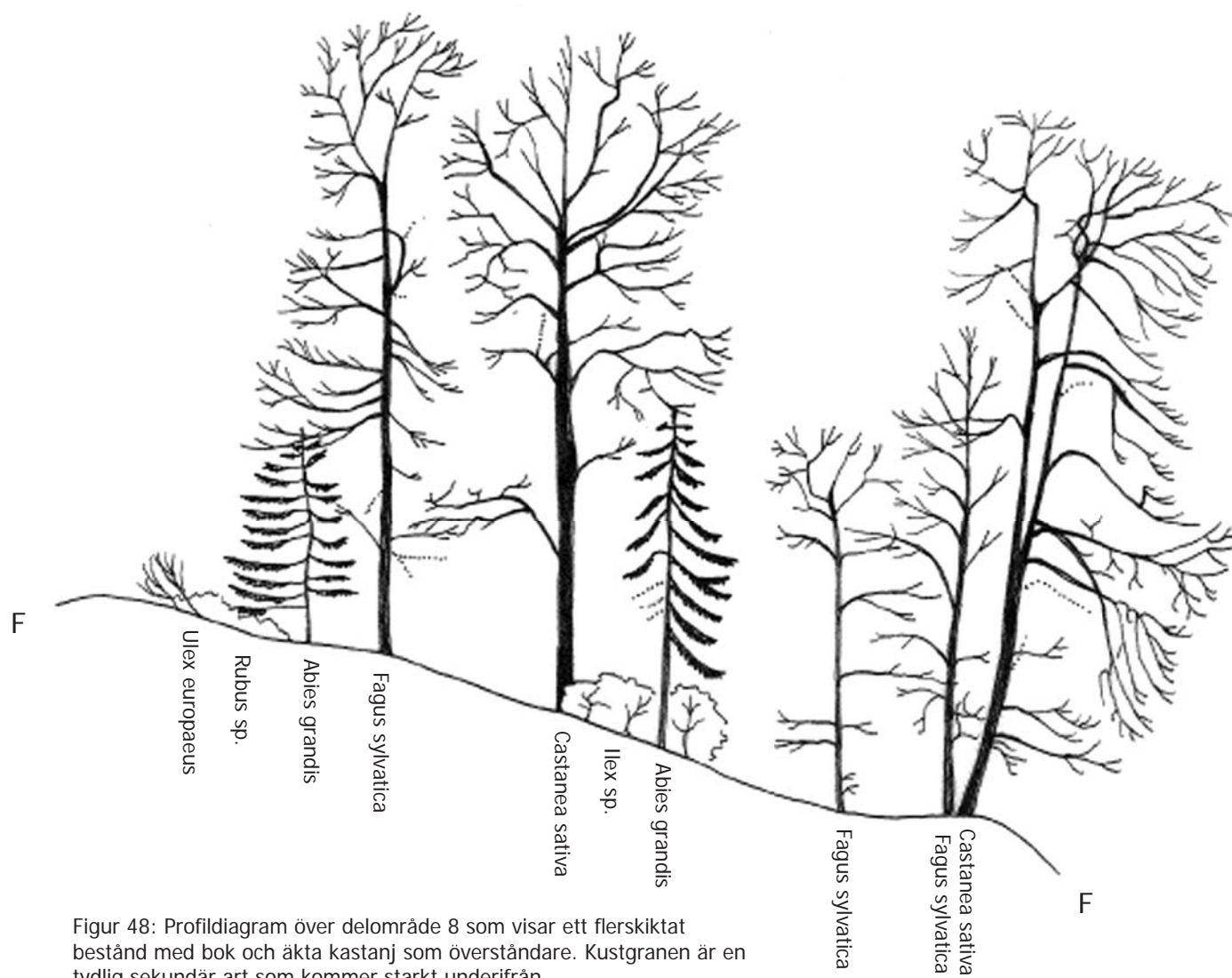

Figur 46: Flerskiktad vegetation i delområde 8

med diverse fuktälskande örter. I övrigt är fältsiktet mycket glest och förekommer bara sporadiskt i kanterna på området och i en del luckor i krontaket eftersom det där kommer in mer ljus.

Figur 47: Illustrationsplan över delområde 8

Figur 48: Profildiagram över delområde 8 som visar ett flerskiktat bestånd med bok och äkta kastanj som överståndare. Kustgranen är en tydlig sekundär art som kommer starkt underifrån.

Egenskaper

Området är mörkt och något svårgenomträngligt eftersom vegetationen är så pass skiktad (se figur 46). Det gör dock att det skapas olika rumsligheter och spännande miljöer (se figur 47). Mörkret i området ger en spännande effekt när man rör sig från Pelarsalen till delområde 8.

Karaktärsarter

Trädsikt

Kustgran	<i>Abies grandis</i>
Äkta kastanj	<i>Castanea sativa</i>
Bok	<i>Fagus sylvatica</i>
Ek	<i>Quercus robur</i>
Sälg	<i>Salix carpea</i>

Busksikt

Ginst	<i>Cytisus</i> sp.
Murgröna	<i>Hedera helix</i>
Järnek	<i>Ilex</i> sp.
Björnbär	<i>Rubus</i> sp.
Ärttörne	<i>Ulex europaeus</i>

Delområde 9 - Dammkanten

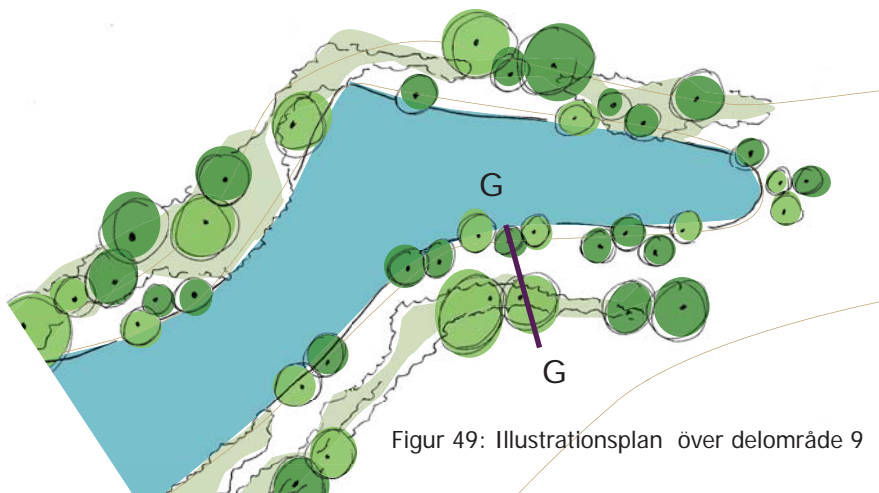
Topografi och markfukt

Delområde 9, Dammkanten, är ett smalt område bredvid Fågeldammen. På den andra sidan ligger en angränsande åker där gränsen utgörs av en taluse (se figur 51). Området sluttar lätt mot dammen men inte alls lika kraftigt som områdena närmast de övriga dammarna. I de lägre delarna av området är det blött men i övrigt är det friskt.

Vegetation

Det är ett öppet område där trädskiktet består av stora träd som växer på en taluse (se figur 49). Det är framförallt ek och äkta kastanj som växer på denna taluse. Många av ekarna som växer på talusen bär tecken av att ha varit hamlade vilket man också ser är en vanlig förekommande skötselmetod i det omgivande landskapet även idag.

Buskskiktet är en blandning av större och mindre buskar som böjer sig över vattnet (se figur 50). I kanten av området ökar antalet träd och det sluter sig något. Mellan dammkanten och talusen finns det ett tätt busk/fältskikt som består av björnbär och örnbräken. Där fältskiktet utsätts för konkurrens är det mindre tätt och andra arter kan tränga sig in till exempel olika sorters gräs och fingerborgsblomma. Närmast vattnet är det inte heller lika tätt med björnbär och örnbräken utan där växer mer fuktkrävande växter.

Figur 49: Illustrationsplan över delområde 9

I dammen växer det stora mängder andmat vilket tyder på näringsrikt vatten. I närheten av bräddutloppet, angränsande till delområde 12, växer brännässla, fingerborgsblomma, björnbär, ärttörne och örnbräken. Brännässlan är en indikatorväxt på kväverik jord vilket tyder på att vattnet för med sig näring via bräddutloppet.

Egenskaper

Det är ett öppet område som tydligt visar hur man brukade sköta taluserna. De naturliga stigarna följer landskapet och ger en spännande upplevelse.

Karaktärsarter

Trädsikt

Äkta kastanj	<i>Castanea sativa</i>
Ek	<i>Quercus robur</i>
Sälg	<i>Salix caprea</i>
Fläder	<i>Sambucus nigra</i>
Ärttörne	<i>Ulex europaeus</i>

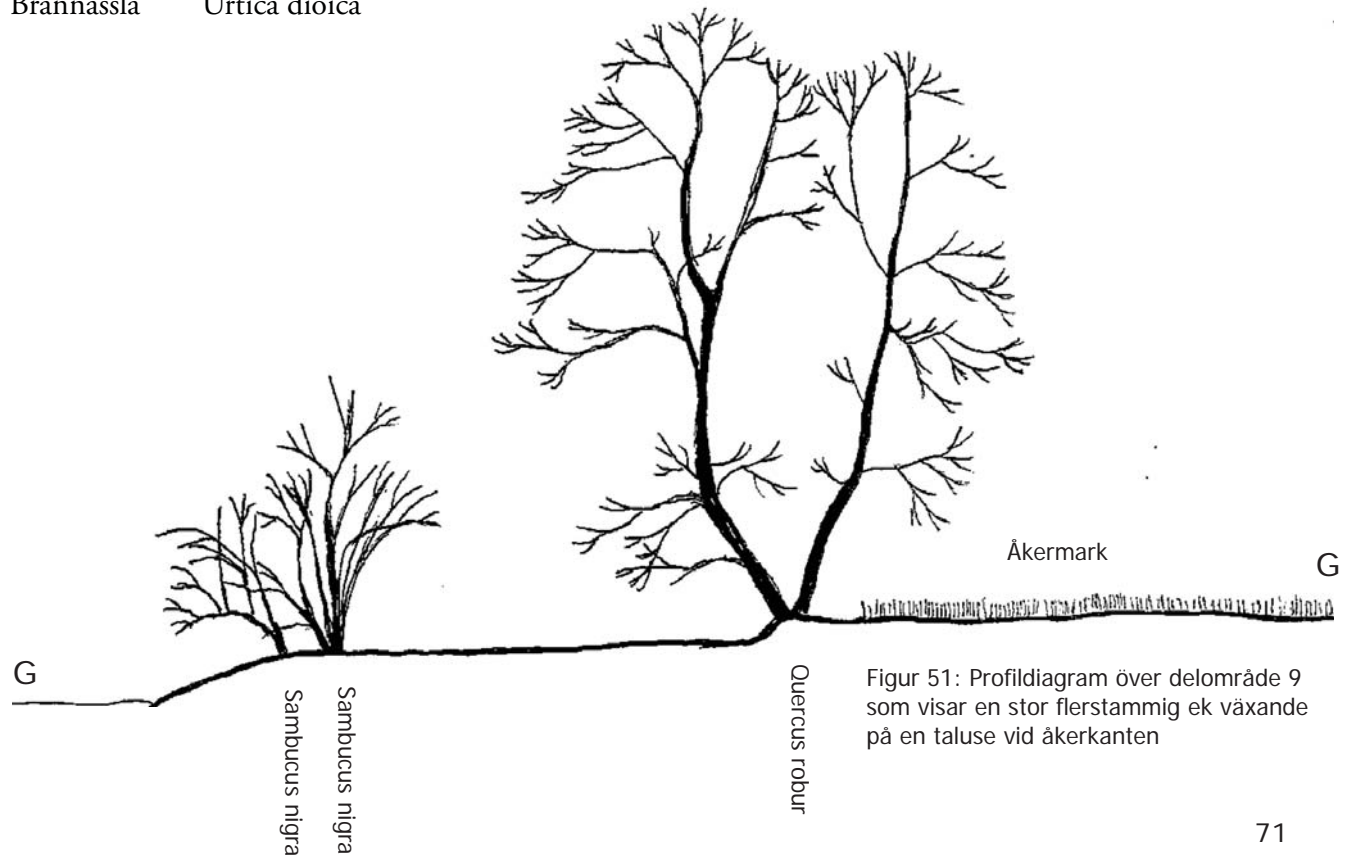
Busk- och fältsikt

Fingerborgs-

blomma	<i>Digitalis</i> sp.
Örnbräken	<i>Pteridium</i> sp.
Björnbär	<i>Rubus</i> sp.
Brännässla	<i>Urtica dioica</i>

Figur 50: Smalt delområde med utblick över åkerlandskapet och vattnet.

Figur 51: Profildiagram över delområde 9 som visar en stor flerstamig ek växande på en taluse vid åkerkanten

Delområde 10 - Eksalen

Topografi och markfukt

Delområde 10, Eksalen, ligger i slutet av Fågeldammen och är en plan yta där det naturligt uppstått en pelarsal (se figur 53). Eksalen ligger nästan i samma nivå som dammen vilket gör ytan fuktig och på vissa ställen blöt. Under högvatten kan stora delar av ytan vara översvämmad.

Vegetation

Vegetationen har en tydlig pelarsalskaraktär med ek som huvudträd (se figur 52 och 54). Träden ser ut att vara i samma ålder då det tydligt syns att de utvecklats tillsammans. Det finns en liten glänta i pelarsalen där de omgivande träden har tydlig brynkaraktär med

Figur 52: Pelarsal av ek

lägre ansatta kronor och grenar som sträcker sig mot ljuset. Många av träden i pelarsalen är flerstammiga

och har en del döda grenar som är en konsekvens av konkurrensen. Det är ett tecken på att området har fått utvecklas utan nämnvärd påverkan utifrån.

Under träden är det en matta av högt gräs uppblandat med björnbärsbuskar som är små på grund av den svaga ljusinstrålningen. På marken ligger det många döda grenar som har fallit från träden. Det är enkelt att röra sig genom området förutom att det är blött och sankt på vissa ställen.

Egenskaper

Området är lätt att röra sig genom vilket är en bra egenskap. Problemet är bara att marken kan vara blöt vilket gör att man bör ha ordentliga skor på sig. De nedfallna grenarna gör det också en aning svårt att röra sig i området. Det finns tydliga tecken på vildsvin i området. Vildsvinen använder det som skydd under dagen och på åkrarna i närheten hittar de föda.

Karaktärsarter

Trädsikt

Ek

Quercus robur

Busk- och fältsikt

Starr

Carex sp.

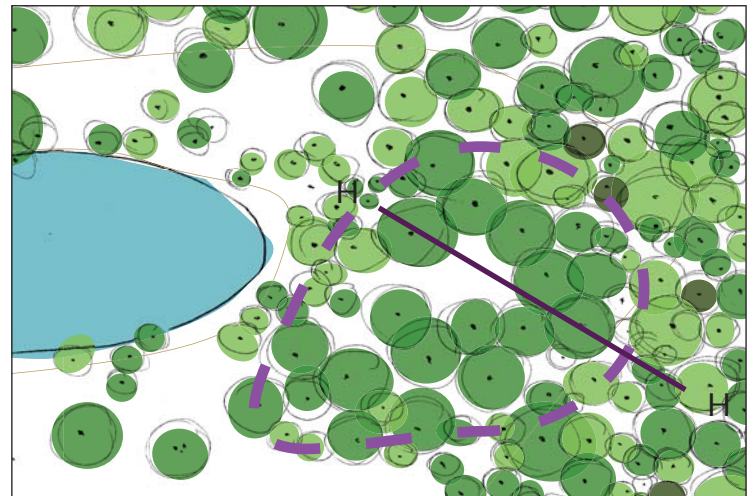
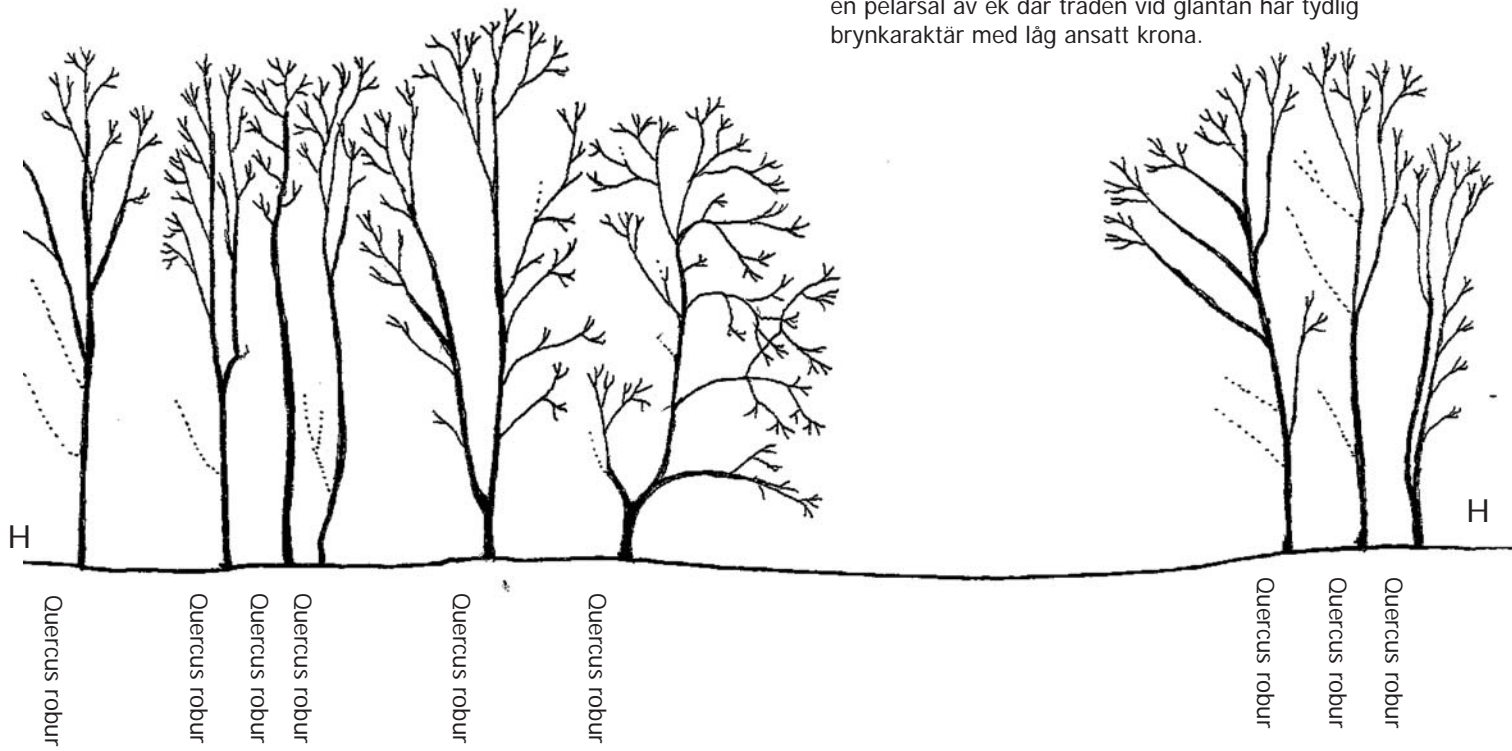
Gräs

Poaceaearter

Björnbär

Rubus sp.

Figur 53: Profildiagram över delområde 10 som visar en pelarsal av ek där träden vid gläntan har tydlig brynkaraktär med låg ansatt krona.

Figur 54: Illustrationsplan över delområde 10

Delområde 11 - Våtmarken

Topografi och markfukt

Delområde 11, Våtmarken, ligger runt delområde 10, Eksalen, och har därför liknande förhållanden när det gäller topografi och markfukt. Enda skillnaden är att det blir mindre fuktigt ju längre från Fågeldammen man kommer. I övrigt är området plant.

Vegetation

Vegetationen liknar den i delområde 12 förutom att vegetationen här är äldre och har lite mer varierad skiktning. Överståndarna är ek och äkta kastanj. Under dem kommer föryngringar av samma arter uppblandat med sälg i de blötare delarna (se figur 55). Fältskiktet består av olika gräsarter och i de ljusare partierna en del björnbär. Det finns många fallna träd som ligger kvar. Vissa har skjutit nya skott från stammen med hjälp av den gamla roten som inte har gått av helt.

Mot åkrarna är brynet tätt vilket gör att det finns få utblickar mot åkerlandskapet. På vissa ställen finns små gläntor som har uppkommit av det fluktuerande vattenståndet. Där det är för blött kan det inte växa träd utan det blir en glänta.

Egenskaper

En viktig egenskap är att området skapar en vägg mot omgivande åkerlandskap vilket i sin tur skapar förutsättningar för att delområde 10 ska existera (se figur 56). Det är också en bra yta för viltet att gömma sig i och gynnsamt för artrikedomen.

Figur 55: Fullskiktad vegetation med tät karaktär.

Karaktärsarter

Trädskikt

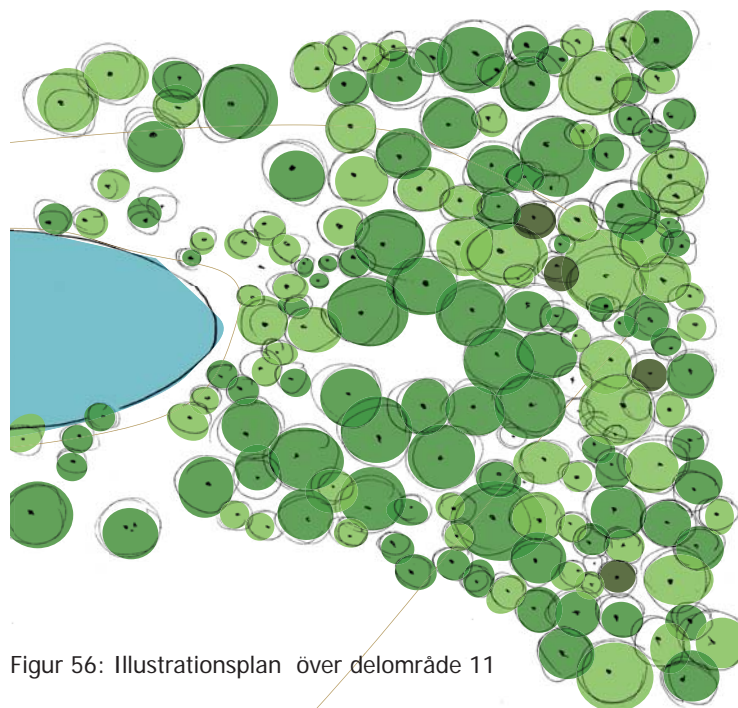
Hästkastanj	<i>Ascelus hippocastanum</i>
Äkta kastanj	<i>Castanea sativa</i>
Ask	<i>Fraxinus exelcior</i>
Fågelbär	<i>Prunus avium</i>
Ek	<i>Quercus robur</i>
Sälg	<i>Salix caprea</i>

Buskskikt

Hassel	<i>Corylus allevana</i>
Björnbär	<i>Rubus sp.</i>
Fläder	<i>Sambucus nigra</i>

Fältskikt

Murgröna	<i>Hedera helix</i>
Örnbräken	<i>Pteridium sp.</i>
Brännässla	<i>Urtica dioica</i>

Figur 56: Illustrationsplan över delområde 11

Delområde 12 - Djungeln

Topografi och markfukt

Marken i delområde 12, Djungeln, är ojämn och genomkorsas av flera olika gamla bäckfårar. I området finns grävda kanaler och några uppbyggda vallar som konstruerats för att hålla borta vattnet från grannfastigheten. Dessa kanaler gör att området är blött i kanalerna och bäckfårorna. På de upphöjningar som finns i området är marken frisk.

Vegetation

Eftersom vegetationen är låg utan större överståndare och då det kommer in mycket näring med vattnet, är vegetationen tät. Det är ett ungt, tätt område med mycket hård konkurrens om ljuset. På de platser där det kommer in ljus till marken är björnbär dominerande och medför svårigheter att röra sig i området (se figur 57).

Figur 57: Tät och svärgenomtränglig vegetation.

Förutom överståndarna är detta ett fullt skiktat blandbestånd med olika lövfällande träd och buskar (se figur 58). I de mörkare delarna växer det murgröna uppför alla grövre stammar vilket ger området ett djungelliknande utseende.

Egenskaper

Områdets främsta egenskap är att det utgör ett gott gömställe för områdets vilt. Det har också visuella kvaliteter som man kan uppfatta från den angränsande kanten på delområde 8. Ekologiskt har området också positiva egenskaper då den rikliga växtligheten tar upp mycket näring och hindrar näringen från att nå de andra dammarna.

Karaktärsarter

Träskikt

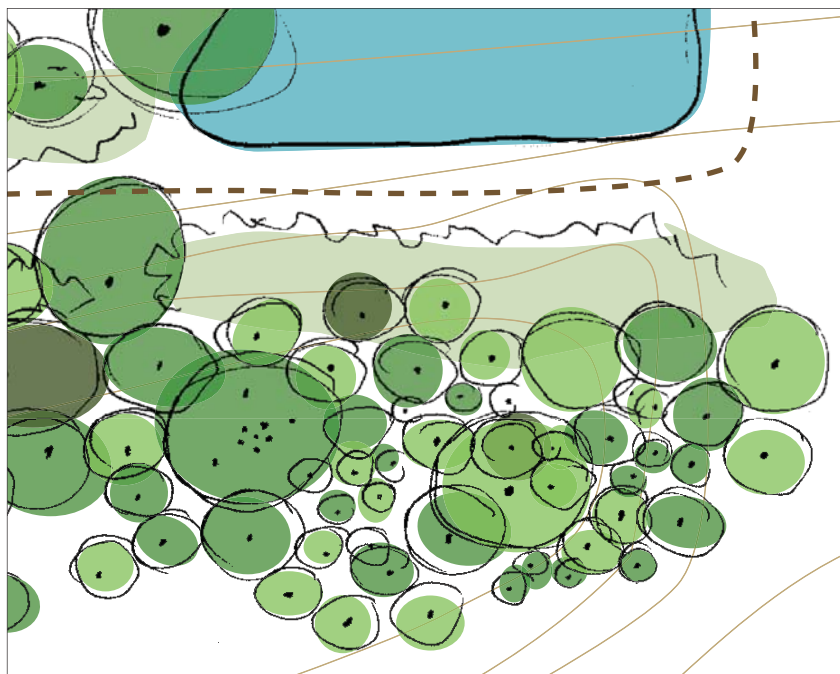
Hästkastanj	<i>Ascelus hippocastanum</i>
Äkta kastanj	<i>Castanea sativa</i>
Bok	<i>Fagus sylvatica</i>
Ask	<i>Fraxinus exelcior</i>
Fågelbär	<i>Prunus avium</i>
Sälg	<i>Salix caprea</i>

Buskskikt

Hassel	<i>Corylus allevana</i>
Björnbär	<i>Rubus sp.</i>
Fläder	<i>Sambucus nigra</i>

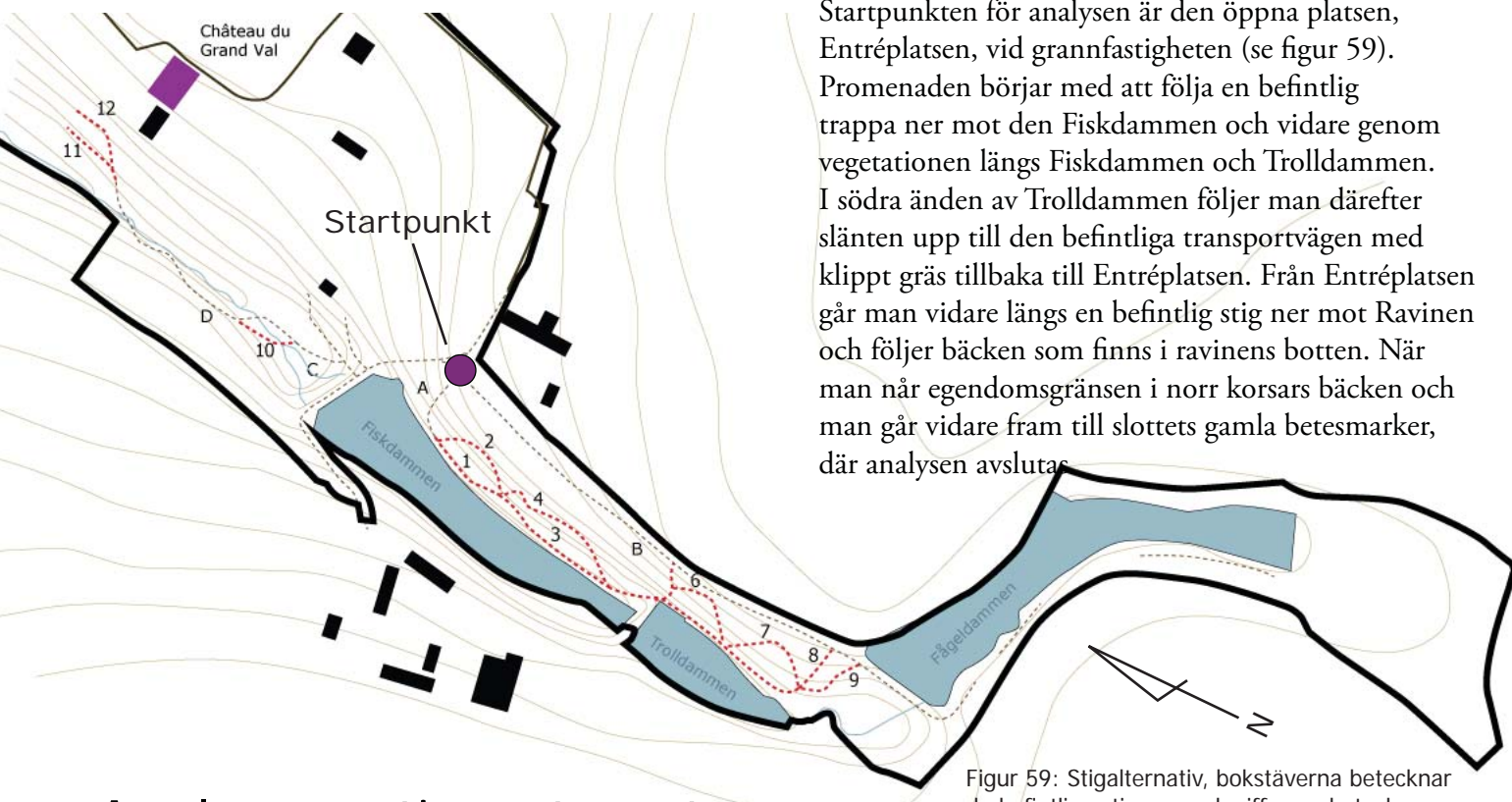
Fältskikt

Murgröna	<i>Hedera helix</i>
Örnbräken	<i>Pteridium sp.</i>
Brännässla	<i>Urtica dioica</i>

Figur 58: Illustrationsplan över delområde 12

Stiganalys

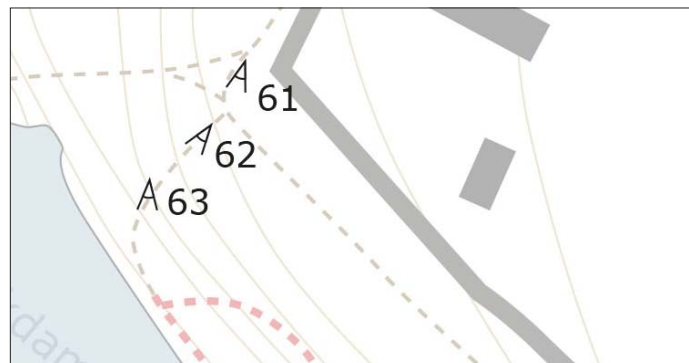

Startpunkten för analysen är den öppna platsen, Entréplatsen, vid grannfastigheten (se figur 59). Promenaden börjar med att följa en befintlig trappa ner mot den Fiskdammen och vidare genom vegetationen längs Fiskdammen och Trolldammen. I södra änden av Trolldammen följer man därefter slänten upp till den befintliga transportvägen med klippt gräs tillbaka till Entréplatsen. Från Entréplatsen går man vidare längs en befintlig stig ner mot Ravinen och följer bäcken som finns i ravinens botten. När man når egendomsgränsen i norr korsars bäcken och man går vidare fram till slottets gamla betesmarker, där analysen avslutas.

Analys av stigsystemet

Analysmetoden som använts är *Serial vision* som går ut på att under en promenad ta en serie bilder som sedan analyseras för att på så sätt få fram vilka upplevelsevärden som finns längs gångstråket. Analysen utgår från de gestaltungsprinciper som Cullen beskriver i boken *The consistence of townscape* (1971) och som beskrivs i kapitlet 4. Analysen har gjorts utmed några tilltänkta dragningar av stigen genom området. De befintliga stigarna har sparats oförändrade men bundits samman med nya stigar.

Figur 59: Stigalternativ, bokstäverna betecknar de befintliga stigarna och siffrorna betecknar de olika stigalternativen

Figur 60: Perspektivpunkter för bild 1 till 3.

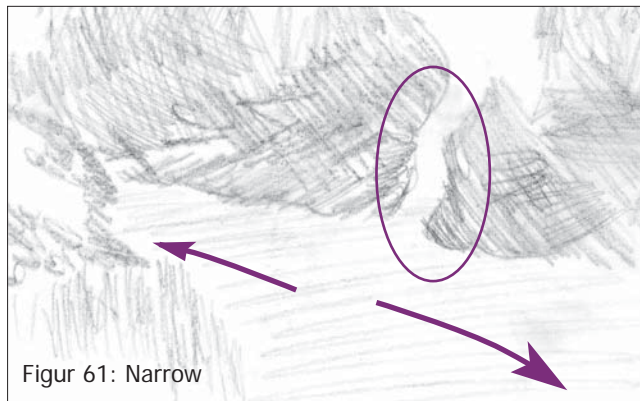
Serial vision

Befintlig stig - avsnitt A

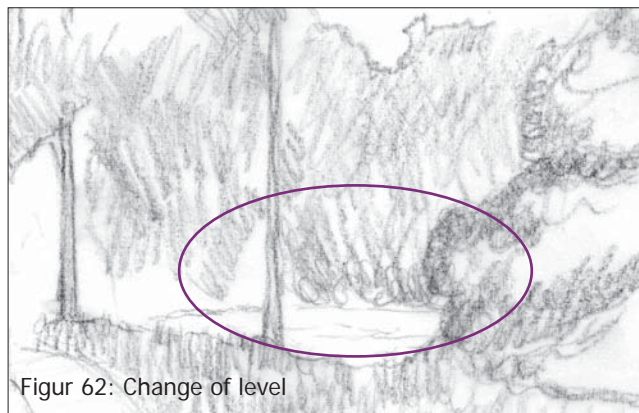
Entréplatsen uppfattas som en rumslighet med två ingångar (se figur 60 och 61). Där finns också en tredje smal ingång, *Narrow*, som försöker dra uppmärksamheten till sig men lyckas inte helt därför att den smälter samman med den omgivande vegetationen.

När man passerar genom den smala ingången och kommer in i skogsvegetationen upplever man att man är på en högre nivå än omgivningen, *Change of level*. Den känslan fanns inte utanför ingången utan den uppstår när man träder in i Pelarsalen (se figur 60 och 62). Från Pelarsalen går stigen vidare nerför en trappa och känslan av att vara på en högre nivå är lätt att förbise då uppmärksamheten är riktad mot trappen.

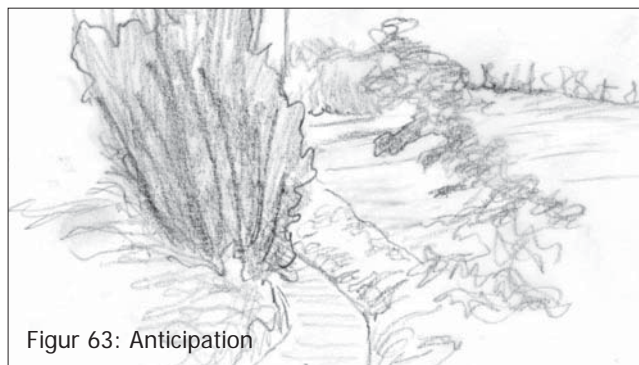
Följer man trappan ner mot Fiskdammen ser man tidigt att stigen försvinner runt en buske, *Anticipation*, (se figur 60 och 63). Det ökar nyfikenheten och ger stigen en spänning som den tidigare inte haft. Busken blir större ju närmare den kommer och det gör att den skymmer mer och mer av stigen. Det är tydligt att busken har stor betydelse för hur stigen upplevs. När busken är rundad finns det två alternativa dragningar av stigen.

Figur 61: Narrow

Figur 62: Change of level

Figur 63: Anticipation

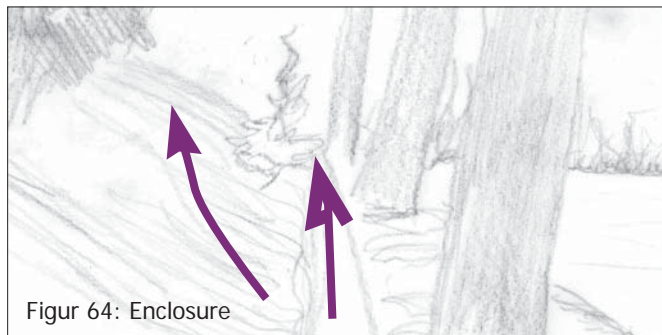
Alternativ 1

I alternativ 1 (se figur 59) ser man långt framför sig hur stigen fortsätter genom en stor rumslighet *Enclosure* utan några händelser (se figur 64 och 70). Rumsligheten avslutas med en tydlig vegetationsvägg (se figur 65 och 70). Rummet har tydliga väggar med dammen på västra sidan och öppen mark på östra sidan. Rumskaraktären är lite svag eftersom det finns många små träd och buskar i området som gör att det blir små rum i rummet.

Alternativ 2

I det andra alternativet böjer sig stigen lätt upp längst slänten och ger en tydlig känsla av att vara högre än nollplanet, *Change of level*, (se figur 66 och 70). Vegetationen är densamma som i alternativ 1 med en upplevelse av en stor rumslighet som dock är något otydlig på grund av många små träd och buskar. Nästa händelse är samma vegetationsvägg som i alternativ 1.

När man tagit sig genom väggen bildas en smal passage, *Narrow*, som drar all uppmärksamhet till sig (se figur 67 och 70). Detta gör att man blir överraskad när man kommer in i en glänta som är ljus och öppen och med tydliga väggar av stora träd.

Figur 64: Enclosure

Figur 65: Vegetationsvägg

Figur 66: Change of level

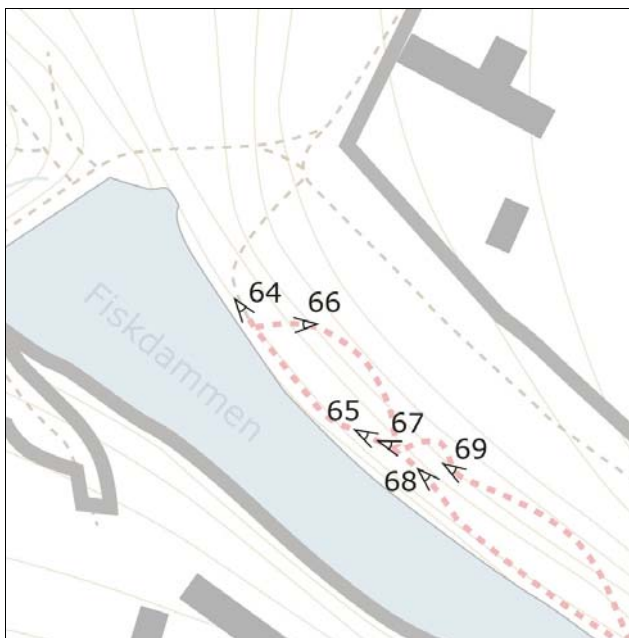

Figur 67: Narrow

Alternativ 3

Här finns en tydlig övergång mellan gläntan och den kommande passagen eftersom vegetationen tätnar. Passagen är, trots att den är tydlig, inget som drar uppmärksamheten till sig (se figur 68 och 70). Den passeras bara för att gradvis övergå i en ny rumslighet med mörk karaktär, som inte är tydligt definierad.

Rumsligheten består av stora träd som bildar ett tak och många buskar och små träd som gör att det kan uppfattas som många små rumsligheter såväl som ett stort rum, *Enclosure*, (se figur 69 och 70). Det är nämligen inte tillräckligt med buskar för att skapa tydliga rum och inte tillräckligt lite vegetation för att tydligt visa att det är ett stort rum.

Figur 68: Narrow

Figur 69: Enclosure

Figur 70: Perspektivpunkter för bild 4 till 9.

Alternativ 4

I alternativ 4 (se figur 59) viker man uppför slutningen i gläntan vilket leder till en händelse som ger en tydlig känsla av att befinna sig högre än nollplanet, *Change of level*. På väg ut från gläntan är det en distinkt övergång från den ljusa gläntan till den mörka, täta skogsvegetationen. Det är en tydlig passage som bildar en smal tunnel och drar uppmärksamheten till sig, *Narrow*, (se figur 71 och 76). Efter tunneln kommer man in i en skogsvegetation som både kan beskrivas som ett stort rum eller flera små.

Vid Trolldammen leder stigen förbi ett karaktärsträd som bildar en entré till en skyddad, vacker och rofylld plats (se figur 72 och 76). Det är en plats som man gärna vill ta i besittning, *Occupied territory*, och stanna till på. Den är omgärdad och trygg. Denna plats blir en händelse i den för övrigt slutna rumsligheten.

Alternativ 5

Vegetationen efter den lugna platsen är svårframkomlig då ris och kvistar försvårar promenaden. Man lockas inte heller vidare av nya intryck eftersom växtligheten är densamma. I den här delen av stigsystemet är det svårt att uppfatta olika rumsligheter och därför uppstår ingen känsla av "här och där", *Here and there*, vilket annars kunde ha lockat vandraren framåt. I slutet kommer en efterlängtnad händelse, en smal passage, *Narrow*, genom en mörk och tät vegetation (se figur 73 och 76). Den drar

Figur 71: Narrow

Figur 72: Occupied territory

Figur 73: Narrow

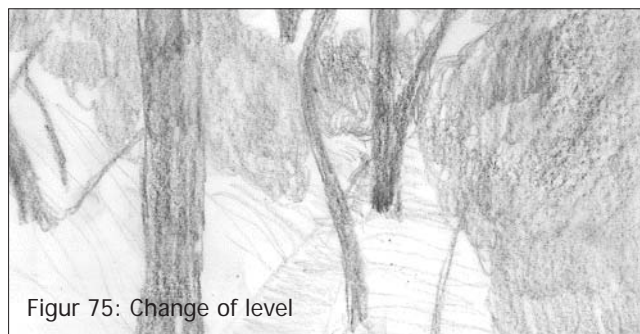
all uppmärksamhet till sig och mynnar i en överraskande öppen rumslighet när man kommit igenom den.

Alternativ 6

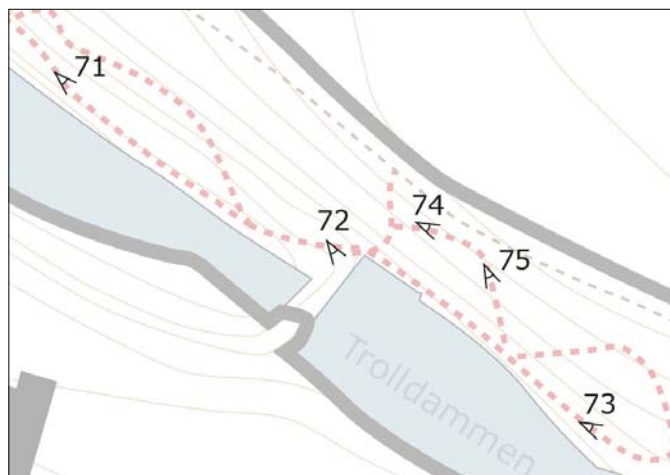
Går man uppåt från den lugna platsen lockas man ut ur skogen men om man istället svänger av åt höger en bit upp i backen får man först en känsla av att vara högre än nollplanet vilket, en bit in i vegetationen, förvandlas till en känsla av att vara under nollplanet, *Change of level* (se figur 74 och 76). Denna känsla uppstår på grund av att man först ser ner på Trolldammen. Sedan sluter sig vegetationen kring dammen och då ser man istället brynet vid transportvägen. När man promenerat en stund får man åter känslan av att vara över nollplanet då man ser slutet av dammen och börjar promenera nerför slänten (se figur 75 och 76).

Figur 74: Change of level

Figur 75: Change of level

Figur 76: Perspektivpunkter för bild 10 till 14.

Alternativ 7

Följer man alternativ 5 (se figur 84) till mitten av Trolldammen kommer en liten skillnad i "här och där", *Here and There*, som lockar till att promenera uppför slänten, (se figur 77 och 83). När man närmar sig det stället som kändes som "där" upptäcker man att det består av täta björnbärsbuskar som är svårtgenomträngliga. På grund av denna täta vegetation uppfattar man inte höjdskillnaden och lockas heller inte framåt.

När man kommer ut från snåren kommer man till ett öppet fältskikt. Där ser man tydligt hur marken sluttar neråt, *Change of level*, vilket leder till känslan av att vara över nollplanet, (se figur 78 och 83). Stigen följer därefter sluttningen neråt och ansluter till slutet av alternativ 5. Där kommer en skillnad "ett där", *Here and There*, som går att betrakta på avstånd och som blir en efterlängtd händelse (se figur 79 och 83). Innan man kommer fram till händelsen svänger stigen uppför en slänt där man ser att det ljusnar.

Alternativ 8

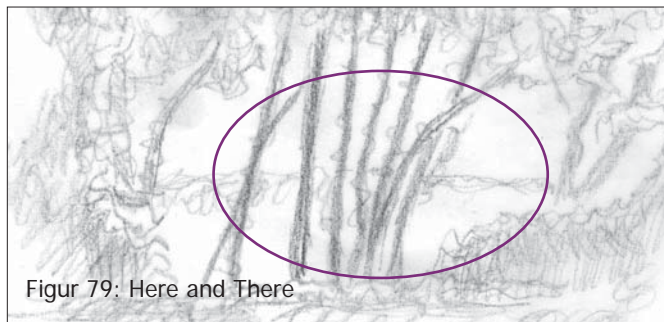
När stigen svänger upp mot transportvägen kommer en ljusning som är brynet mot vägen. Brynet är ljusare än omgivningen och lockar till fortsatt vandring uppåt. När man kommer närmare brynet ser man en smal öppning, *Narrow*, som bildar en portal ut ur skogsvegetationen (se figur 80 och 83).

Figur 77: Here and There

Figur 78: Change of level

Figur 79: Here and There

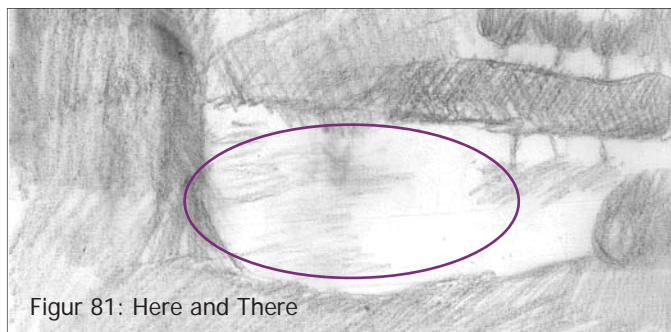
Figur 80: Narrow

Alternativ 9

I alternativ 9 går också stigen upp längst slänten men lämnar beståndet precis i kanten på Fågeldammen. När man närmar sig brynet kommer ett tydligt "här" och ett tydligt "där", *Here and There*. "Här" är brynet som hör till delområde 8, och "där" är en vy över Fågeldammen, som lockar till betraktelse (se figur 81 och 83).

Befintlig stig - avsnitt B

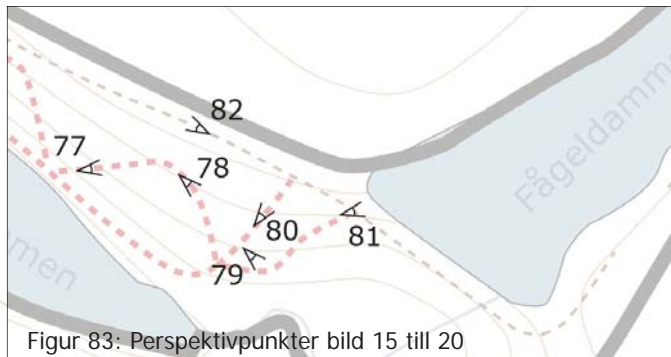
Där vandringen leder ut ur den täta vegetationen följer en öppen avlång rumslighet, *Enclosure*. Det är ett klippt grässtråk som används som transportväg till de åkrar som ligger på den östra sidan om egendomen. Det är inte en rak väg utan den böljar upp och ner och svänger något vilket gör att man inte ser målet (se figur 82 och 83). Ibland är det träd, ibland buskar som hänger respektive tränger sig ut över och mot vägen och döljer målet, *Closure*.

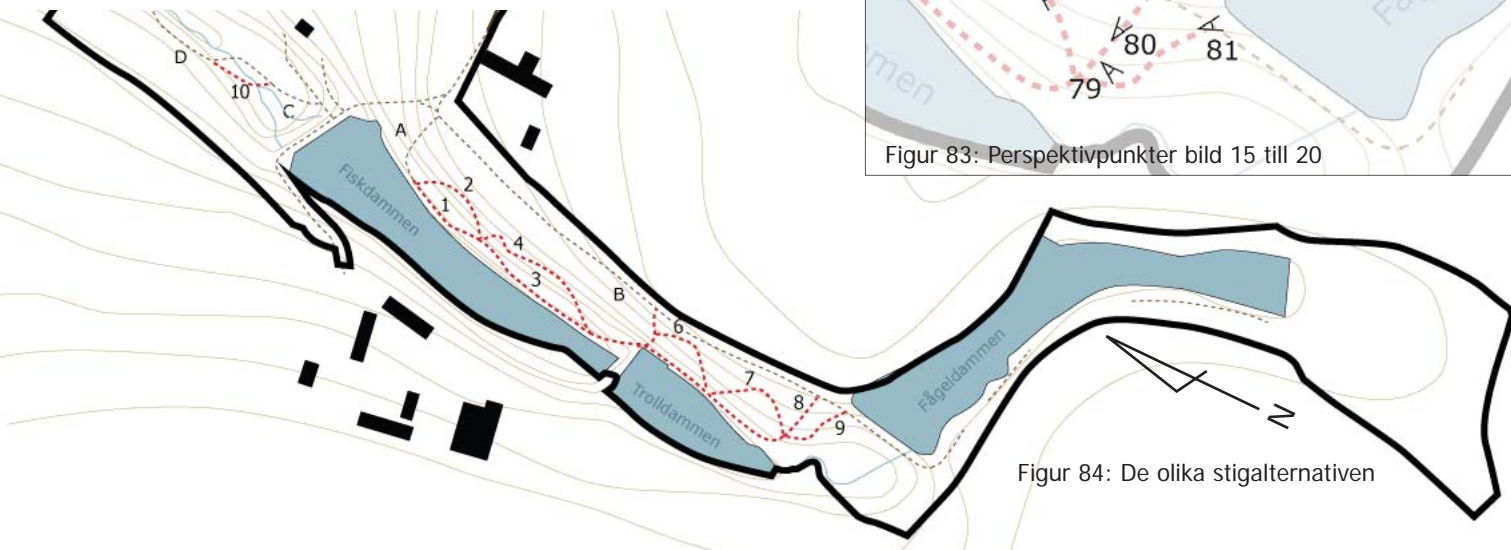
Figur 81: Here and There

Figur 82: Closure

Figur 83: Perspektivpunkter bild 15 till 20

Figur 84: De olika stigalternativen

Emellanåt är det själva stigen som svänger in bakom stora träd eller buskar, *Anticipation*.

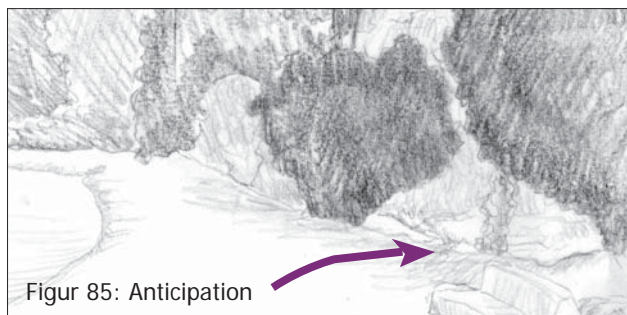
Vid slutet av transportvägen är stigen tillbaka på entréplatsen, där den började. Stigen har dock en fortsättning ner mot ravinen och till parkens övriga delar. Innan den når ravinen svänger den in bakom ett område med buskvegetation på den västra sidan, *Anticipation* (se figur 85 och 91).

Ravinen - avsnitt C

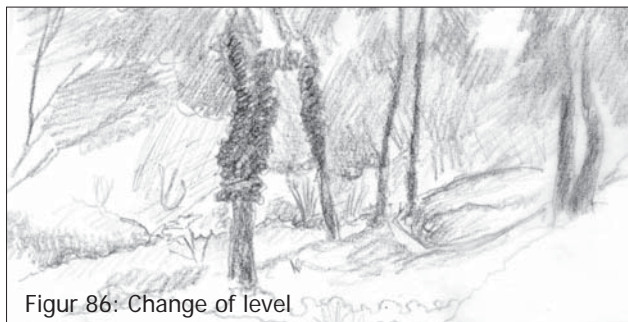
Efter att ha rundat buskvegetationen finns två möjliga vägar att ta, den ena över dammvallen, den andra förbi ravinen. Det är dock inte stigen över dammvallen man ska följa eftersom den leder ut från egendomen utan stigen förbi ravinen. Från den stigen ser man ner i ravinen, *Change of level*, och där finns idag en otydlig nerfart till ravinens botten via en brant slänt (se figur 86 och 91).

Stigen ner till ravinen svänger tydligt efter ett tag och gömmer sig bakom några övervuxna stenar, *Anticipation*. Den svängen gör vandraren nyfiken på var stigen fortsätter vilket leder till en nyfikenhet att gå vidare (se figur 87 och 91). När man rundat stenen blir man inte besviken på överraskningen som väntar runt hörnet.

Överraskningen är tre solitära hasslar som väller över stigen och bildar en smal portal, *Narrow*. Efter portalen skymtar man också stigen som än

Figur 85: Anticipation

Figur 86: Change of level

Figur 87: Anticipation

Figur 88: Narrow, anticipation

en gång svänger runt ett hörn, *Anticipation*, och väcker en nyfikenhet om vad som väntar runt hörnet (se figur 88 och 91).

Stigen fortsätter att svänga in i ett bestånd med små träd och öppen undervegetation. Här väcks intresset både av den svängande stigen, som gömmer sig bakom en slänt, *Anticipation*, och den smala ingången som känns lite som en tunnel, *Narrow*. Gränsen mellan den öppna ravinen ”här” och vegetationsområdet ”där” är mycket tydlig, *Here and There* (se figur 89 och 91).

Alternativ 10

Istället för att följa den befintliga stigen runt hörnet kan man välja att korsa bäcken (se figur 84). Där finns ett tydligt ”här och där”, *Here and There*, som skapas av bäcken som måste korsas. Efter bäcken finns också en portal från det öppna området in i skogsvegetationen, *Narrow*, (se figur 90 och 91). Den lockar vandraren att fortsätta och bygger upp förväntningar om vad som finns innanför.

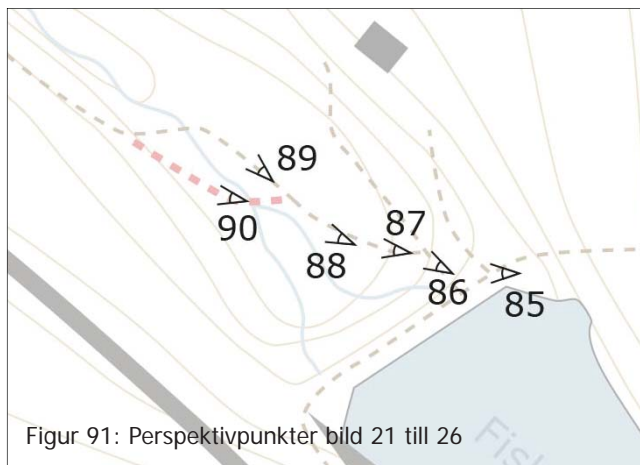
Efter tunneln i alternativ 10 och portalen i alternativ 11 öppnar området upp sig. Här finns ett slutet krontak i ett bestånd med pelarsalskaraktär. Rumsligheten, *Enclosure*, är tydlig och avgränsas av ravinens kanter och den mer busklikade vegetationen på sidorna (se figur 92 och 95).

Figur 89: Here and There

Figur 90: Narrow

Figur 91: Perspektivpunkter bild 21 till 26

Befintlig stig - avsnitt D

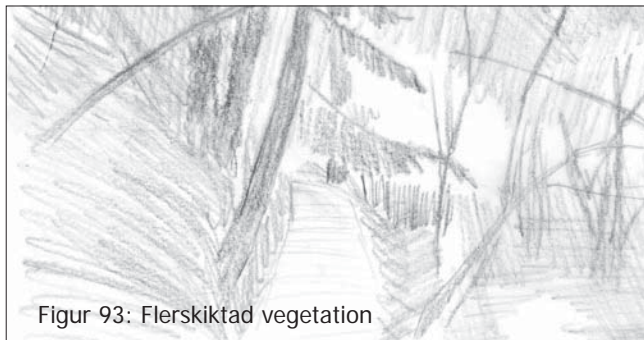
Övergången från pelarsalen till den flerskiktade skogen som följer är inte speciellt tydlig men man märker ändå en skillnad (se figur 93 och 95). Det överblickbara rummet krymper eftersom stamtätheten ökar liksom antalet skymmande grenar. I det här området händer det inte så mycket men det känns som en lugn andningspaus från den händelserika stiginledningen ner i ravinen.

Efter en stund på stigen kommer en öppning i den flerskiktade vegetationen mot en liten åker som används till bete. Den är ett tydligt ”där” som man inte kan ta sig till då öppningen är blockerad med ett övervuxet boskapsstängsel. Det gör att det blir ännu tydligare att ”här” är inne i skogen och ”där” är ute på den lilla åkern, *Here and There*, (se figur 94 och 95).

Istället för att gå ut på åkern följer stigen skogsbrynet vilket leder till ökad solinstrålning på stigen. Här ser man tydligt vart stigen går förutom på ett ställe där den böjer runt ett karaktäristiskt träd *Focal point*, vilket dramatiserar vandringen (se figur 95 och 96). Då buskskiktet är glest ser man längre i vegetationen och upplever den branta slänten upp mot slottet, *Change of level*. Det gör att man tydligt känner skillnaden att befinna sig nere i ravinen i motsats till att befinna sig uppe på ravinkanten vid stigens början.

Figur 92: Enclosure

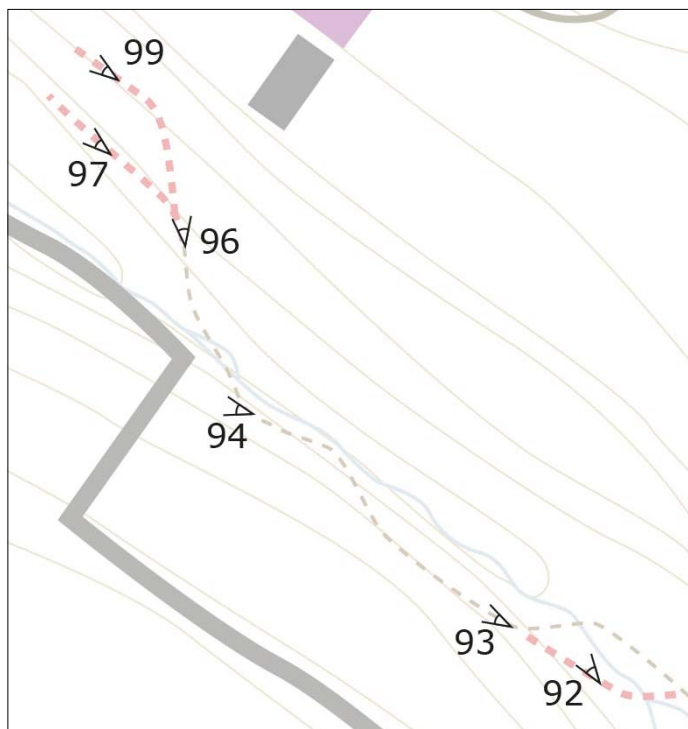
Figur 93: Flerskiktad vegetation

Figur 94: Here and There

Alternativ 11

Efter att ha rundat det karakteristiska trädet ser man slutet på skogsbrynet alternativ 11 (se figur 98). Här öppnar sig en utblick över de öppna betesområdena framför slottet som skymtas mellan träden och buskarna i brynet. Det öppna området efter brynet är ett tydligt ”där” medan ”här”, *Here and There*, är inne i skogsvegetationen (se figur 95 och 97). Därigenom lockas man ut ur skogen till ängarna. När man väl passerar brynet är gränsen mellan att vara i skogen och att vara utanför den väldigt tydlig. Väl ute på ängarna kan man röra sig fritt och njuta av utsikten över Combours.

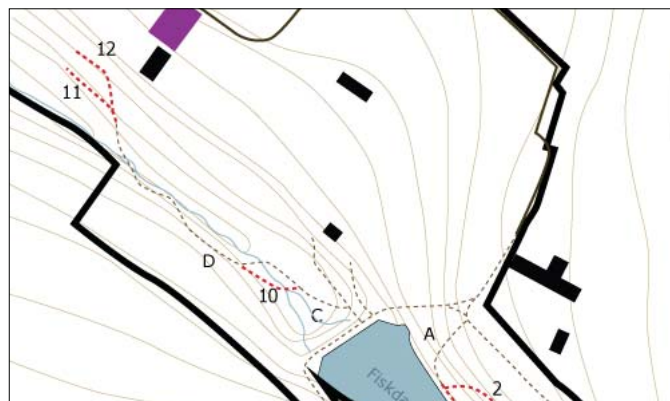
Figur 95: Perspektivpunkter bild 27 till 32

Figur 96: Focal point

Figur 97: Here and There

Figur 98: De olika stigalternativen

Alternativ 12

Istället för att runda det karaktäristiska trädet kan man passera en lagerhagg och gå uppför slänten mot slottet. Det gör att man först får en känsla av att vara under nollplanet och sedan att befinna sig över detsamma, *Change of level*. Efter en stund kommer man upp på den gamla postvägen. Väl uppe på den lockas man åter ut på det öppna området av en tydlig portal, *Narrow*, där brynet endast består av större träd och buskar vilket gör det lätt att röra sig genom (se figur 95 och 99).

Figur 99: Narrow

Slutsatser

Redan idag är stigsystemet intressant att röra sig på. Det händer mycket men det finns också pauser i händelserna. Stigen upplevs därför inte alltför händelseladdad och stressande. På många ställen är det problem med framkomligheten eftersom man måste pressa sig genom vegetationsväggar och lirka sig ut genom björnbärssnår, vilket gör att stigen är svår att följa. Det är viktigt att stigen är tydlig då det annars kan vara svårt att navigera i området vilket i sin tur kan leda till en oro att inte veta var man befinner sig och att inte hitta tillbaka. Det viktigaste är därför att öka framkomligheten utan att förminska eller förstöra de händelser som finns längst vägen.

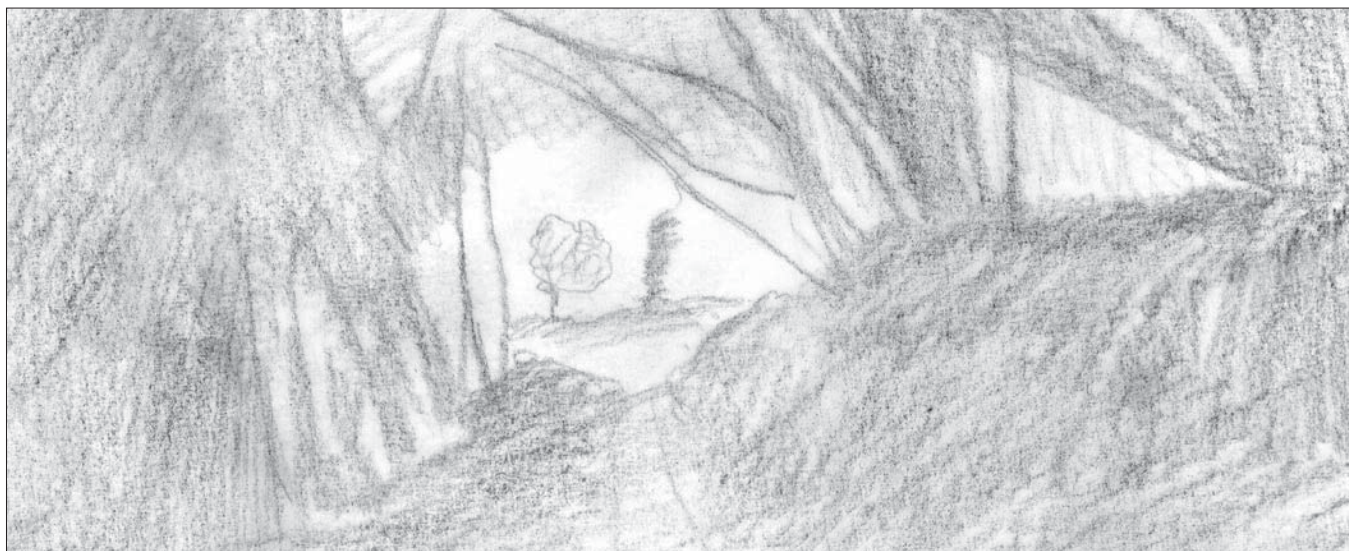
Andra problem som finns på stigen är övergångarna mellan de olika bestånd och rumsligheter. På många ställen är det inte någon övergång alls eftersom hela stigen täcks av buskar och nedhängande grenar. På dessa platser finns det många möjligheter att göra både distinkta övergångar men också mer flytande beroende på vilken upplevelse som önskas förmedlas. En flytande övergång ger ett lugnare intryck medan en skarp gräns ofta innebär ett överraskningsmoment. På stigen finns också många övergångar som känns som principen "narrow", fast något otydliga. Ofta är dessa "narrow-övergångar" svåra att se då flera av dem går från öppen till sluten vegetation och risken är att de passeras helt obemärkt.

För att locka in människor på stigsystemet som leder in i den täta vegetationen är det viktigt att entréerna är tydliga och inbjudande. Ett bra sådant exempel

är passagen mellan den öppna och slutna delen av ravinen (se figur 100). Där finns det en tydlig portal som bjuder in till en mörk vegetation men det råder ändå inget tvivel om att man är inbjuden just för att entrén är så tydlig.

Eftersom området har en speciell topografi ger det många möjligheter till utblickar över landskapet. Idag finns två tydliga utblickar från stigen, den ena över åkerlandskapet och den andra över staden Combourg. Dessa utblickar är viktiga att bevara då de är de som ger Château du Grand Val dess karaktär och är en stor anledning till slottets placering. Stigen kan dessutom bli ännu mer attraktiv om det gick att skapa fler utblickar över landskapet så att stigen får större anknytning till omgivningen.

Vegetationen på platsen är varierande och tillsammans med områdets topografi ger det stora möjligheter att skapa olika rumsligheter. Topografin skapar de stora rummen att röra sig genom medan vegetationen bryter ner dessa rum till en mer mänsklig skala. Denna kombination ger stora möjligheter för utveckling och skapande av både stora och små rum vilket gör stigen både trygg och spännande.

Figur 100: Tydlig entréportal

6. Utvecklingsförslag

Koncept

"Berseau du romantisme"

Stigsystemet och den omgivande vegetationen har gestaltats med ett sammanbindande koncept. För att skapa en röd tråd till de andra delarna av Château du Grand Vals ägor, så är konceptet detsamma för hela egendomen, "le berseau du romantisme" som kan översättas till "romantikens vagga". Konceptet kommer från staden Combourg där man vill framhålla Francois-René de Chateaubriand, en av romantikens stora författare och tänkare, som är född och uppvuxen i staden.

Romantikens grundidéer var ett vurmande för naturen samtidigt som man såg människan som en del av den och inte dess mästare (Williamson, 1995). Eftersom människan inte skulle vara naturens mästare var det speciellt den vilda naturen som sågs som en förebild (se figur 102). Den vilda naturen upplevdes som ett levande väsen som med sina olika karaktärer både kunde vara romantisk och skrämmande. Det skapade en spänning och mystik som lockade och inspirerade dåtidens människa.

De befintliga vegetationsstrukturerna har varit vägledande vid utvecklingen av stigsystemet och dess omgivande vegetation och stor hänsyn har tagits till att bevara den vilda karaktären som finns i området. Beteckningen vild karaktär är dock en högst personlig uppfattning och beror på de erfarenheter vi har. För de som vuxit upp på landet är många gånger skogen en naturlig del i tillvaron medan den kan kännas skrämmande för de som inte har den i sin närhet.

Figur 101: Den vilda och mystiska naturen

En av grundtankarna i romantiken är, som tidigare nämnts, att människan är en del av naturen och inte dess mästare (Williamson, 1995). Av den anledningen har utvecklingen av stigen och dess omgivande vegetation gjorts med enkla medel i ett samspel med naturen. Slutmålet för vegetationen är trots allt bara en vision som mycket väl kan tänkas bli något annat och kanske alldeles fantastiskt.

Det finns dock vissa vegetationsstrukturer på egendomen som kan förstärka ett romantiskt uttryck. Dessa bör i så stor utsträckning som möjligt bevaras och gynnas för att skapa den miljö som människorna under romantiken strävade efter. För att skapa det mystiska och naturlika landskap som karakteriserar romantikens tankar är tiden en viktig aspekt. Vegetationen ska se ålderstigen ut och stigar och gångar ska följa naturen på ett naturligt sätt som om de skapats av vilda djur (se figur 101). För att en plats ska få ett sådant uttryck är grovstammighet och klättrande växter vegetationsstrukturer som ska gynnas.

Samspelet mellan ljus och mörker är en annan viktig faktor att ta hänsyn till eftersom detta samspel skapar spännig och mystik såväl som rofylldhet (se figur 103). Det har därför känts viktigt att bevara och förstärka de ljuseffekter som redan idag leker i vegetationen.

Figur 102: En vild natur som romantikens förebild

Figur 103: Rofylld vy över en romantisk park

Stigutveckling

Figur 104: Stigens slutgiltiga dragning

Stigens dragning

I analysen över stigsystemet finns flera alternativa dragningar av stigen. Eftersom området är smalt kan inte alla alternativ användas då det skulle påverka området negativt. Det skulle nämligen vara svårt att få en avskild promenad då rörelsen på de andra stigarna skulle synas och påverka den egna promenaden.

Stigsystemet har utarbetats med hjälp av Cullens analysmetod och med tanke på framkomlighet. De befintliga stigarna, som finns i området, har bevarats då de har anknytning till slottets historia och är spännande och funktionella. I delområde 7 och 8 finns det bara enstaka stumper av befintliga stigar. Här finns alternativ 1 till 9 av vilka 1, 4, 5 och 9 har valts för de nya stigdragningarna (se figur 104).

Både alternativ 1 och 2 ger en upplevelse av en stor rumslighet, *Enclosure* men det finns en händelse som skiljer dem åt och det är var man befinner sig i förhållande till nollplanet. När man går uppför slänten, enligt alternativ 2, förlorar man dock kontakten med vattnet. Enligt Gustavsson och

Ingelög (1994) är vatten ett viktigt landskapselement. Eftersom vatten är en stor del av upplevelsen enligt alternativ 1 så dras stigen enligt detta alternativ då det känns viktigare än upplevelsen av höjdskillnaden.

Stigen fortsätter genom skogen och kommer då till en glänta där den antingen kan följa alternativ 3 eller 4. Båda alternativen börjar med att man går igenom en vägg av tät vegetation och in till en glänta. Det ger en stor skillnad på "här och där" som även kommer överraskande eftersom det inte finns någon siktlinje in i gläntan. I alternativ 3 går man rakt igenom gläntan vilket skapar en viss otrygghet då man känner sig oskyddad utan krontak. Alternativ 4 går vid kanten på gläntan. Detta ger ett skydd men upplevelsen av gläntan behålls ändå. Eftersom upplevelsen i alternativ 4 känns tryggare dras stigen efter det alternativet. Det ger också ett tillfälle att uppleva höjdskillnaden i området då den går en bit upp i slänten.

I början av Trolldammen finns en lugn plats som man gärna tar i besittning. Den platsen är en gemensam punkt för de olika stigförslagen. Det finns inte många liknande platser i området där man lockas att stanna och ta in omgivningen.

För den fortsatta dragningen av stigen finns ytterligare tre alternativ (nr 5-7). Alternativ 5 går längst kanten på Trolldammen. Det ger en god kontakt med vattnet och utsikt mot andra sidan dammen där vegetationen är spännande och lummig. Alternativ 6 går uppför slutningen och är mer händelserik än alternativ 5, där stigen endast följer dammen. Anledningen till det är att man känner att man förflyttar sig mellan nivåer över respektive under nollplanet.

Alternativ 6 är en intressant och upplevelserik stig men det är inte naturligt att följa den från den lugna platsen eftersom den sluttar brant uppför och är svår att nå fram till. Den branta terrängen gör också stigen svårframkomlig då marken sluttar brant ner mot dammen. Det som känns mest naturligt är därför att följa dammkanten enligt alternativ 5.

När man nästan passerat halva dammen finns ytterligare en möjlighet nämligen alternativ 7. I detta alternativ viker stigen av från alternativ 5 och följer slänten uppåt. Alternativ 7 är en händelsefattig stig förutom att den lockar till vandring uppför slänten. På vägen ner från höjden blir det lite mer spännande då man får uppleva höjdskillnaden men passagen i slutet på alternativ 5 är den mest markanta händelsen och stigen bör därför dras enligt alternativ 5.

Slutligen finns det två alternativa utgångar (nr 8 och 9) från den skogsklädda stigen. De är i stort sett lika förutom att man enligt alternativ 9 kommer ut ur skogsvegetationen med en vy ut över Fågeldammen. Alternativ 8 har istället en tydlig portal ut ur skogsvegetationen och ut på den befintliga stigen i delområde 6. Eftersom möjligheten att skapa en tydlig portal finns i alternativ 9, blir det vyn över dammen som gör att dragningen av stigen görs efter detta förslag.

När man följt den befintliga stigen genom delområde 5 och 6 kommer man fram till ravinen. Där fortsätter den befintliga stigen ner i ravinen och följer bäcken som rinner där. Det är en tydlig och händelserik

stig med många skiftande karaktärer. Det finns en alternativ avstickare, alternativ 10, på den här stigen. Det är en stig som istället för att gå över bäcken i Sälgsalen går över bäcken i Ravinen. Det ger en annan upplevelse av Sälgsalen och Ravinen då man ser dem från ett annat håll. Eftersom den befintliga stigen har många goda egenskaper liksom alternativ 10 bör båda stigarna tas med i gångsystemet.

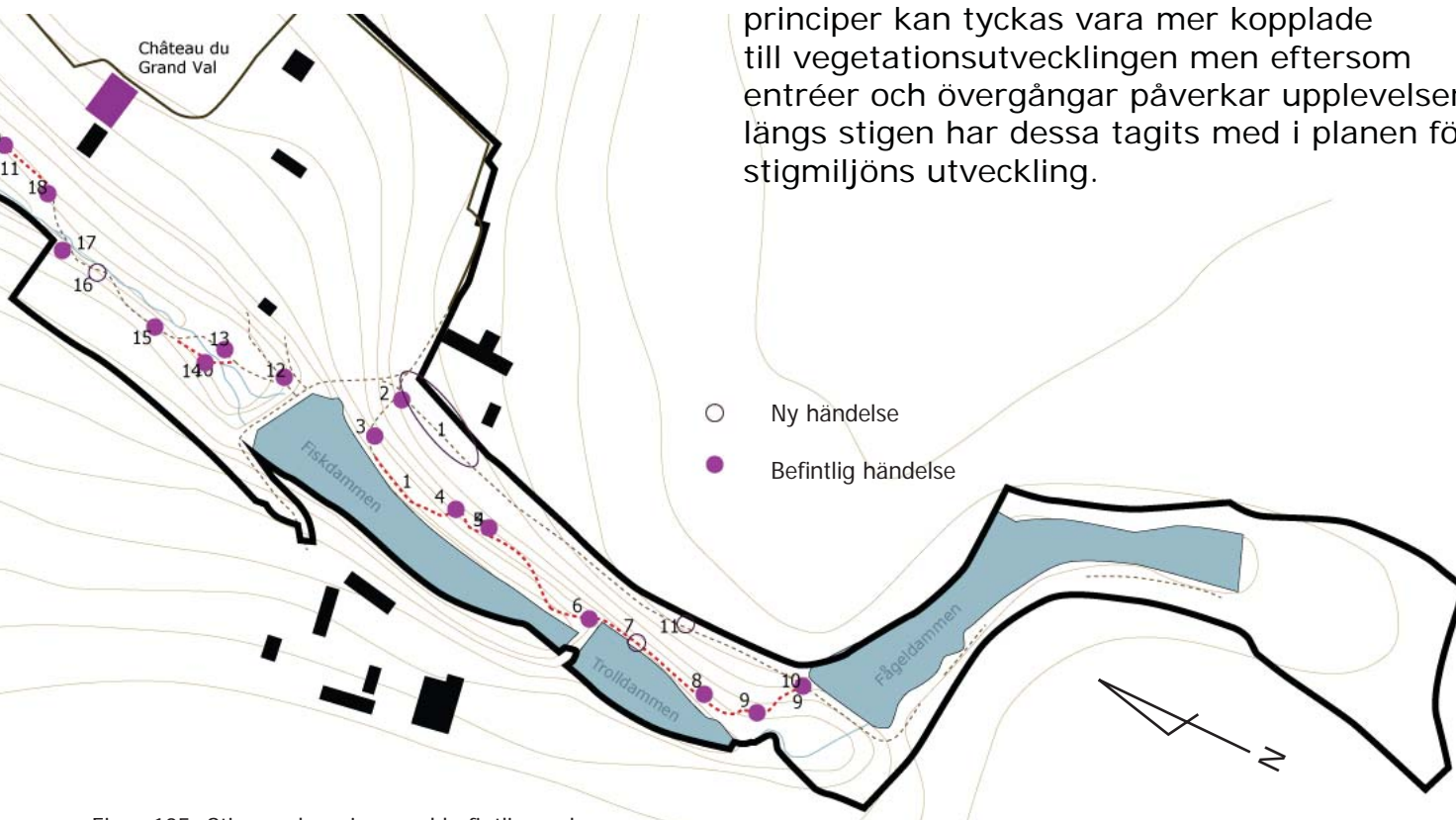
Slutligen finns två möjliga utgångar, alternativ 11 och 12, från skogsvegetationen till de öppna ängarna bakom slottet. Alternativ 11 går genom ett kantbestånd av hassel och ut på ängarna. I stället för att gå igenom kantbeståndet enligt alternativ 11 så dras stigen enligt alternativ 12 uppför en brant slänt mot slottet och ansluter till en gammal postväg. Historiskt är alternativ 12 mer intressant dock är utgången enligt alternativ 11 så pass tydlig och lättframkomlig att en dragning i enlighet med alternativ 12 kan upplevas som omotiverad. Utgången från skogsvegetationen blir därför enligt alternativ 11.

Utvecklingsprinciper

Den framtagna stigdragningen har idag flera intressanta händelser som driver besökaren framåt och gör att man vill upptäcka mer av den och de vyer och händelser som den erbjuder vandraren. Trots att stigen redan idag har goda egenskaper som gör att man leds framåt av händelserna på stigen, finns det fortfarande möjligheter att förstärka befintliga händelser och på vissa ställen skapa nya (se figur 105).

Det viktigaste för stigen är att skapa tydliga entréer så de externa besökarna ser var stigen går och lätt kommer in på den. För att underlätta utvecklingen av stigsystemet beskrivs här nedan olika principer som kan användas. Några av nedanstående

principer kan tyckas vara mer kopplade till vegetationsutvecklingen men eftersom entréer och övergångar påverkar upplevelsen längs stigen har dessa tagits med i planen för stigmiljöns utveckling.

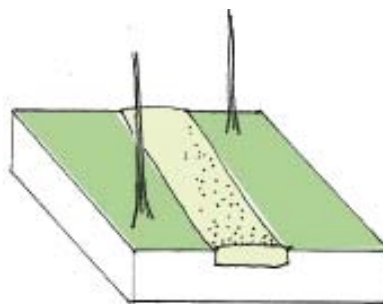

Figur 105: Stigens dragning med befintliga och nya händelser markerade

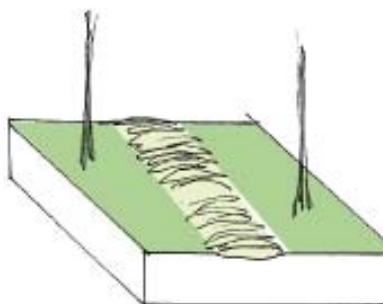
Markbeläggning

Det finns olika typer av markbeläggningar på stigar. Alla har olika uttryck och konstrueras på olika sätt. Några används mer i urbana parker medan andra härstammar från naturligt uppkomna stigar av till exempel vandrande djur och människor.

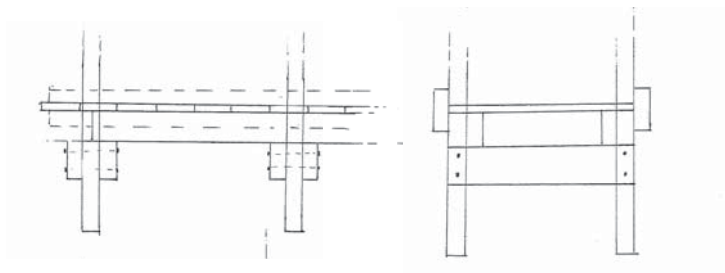
Alla markmaterial som tas upp här nedan finns inom ägorna på Château du Grand Val förutom flis som används mycket på stigar genom skogsvegetationen i Alnarp. Konstruktionerna i trä har tagits med på grund av topografin i området och den rikliga förekomsten av våtmarker.

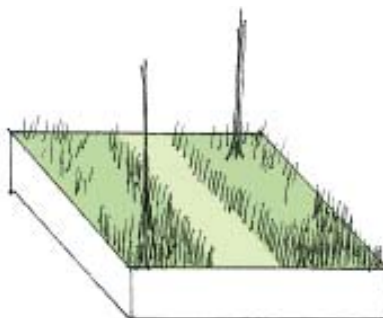
Figur 108: Stig med grus

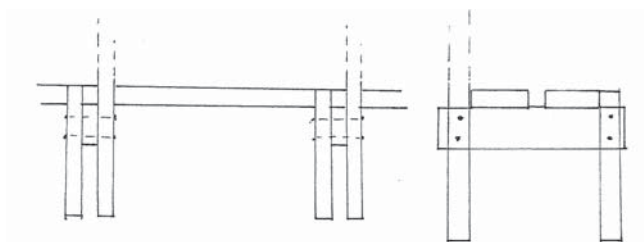
Figur 109: Stig med träflis

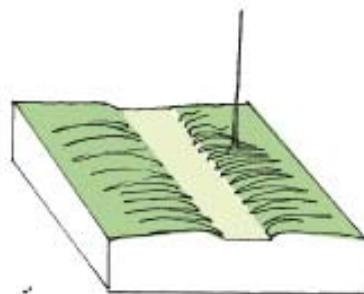
Figur 106: Konstruktion av ramp

Figur 110: Klippt grässtig

Figur 107: Konstruktion av spång

Figur 111: Upptrampad stig utan speciell beläggning

Grus

Grusstigen är lättframkomlig och slitstark (se figur 108). Den är tydlig och gör ett stort avtryck på platsen vilket kan uppfattas som störande i en utpräglad naturmiljö. I den offentliga miljön används den däremot ofta på grund av dess slitstarka och lättskötta egenskaper. På Château du Grand Val används den på infarten och för att markera ingången till egendomens olika byggnader.

Anläggning

För att anlägga en grusgång för fotgängare är det första steget att schakta underlaget ner till mineraljorden. En markduk läggs i botten för att förhindra att ogräs kommer upp genom gruset. På markduken fylls det upp med ett bärlager av stenkross med fraktionerna 0 - 20 som packas, tills 10 cm återstår till marknivån. Dessa 10 cm fylls med stensmjöl med fraktionerna 0 - 4 som även det packas. Packning av materialet sker med vibratorplatta eller vält.

Överst läggs så slutligen ett slitlager av valfritt stenmaterial till exempel grus, singel eller stenkross, på ca 3 cm, så gången får önskat utseende. Det översta lagret får inte överstiga 3 cm eftersom det påverkar framkomligheten för till exempel barnvagnar, rullatorer och rullstolar.

Träflis

Flisstigen är i likhet med grässtigen enkel att konstruera men kräver mindre underhåll (se figur 109). Det viktigaste användningsområdet är i skog där det finns lite eller inget fältskikt. Flisen markerar var stigen går och gör marken jämnare och mjukare att röra sig på. Eftersom det är ett organiskt material smälter det in i naturen. Flisstigen

är vanligt förekommande i svenska strövområden då det är ett enkelt och billigt material att använda. Tyvärr är priset inte lika fördelaktigt i Frankrike där skogsproduktionen är marginell (Roland Nilsson, 2012).

Anläggning

För att skapa en stig läggs ett 10 cm tjockt lager med flis ut där stigen ska gå. Till en början är stigen mycket tydlig då färsk flis har en skarp träfärg som lätt kan upplevas onaturlig. Färgen mörknar dock efter några veckor och stigen blir då mindre iögonfallande och smälter in i naturen. För att en flisstig ska fungera år efter år måste flisen fyllas på en gång om året.

Gräs

En grästig har klippt gräs som underlag med en omgivning av högre gräs och kanske träd och buskar. Det är en tydlig stig men som inte gör så stort avtryck i omgivningen. Eftersom en grästig måste klippas regelbundet för att inte försvinna är den lätt att flytta, då det bara är att upphöra med skötseln när man vill att den ska försvinna. Den smälter väl in i naturen och fungerar bäst på öppna områden med ängslik vegetation (se figur 110). En nackdel är att den inte fungerar i skogsvegetation med glest eller lågt fältskikt då skillnaden mellan det klippa och omgivningen blir för liten. Skogsfältskikt har heller inte en sådan slitstryka att de fungerar att gå på.

Anläggning

Grässtigen är enkel att konstruera med trimmer eller gräsklippare. Gräset klippas ner där man vill att stigen ska gå och övrig vegetation lämnas orörd fram till eventuell slätter. Det blir då stor skillnad mellan

det klippta gräset och omgivningen och stigen blir tydlig. För att en grässtig ska vara tydlig behöver den klippning med relativt tätta intervaller. Under växtsäsong bör den klippas minst varannan vecka och helst en gång i veckan för att den skall bli tät och kort och skilja sig från kringväxande vegetation (Andrén, 2009). Sköts den ordentligt blir den väl synlig och får en nära koppling till omgivningen.

Naturligt upptrampade stigar

Stigar kan skapas av både djur och människor som går samma väg under lång tid. Dessa stigar gör minst avtryck i en naturlig vegetation då de uppstår naturligt. De skapas genom att fältskiktet nöts bort och jorden under packas av otaliga fötter och klövar (se figur 111). Under fuktiga förhållande kan dock framkomligheten påverkas eftersom stigen då blir lerig och ojämn.

Anläggning

Nöts fram av djur och människor. För att få en hållbar stig med den här metoden krävs att den hävdas under lång tid. Det finns sätt att skynda på stigbildningen genom att trimma bort vegetation på stigen och eventuellt rugga upp marken och sedan packa den igen. När man fått fram en hård och tydlig stig är underhållet lätt eftersom det bara är att vandra på den så mycket som möjligt. Blir slitaget för lågt kan man behöva kratta den några gånger för att den ska fortsätta vara tydlig. För att vara säker på att hålla stigen öppen är en kombination med promenader, krattning och mekanisk rensning av större ogräs såsom björnbär att föredra.

Ramp

En ramp är en byggkonstruktion som innebär ett omfattande ingrepp i den naturliga vegetationen. Den stora fördelen är att det kan göra ett område lättillgängligt och handikappanpassat såsom i Dalby söderskog (Utflykt Skåne, 2012). Ramper kan anläggas i olika miljöer men är särskilt lämplig i fuktiga och blöta marker.

Konstruktion

En ramp konstrueras lämpligast av kärnveden från lärk som har fått växa långsamt. Den är dock svår att få tag på så ett annat alternativ är tryckimpregnerat trä som har liknande hållbarhet. För att konstruktionen skall vara stabil sätts pålar ner i backen (se figur 106).

Spång

Spången är en byggd konstruktion som används mycket i de svenska fjällen för att ta sig över olika typer av våtmarker. För att vara en byggkonstruktion ger den ett litet avtryck i naturen. Det är ett enkelt och effektivt sätt att ta sig fram på dessa typer av områden utan att vara en dyr konstruktion. I de svenska fjällen används de både för att de är enkla att bygga men också för att man kan bygga en lång sträcka med relativt låg materialkostnad.

Konstruktion

Det finns otaliga olika konstruktioner av spånger men mest relevant för Château du Grand Val är den nedan. Man sätter ner pålar i marken med jämna mellanrum. Mellan dessa pålar läggs sedan ett par breda plankor som fungerar som slityta (se figur 107).

Övergångar mellan bestånd

De olika övergångarna som presenteras här är generella och undersökta i Alnarps landskapslaboratorium. Upplevelsen av dem kan variera beroende på hur stor skillnad det är mellan vegetationen inom de olika bestånden. En enkel övergång behöver inte vara så tydlig om de två bestånden har liknande utseende och artsammansättning medan en flytande övergång kan vara tydlig om det är stor skillnad mellan bestånden till exempel mellan granvegetation och björkvegetation.

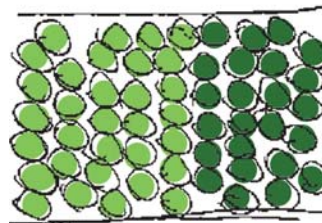
Enkel övergång

Den enkla övergången består av en skarp gräns mellan två bestånd, där man tydligt har skiljt de olika bestånden åt (se figur 112). När man rör sig genom dessa övergångar blir det en abrupt upplevelse som kan leda till ett överraskningsmoment. De tar mycket fokus och det märks tydligt när man passerar dem (Gustavsson & Ingelög, 1994). Att skapa en sådan övergång kan vara ett bra sätt att skapa ytterligare händelser på stigen eller markera befintliga händelser tydligare.

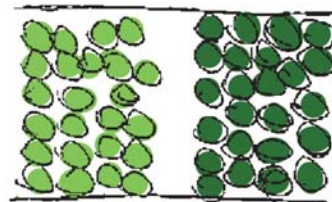
Öppen yta mellan bestånden

För att tydligare markera två bestånd kan man hugga upp en smal öppen yta mellan dem (se figur 113). Det används ofta i unga bestånd och fungerar då för att markera de olika bestånden men också som transportvägar vid gallring och andra skötselinsatser.

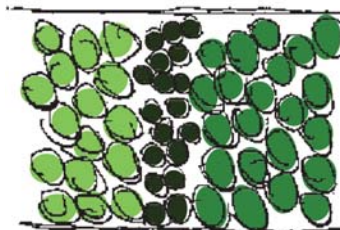
Det är den tydligaste övergången mellan olika bestånd och kan inte passeras utan att göra stort intryck på fotgängaren. Det kan uppfattas som ett

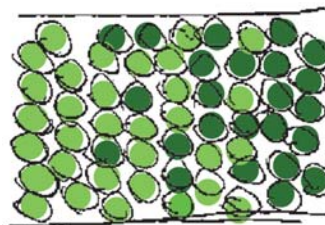
Figur 112: Enkel övergång

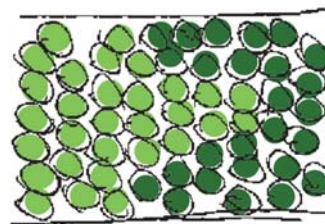
Figur 113: Övergång med öppen yta mellan bestånd

Figur 114: Tätare sluten yta mellan bestånd

Figur 115: Flytande övergång

Figur 116: Konisk och trattformad övergång

andningshål mellan två lite mörkare bestånd. Det kan också uppfattas som en otrygg och utsatt plats eftersom man känner sig uttittad i det öppna området. Det är därför viktigt att den öppna ytan mellan bestånden inte blir för bred, eftersom känslan av utsatthet ökar med bredden. Dessa smala öppningar kan också förtydliga upplevelsen av områdets topografi då det är lättare att se om man befinner sig över eller under nollplanet i ett öppet område.

Tätare sluten yta mellan bestånden

Man kan också göra raka motsatsen till den öppna ytan mellan bestånden genom att skapa en smal yta med mörkare och tätare vegetation mellan två bestånd (se figur 114). Det kan vara svårt att åstadkomma i en uppvuxen befintlig skogsmiljö då mycket beror på beståndets artuppsättning. För att kunna uppfatta övergången krävs en markant skillnad mellan mellanbeståndet och de angränsande två bestånden. Mellanbeståndet ska gärna bestå av vintergröna växter med mörka barr då de har en eftersträvensvärd mörk karaktär. En stig genom en sådan vägg ger ofta en mystisk och spännande upplevelse som är en tydlig kontrast till en luftig och mer ljus vegetation (Gustavsson & Ingelög, 1994).

Flytande

Den flytande successiva övergången är till skillnad från de andra ett sätt att försöka dölja att man rör sig från ett bestånd till ett annat (se figur 115). Eftersom de båda bestånden smälter samman är det

svårt att uppfatta övergången och det gör att miljön ger ett lugn (Gustavsson & Ingelög, 1994). Den här övergången kan vara bra att använda på en händelserik stig där enstaka händelser har tagit över och området känns rörigt.

Koniska och trattformade övergångar.

Övergångar formade som koner eller trattar är spännande eftersom de upplevs på olika sätt beroende från vilket håll man kommer (se figur 116). Kommer man ut från en kon ser man under passagen mellan stammarna ut i det nya beståndet. Det gör att de två bestånden smälter samman något och ger en liknande upplevelse som den flytande övergången förutom att den är något tydligare.

Går man åt andra hållet får man istället en trattformad övergång där det nya beståndet bildar en kil in i det bestånd man kommer ifrån. Den här övergången är tydlig men eftersom det bestånd man lämnar fortfarande finns på sidorna så känns övergången inte lika abrupt som den enkla övergången. Om det är stor skillnad mellan de olika bestånden kan en trattformad övergång leda till ett överraskningsmoment. Det ger också en unik möjlighet att en övergång har olika uttryck och ger olika intryck beroende från vilket håll vandraren kommer ifrån.

Entréer

Den tydligaste varianten av övergång sker i övergången mellan sluten och öppen mark. I detta arbete benämns dessa övergångar för entréer.

Portal

Portalen är en öppning i vegetationen som upplevs luftig och som bildar en tydlig entré (se figur 117). Den här formen av entré är lätt att kombinera med alla bryn och övergångar. Den är lämpad att fungera som huvudentré då det är viktigt att huvudentréer är väl synliga och lockar besökaren in i vegetationen.

Storleken och bredden kan variera beroende på vegetationstyp. I tät vegetation och täta bryn är det enkelt att utforma en tydlig portal då konturen på portalen blir tydligare om man röjer ut den ur ett tätt buskage. Eftersom vegetationens beskaffenhet i hög grad bestämmer hur tydlig en entré blir är det viktigt att anpassa storleken och bredden på portalen efter vegetationen (Robinson, 2011). I en gles vegetation kan portalen behöva vara större för att synas och i mycket gles vegetation kan det vara svårt att utforma en portal över huvud taget. På sådana ställen är tydlig markbeläggning att rekommendera.

Smal portal

Denna entré är smalare än portalen och ökar därför spänningen när den passeras (se figur 118). Eftersom det är en smal passage kan det vara svårt att se entrén när man ska förflytta sig in i skogsvegetationen. Det gör att den här typen av entréer inte är lämpliga som huvudentréer eller på ställen där det behövs en tydlig

Figur 117: Portal

Figur 118: Smal portal

Figur 119: Konformad entré

entré (Robinson, 2011). Fördelen med den smala entrén är att uppmärksamheten riktas mot vad som är och inte mot vad som kommer vilket skapar en överraskning när man passerat entrén.

Konformad entrée

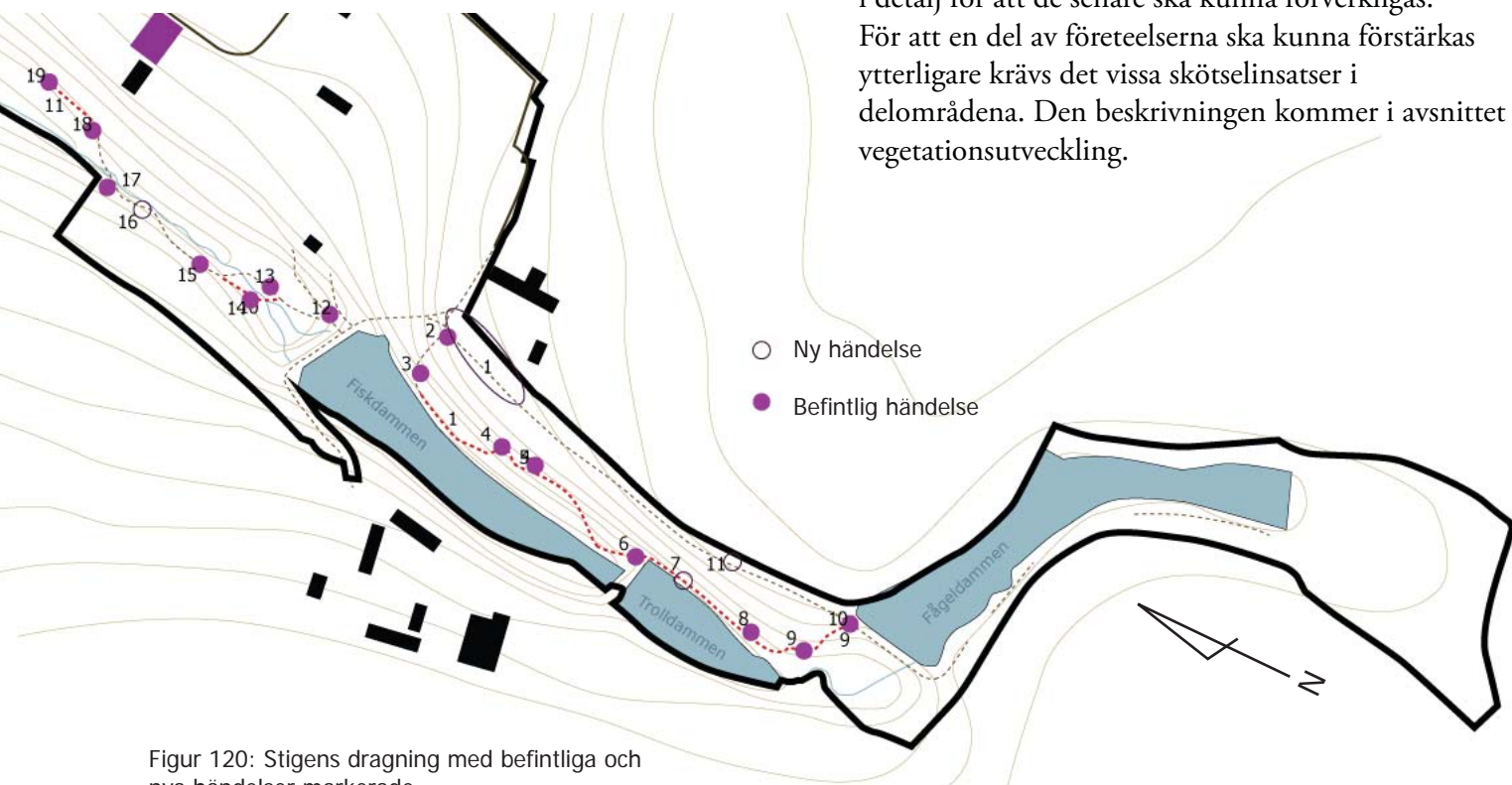
Den konformade entrén är som namnet antyder nära besläktad med den konformade övergången i sitt utförande. Öppningen är bred i början och avsmalnar in i skogsvegetationen (se figur 119). Det ger en tydlig öppning i brynet men med en del av samma spänning som den smala entrén har. Är tanken att skapa en tydlig entrée men med lite mer spänning än portalen, är det här ett bra alternativ (Robinson, 2011). Den fungerar även bra som huvudentré eftersom den har en bred och tydlig början.

Stigen och stigmiljöns utveckling

Konceptet för egendomen är som tidigare nämnts "le berseau du romantisme" vilket innefattar ett vurmande för naturen. Materialet på stigen bör därför smälta samman med miljön men stigen skall fortfarande vara en tydligt stråk. Det bästa materialet för detta ändamål är antingen flis eller en naturligt upptrampad stig. Flis är emellertid dyrt och svårt att få tag på i Frankrike vilket gör att den upptrampade stigen passar området bäst. På vissa ställen har dock andra markbeläggningar använts. Anledningen till det är antingen för att markera en entré eller

för att markens beskaffenhet kräver det. Om inget annat anges i texten så är markmaterialet på stigen genomgående den upptrampade stigen som krattas där den måste förtydligas.

För att förstärka och öka stigens attraktionskraft har vissa av de befintliga händelserna från stiganalysen utvecklats och några nya har skapats. För att enkelt följa med i beskrivningen har alla företeelser numrerats och markerats på en karta (se figur 120). Här beskrivs dessa utvecklingsförslag i detalj för att de senare ska kunna förverkligas. För att en del av företeelserna ska kunna förstärkas ytterligare krävs det vissa skötselinsatser i delområdena. Den beskrivningen kommer i avsnittet vegetationsutveckling.

Figur 120: Stigens dragning med befintliga och nya händelser markerade

1. Entréplatsen

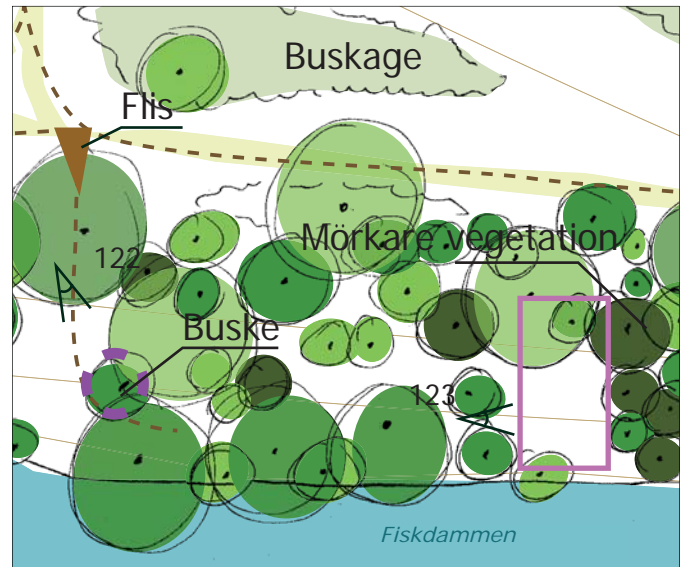
Önskemålet är att hålla de externa besökarna en bit från slottet. Därför behövs en entréplats för dessa där de välkomnas och inte stör övriga gäster inom området. Delområde 5, Entréplatsen, har goda förutsättningar att bli en sådan plats och ligger i ett strategiskt läge för att eventuell cykel- eller biltrafik ska ta sig dit utan att störa slottets närområde. Entréplatsen beskrivs närmare under delområde 5 i vegetationsutvecklingen eftersom Entréplatsen utgör hela delområdet.

2. Entré mellan delområde 5 och 7

Entrén är idag obetydlig och svår att se. För att den ska fungera och tydligt leda besökarna in i skogsvegetationen måste den göras tydligare och dra uppmärksamheten till sig redan när man kommer till Entréplatsen. Till denna entré föreslår jag den konformade ingångsmodellen för att den utåt ska vara bred och tydlig men minska successivt för att i slutet av konen ge besökaren en liten överraskning. För att ytterligare förstärka ingången bör markbeläggningen ändras så den skiljer sig från dagens lövförna. Till exempel kan man markera den med en triangel av flis (se figur 121).

3. Spännande buske

Anticipation eller förväntan uppkommer på den plats där stigen svänger runt en buske (se figur 121 och 122). För att överraskningsmomentet skall kvarstå, bör busken beskäras regelbundet för att behålla sin höjd och täthet.

Figur 121: Konformad entré med en markerad ingång av flis mellan delområde 5 och 7 samt en spännande buske

Figur 122: Busken är viktig att spara då den skapar förväntan

4. Övergång mellan delområde 7 och 8

Idag finns ett litet öppet område i anslutning till övergången mellan delområde 7 och 8 (se figur 121 och 123). Öppningen skapar en tydlig skillnad mellan delområdena och bildar en siktlinje ner till vattnet. Siktlinjen ger en kontrast till övriga delar av dessa delområden, som båda har slutna eller halvöppna krontak som silar ljuset. Runt den öppna platsen finns en del granar som gör att öppningen förstärks ytterligare eftersom granen är ett mörkt träd och därför bidrar till att skapa en tydlig kontrast mellan det öppna och slutna.

Då delområde 7 och 8 har en liknande struktur och artsammansättning kan en medveten styrning av övergången hjälpa till att accentuera gränsen mellan dem. Övergången bör därför utformas så att den öppna ytan bevaras och förstärks med ett band av mörkare vegetation på den södra sidan (se figur 121). Den mörka vegetationen skapas genom att bevara den befintliga granvegetationen i ett tunt bälte i kanten på delområde 8 och anlägga en smal gång genom granvegetationen.

Figur 123: Markerat område hålls öppet för att skapa kontrast

5. Utsikt över Fiskdammen

Väl ute ur granvegetationen befinner man sig lite ovanför dammen, vilket ger en känsla att vara ovanför nollplanet (se figur 124). För att förstärka denna känsla bör sikten ner till vattnet hållas öppen i det här området. Det innebär att buskvegetationen hålls nere medan krontaket fortfarande är slutet. På så sätt får man fri sikt ner till vattnet mellan de grova stammarna.

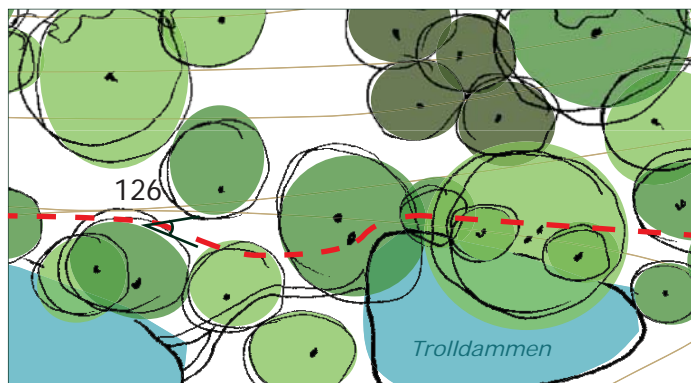

Figur 124: Siktlinje mot "Fiskdammen" hålls öppen

6. Viloplatsen

Nästa företeelse inträffar när man når den enda platsen på den nya stigen som lockar till att stanna upp och vila. Det är en mörk, lugn plats på dammvallen intill Trolldammen. Den markeras av ett gammalt krokigt karaktärsträd (se figur 125 och 126).

Platsen är idag omgärdad av granar med murgröna växande på stammarna. Det är en välfungerande viloplats. Det finns dock ett problem nämligen att det inte bör växa träd på dammvallen då den riskerar att brista. En drastisk förändring måste därför göras här genom att träden på vallen tas ned och istället kommer Viloplatsen att omgärdas av buskar och stamskott som växer intill dammvallen. För att vistelsen på platsen ska möjliggöras efter att träden försvunnit behöver sittytan röjas fri från buskar och höga örter, 2 till 3 gånger under sommarsäsongen.

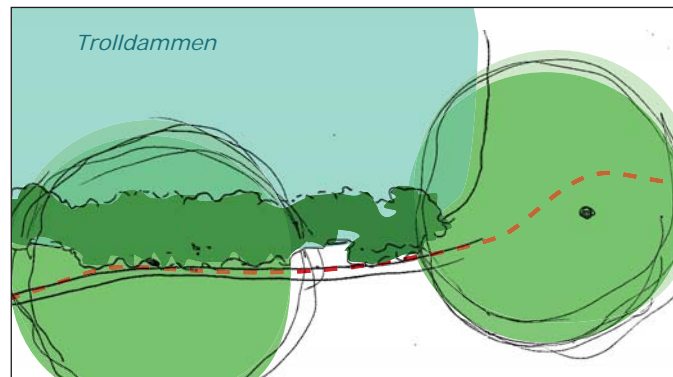
Figur 125: Plan över området vid karaktärsträdet

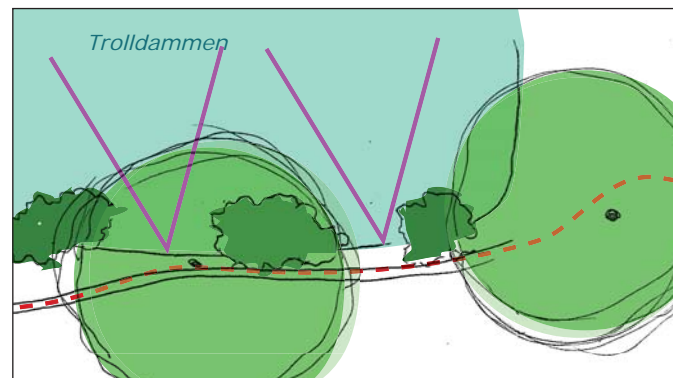
Figur 126: Karaktärsträd av äkta kastanj som bör sparas

7. Utsikt över Trolldammen

Efter att ha lämnat Viloplatsen följer ett längre avsnitt utan speciella händelser. Här bör därför skapas en ny fokuspunkt vid dammens kant. Den skapas genom en försiktig röjning av brynet så att det bildas några smala siktlinjer ut mot dammen vilket ger en upplevelse av "here and there" (se figur 128). Idag syns dammen under vintern eftersom buskarna då är avlödade. På sommaren är det svårt att överhuvudtaget se vattenytan vilket gör att stigen känns tråkig och en fin upplevelse går förlorad (se figur 127).

Figur 127: Trolldammens bryn som bör öppnas enligt planen nedan.

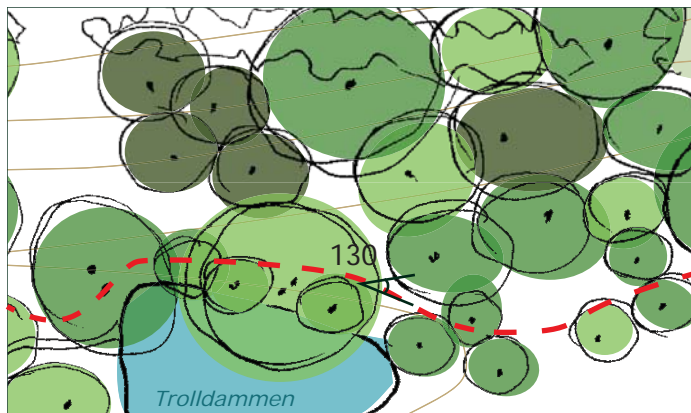

Figur 128: Trolldammens bryn som bör öppnas enligt planen nedan.

8. Övergång i delområde 8

Längs stigen i slutet av Trolldammen finns en befintlig händelse i form av ett risigt och tätt område med mestadels gran som sluter sig över stigen (se figur 129 och 130). Eftersom granen är ett mörkare träd än de omgivande är det här lätt att skapa en övergång med en yta med mörkare och tätare vegetation mellan den övriga skogsvegetationen. Den tydliga men smala övergången ger ett starkt intryck på en i övrigt lugn sträcka på stigen.

För att skapa den distinkta övergången sparas granarna på båda sidor om övergången och mellan dem görs en smal passage genom att stamma upp granarna bredvid stigen (se figur 131). Den upplevs då som en mörkare tunnel i en ljusare skogsvegetation.

Figur 129: Plan över den snåriga övergången

Figur 130: Vegetationens utgångsläge

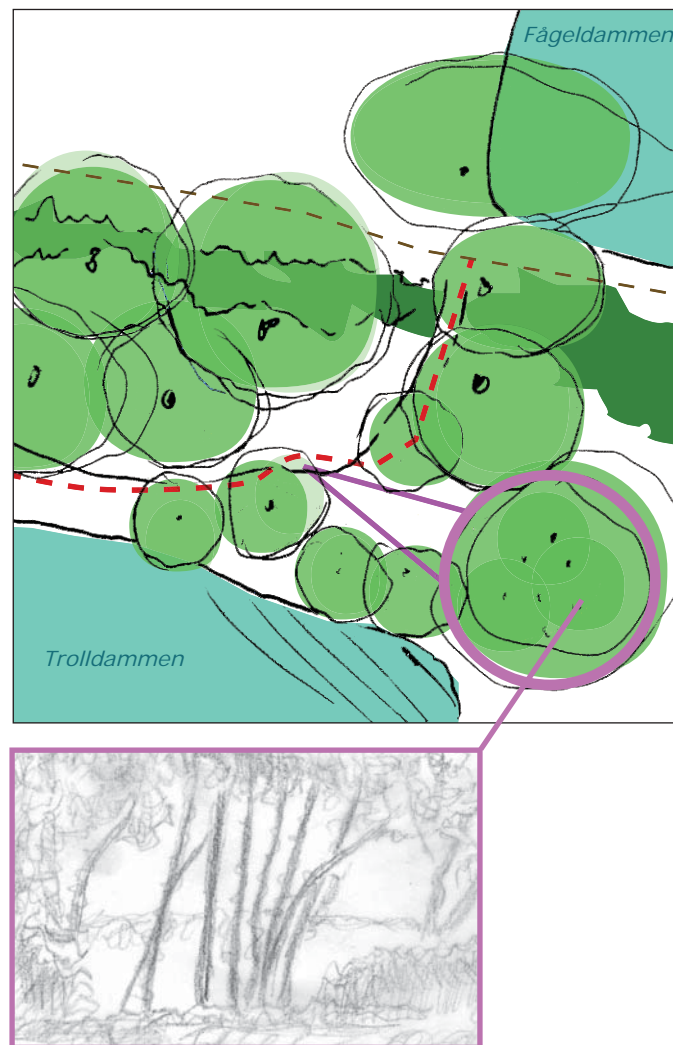

Figur 131: En smal övergång skapas genom att stamkvista granarna i delområde 8

9. Siktlinjer mot delområde 12

Innan stigen svänger upp för slänten kan man se ett "där" från stigen genom bladverket. Det är inte ett ställe som man kan ta sig till utan är en plats att beundra och fascineras över på håll (se figur 132). Idag syns platsen tydligt på vintern då träden har tappat de löv som annars skymmer den. För att även under sommaren se platsen bör det röjas upp två siktlinjer. Det kan göras genom att ta bort de skymmande grenarna.

Det viktiga är att lämna krontaket intakt då det annars blir uppslag av björnbär och andra arter i området. Röjningen måste ske med försiktighet då en för tydlig strävan att se "det där" kan leda till att platsen förlorar sin mystik. Därför bör endast två siktlinjer, från var sitt håll på stigen, röjas så man ser området när man vandrar i båda riktningarna.

Figur 132: Skapa tydlig siktlinje mot bestånd 12

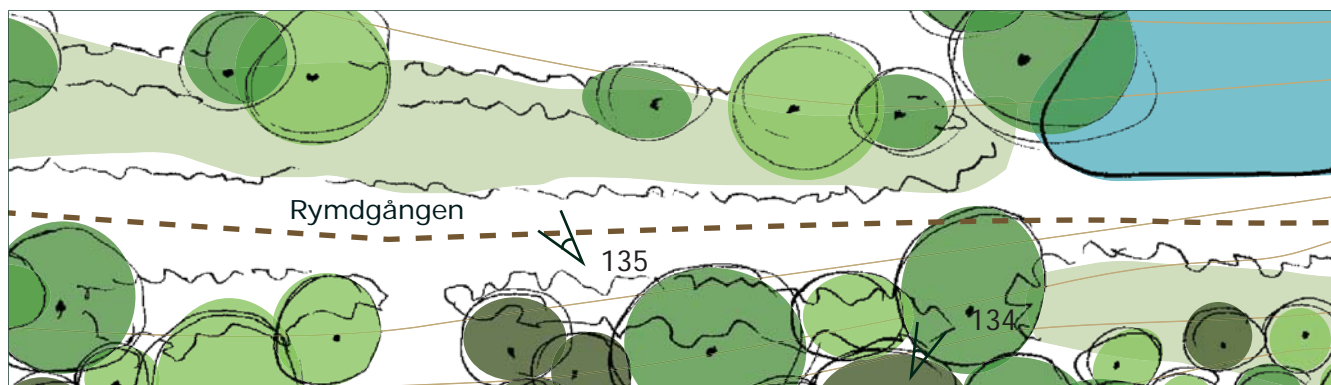
10. Entré till delområde 6

Entrén in till delområde 6 är idag otydlig och svår att upptäcka. För att enkelt hitta den på väg ut ur skogsvegetationen i delområde 8 behöver stigen markeras tydligare genom att krattas så det blir en skillnad mellan förnan och stigen. Idag finns ingen befintlig entré utan skogen lämnas genom att man pressar sig genom buskar och täta björnbärnsnår. För att öka framkomligheten bör björnbären tas bort från stigen och 1 m på vardera sidan. Bredvid entrén finns en bok med lågt ansatt krona och tydlig brynkaraktär. Den bör användas för att markera entrén ytterligare genom att göra en uppstamning så trädet bildar en portal in till delområde 6 (se figur 133 och 134).

Figur 134: Utformas som en tydlig portal med en siklinje mot "Fågeldammen"

Den här entrén ska inte bara fungera som entré till delområde 6 utan också som entré till delområde 8 när man kommer från motsatt håll. Därför bör den här entrén utformas som en portal vilket gör såväl inträde som utträde behagligt. Möjligheten finns fortfarande att fortsätta till delområde 9-12 men då de områdena lämnas till fri utveckling skall det vara ett aktivt val att besöka dem.

Figur 133: Plan över rymdgången

11. Ökad rymdkänsla

Delområde 6 erbjuder redan idag en upplevelserik och spännande promenad. Det är ett stigparti som präglas av karaktären *rymd* men denna karaktär är diffus och bör förstärkas. Det görs enklast genom att skapa tydligare utblickar mot åkerlandskapet (se figur 136). Längst delområdets östra sida går en taluse som är bevuxen av björnbär och andra stora buskträd till exempel äkta kastanj (se figur 133 och 135). Då dessa vallar enligt den kulturhistoriska traditionen bör vara bevuxna görs bara en stor utblick som tydligt visar landskapet och vallen. Det görs genom att den befintliga stigen flyttas bort från delområde 8 och närmare talusen som sedan röjs där stigen går nära vallen, se utvecklingsplan delområde 6. Vid röjning tas hela buskskiktet bort medan träden bevaras. Resten av den befintliga stigen i delområde 6 lämnas som den är och skötseln fortsätter som idag.

Figur 135: Vy från delområde 6

Figur 136: Siktlinje över åkerlandskapet skapas genom en röjning av Talusen

12. Nivåskillnader

Nivåskillnaden är mycket tydlig idag och bör bevaras för framtiden. Problemet är att leda besökarna ner i delområde 4 istället för upp till slottsparken. Det behövs en enkel och markerad nerfart till området för att locka besökarna dit ner. Enklaste sättet att uppfylla de båda kraven är att bygga en tydlig trappa som annonseras längst upp och på så sätt leder besökarna ner i ravinen. För att den inte ska uppfattas som störande bör trappan smälta in väl i omgivningen (se figur 137 och 141). Utvecklingen av stigen i resten av delområde 4 är tätt knutet till hela delområdets utveckling så det tas upp närmare i avsnittet vegetationsutveckling.

Figur 137: Tydlig trappa ner till ravinen

13. Entré till delområde 3

Övergången mellan delområde 3 och 4 är egentligen redan idag en entré eftersom delområde 4 till stora delar saknar krontak. Idag är det en portal som går från ljus till mörker. Det är en spännande entré som bör bevaras som den är idag. Det innebär att valvet framhåvs genom att utstickande grenar klipps bort.

14. Smal portal till delområde 3

Det finns ytterligare en övergång mellan delområde 3 och 4, nämligen en entré på den nya stigen. Eftersom den entrén inte ska vara lika tydlig som entré 12 bearbetas den till en smal portal. Det innebär att

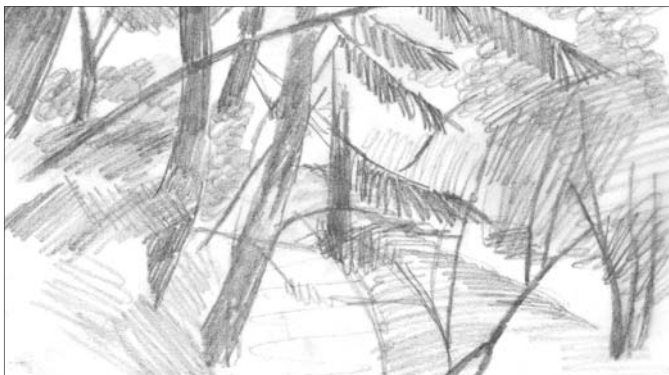

Figur 138: Smal portal till delområde 3

portalen endast ska vara något bredare än stigen och att valvet inte bör vara lika tydligt som entré 12. Här räcker det med att stigen är nätt och jämnt framkomlig där den passerar genom portalen. Valvet kan skötas på liknande sätt som entré 12 men utan en strävan att få fram samma tydliga valv (se figur 138 och 141).

15. Övergång mellan delområde 1 och 3

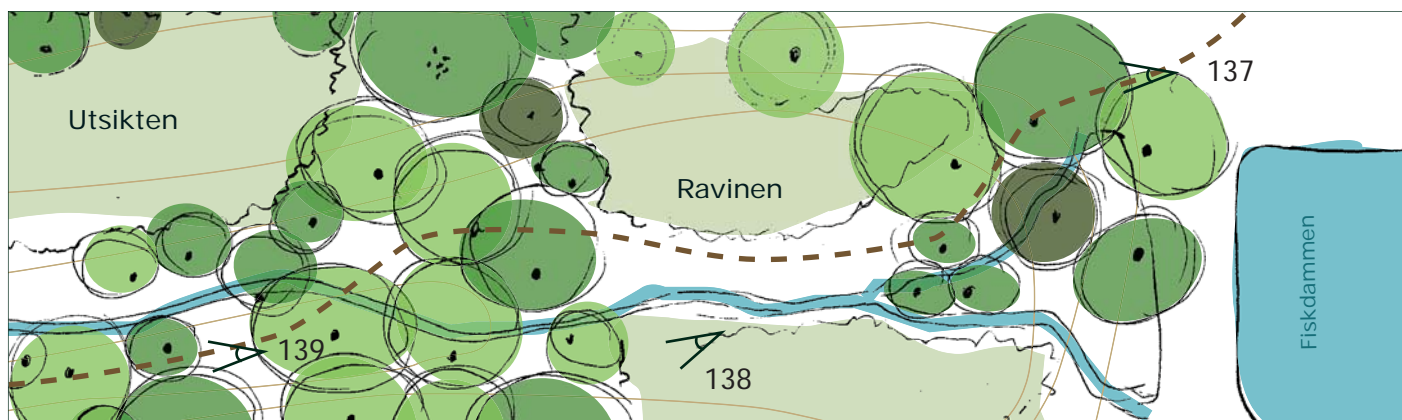
Övergången mellan delområde 1 och 3 är idag en diffus övergång men en viss skillnad i vegetationen märks (se figur 139 och 141). Eftersom den flytande övergången (se figur 109), fungerar väl föreslås endast mindre åtgärder. För att underlätta framkomligheten bör en uppstamning av de träd och buskar som stör vandrigen göras (se figur 140).

Figur 139: Befintlig övergång mellan delområde 1 och 3

Figur 140: Flytande övergång mellan delområde 1 och 3 med uppstammade träd för enklare framkomlighet

Figur 141: Plan över ravinen

16. Smal övergång

När man följer stigen längst bäcken i delområde 1 kommer man till en lagerhägg som har vält ut över stigen (se figur 142 och 145). När lagerhäggen välte bildades en stig runt den. Då den lilla stigen runt lagerhäggen går i svår terräng bör den gamla stigen åter tas i bruk. Det kan antingen göras genom att ta bort det välta trädet men eftersom det fortfarande lever har jag tänkt mig en annan lösning. Genom att klippa ut en tunnel genom kronan bildas en mörk övergång (se figur 143).

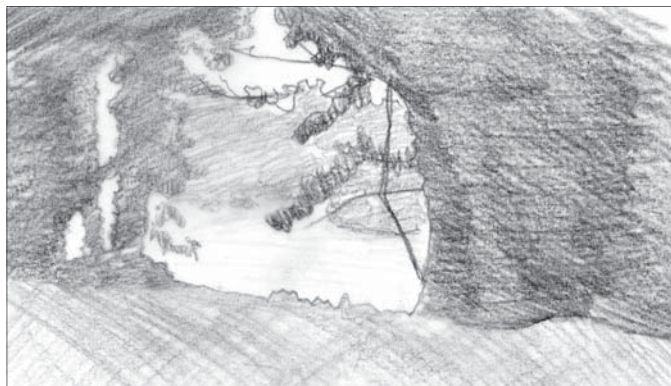
Figur 142: Befintlig situation med fallen lagerhägg

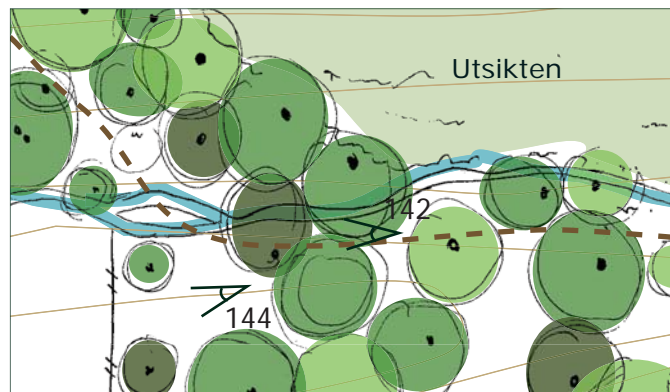
Figur 143: Tunnel skapas genom den nedfallna lagerhäggen

17. Utblick över åkermarken

När stigen svänger av från bäcken finns en öppning i skogsbrynet som ger en tydlig utblick över en liten åker och en av slottets grannfastigheter. Den öppningen skapar en tydlig känsla av "here and there" och är en av få utblickar i delområde 1. Den bör alltså bevaras med täta vegetationsväggar på sidorna och en smal öppning att titta ut genom (se figur 144 och 145).

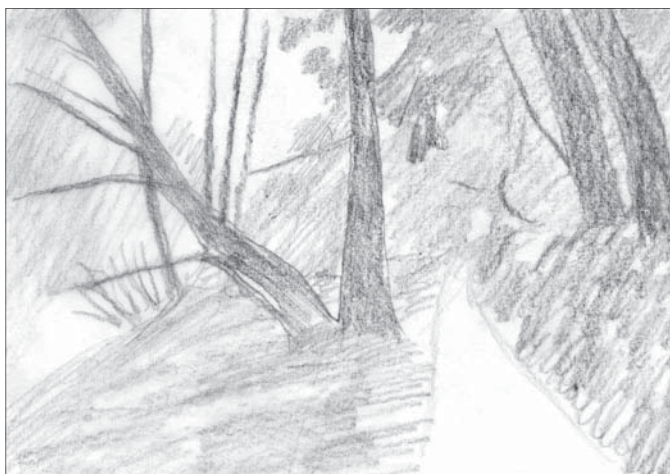
Figur 144: Befintlig utblick över åkermarken bevaras

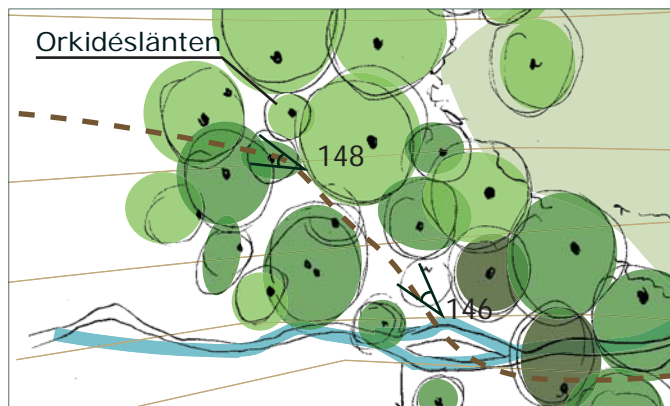
Figur 145: Plan över en del av delområde 1

18. Karaktärsträd

Efter att ha gått uppför slänten bort från bäcken stöter man på ett tvåstammigt träd som stigen böjer runt vilket ger en förväntan om vad som tänkas kan komma bakom trädet (se figur 146 och 147). För att bevara den känslan är det viktigt att trädet bevaras.

Figur 146: Karaktärsfull äkta kastanj

Figur 147: Plan över entrén till ängsmarken

19. Entrén till ängsmarken

För att entrén, både in och ut från delområde 1, skall bli tydlig bör den utformas som en tydlig portal med ett tydligt valv, ungefär som entré 12 (se figur 147 och 148). Eftersom norra delen av delområde 1 består av ett kantbestånd med hassel är det enkelt att utforma portalen genom att låta hasseln utgöra sidorna och genom att röja en tydlig öppning i björnbärnsnåren.

Figur 148: Portal med tydligt valv skapas ut mot ängsmarken

Vegetationsutveckling

Ett av ägarnas mål är att området runt slottet ska vara mer iordningställt än de delar av egendomen som är längre bort. De vildaste delarna av egendomen bör därför vara de som ligger längst bort från slottet. Med detta mål i åtanke lämnas den bortersta delen av området till fri utveckling. Det kommer i sin tur att gynna viltet inom egendomen. Området görs tillgängligt för äventyrliga besökare via de naturliga viltstigarna.

Det övergripande och långsiktiga målet för vegetationen i de 12 delområdena är en skog med god vitalitet och stora rekreativa värden där det fortfarande finns plats för vilda djur (se figur 149). Med god vitalitet menas att majoriteten av träden ska ha stark livskraft. Idag finns många gamla karaktärsfulla träd som inte uppfyller de kraven. De måste i sinom tid tas ner men detta måste ske med varlig hand och under lång tid för att inte störa den naturliga balansen. Vissa av dem bör dock sparas för att bevara den mystiska karaktären som genomsyrar området.

Figur 149: Områdesindelning

Delområde 1- Orkidéslänten

Nuläge

Det första beståndet har en flerskiktad vegetation med till största del ask, äkta kastanj och kustgran (se figur 150). Den norra delen består till största del av ask och äkta kastanj vilket ger en ljus karaktär. Längre söder ut i beståndet ökar inslagen av kustgran som gör att det får en mörkare karaktär. I buskskiktet finns i det ljusare delarna mest hassel medan det i de mörkare delarna även finns järnek, lagerhägg och ett fåtal idegranar.

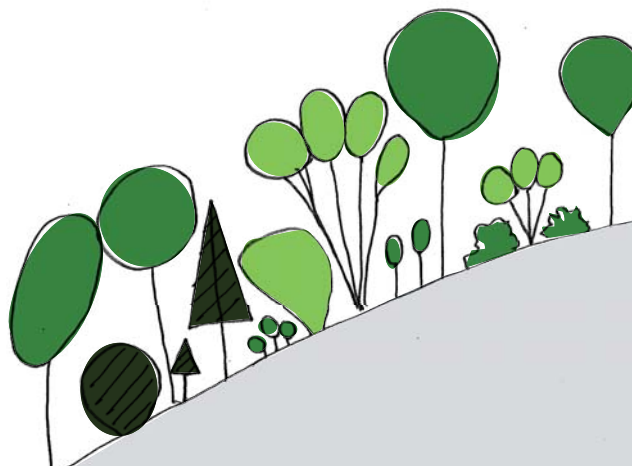
Utvecklingsmål

Målet med beståndet är att bibehålla en välskiktad vegetation med inslag av vintergrönt i de södra delarna (se figur 153). De bryn som finns i området skall om möjligt bevaras i sin nuvarande form och på vissa ställen förstärkas för att minska inslagen av björnbär i delområdet. Enstammighet prioriteras eftersom virkesproduktion är ett mål i detta delområde.

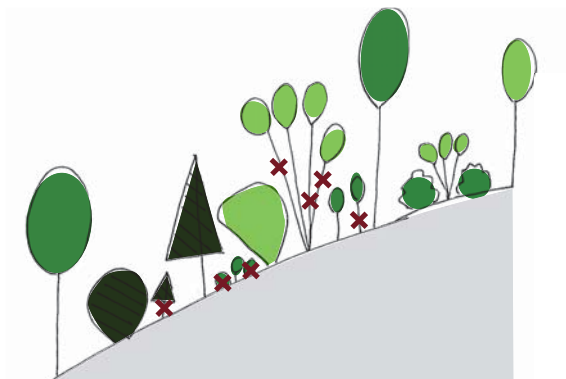
Skötselbeskrivning

Delområdet är redan idag välskiktat och har den spännande egenskapen att bli mörkare i söder. Därför finns inga skötselåtgärder som behöver göras för att förstärka beståndets egenskaper. Däremot bör det ske en gallring i området för att ge de kvarvarande träden mer utrymme att utvecklas och förbättra trädens kvalitet (se figur 151).

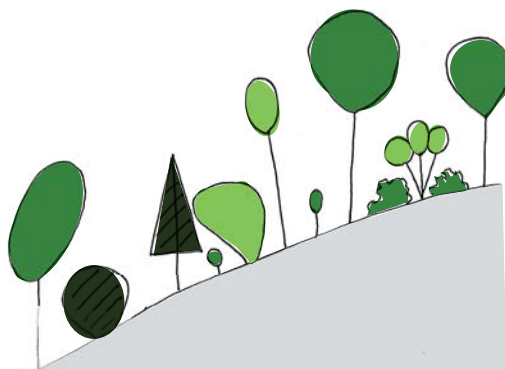
Under gallringen ska träd med god kvalitet gynnas för att skapa en vegetation för virkesuttag. Det virkesuttag som sker i delområdet skall ske genom ett kalhyggesfritt skogsbruk och gynna en skiktad vegetation genom att träd avverkas från olika skikt. Eftersom det finns mycket björnbärsbuskar i brynen och befintliga luckor i krontaket är det viktigt att luckorna vid avverkning blir relativt små för att minimera uppslaget av björnbärsbuskar (se figur 152). Ovanstående skötselåtgärder upprepas när vegetationen är åter vid utgångsläget.

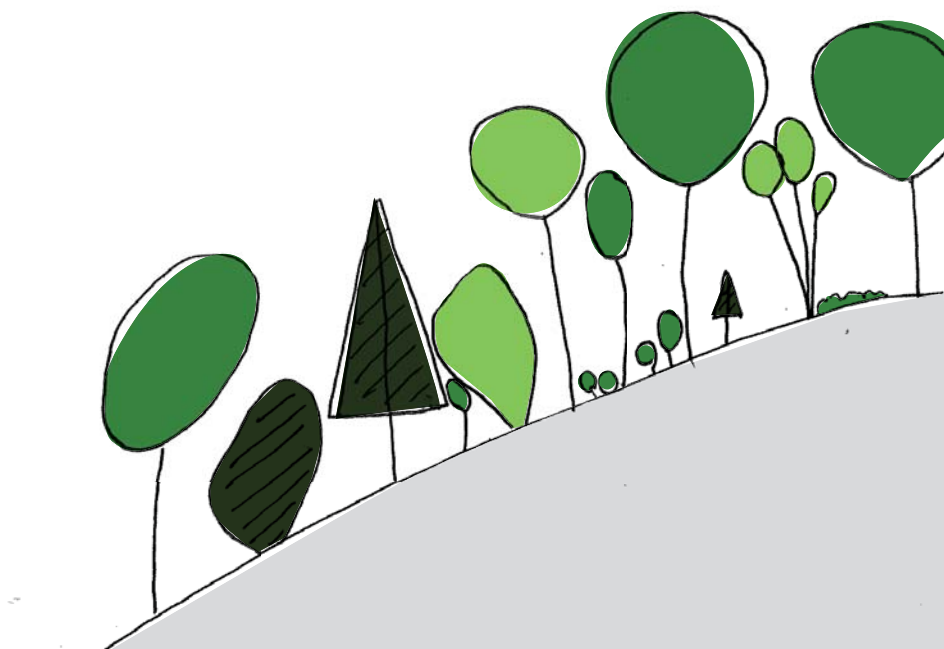
Figur 150: Vegetationens utgångsläge

Figur 151: Föreslagen åtgärd

Figur 152: Vegetationen efter utförd åtgärd

Figur 153: Mål för delområde 1

Delområde 2 - Utsikten Nuläge

Idag utgörs delområde 2 av en kronöppen yta med ett tätt buskskikt av örnbräken och björnbär (se figur 154). Delområdet gränsar till ett träddominerat bryn, tillhörande parken framför slottet. I brynet finns inslag av fågelbär som också finns i mindre omfattning i delområdet.

Utvecklingsmål

Ytan bör bevaras i stort sett som den är idag med ett tätt buskskikt från 0 - 1 meter. De enstaka fågelbär som finns inom delområdet i dag får gärna öka med ett fåtal individer.

Skötselbeskrivning

Eftersom buskskiktet är så tätt behöver området endast enstaka skötselåtgärder såsom att ta bort eventuella skott av större skugggivande träd som vandrat in. Borttagning av sådana skott behöver endast ske när de har nått en sådan höjd att de börjar skugga omgivande buskskikt eller stör den öppna känslan av området.

Figur 154: Vegetationens utgångsläge

Delområde 3 - Sälgsalen Nuläge

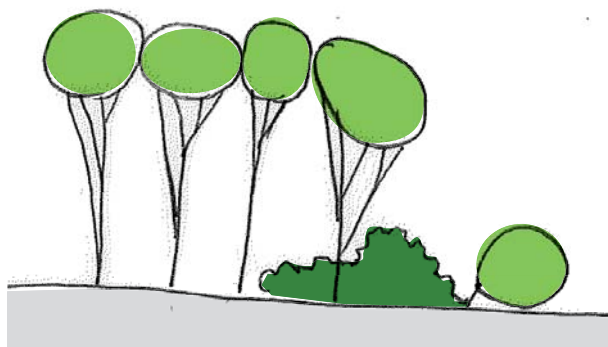
Vegetationen i delområde 3 består av en pelarsal med sälg som huvudträd (se figur 155). Eftersom huvudträdet är sälg blir inte krontaket speciellt högt utan ligger på ca 10 m. Pelarsalen upplevs som mörk, vilket beror på den murgröna som växer i fältskiktet och upp efter sälgens stammar.

Utvecklingsmål

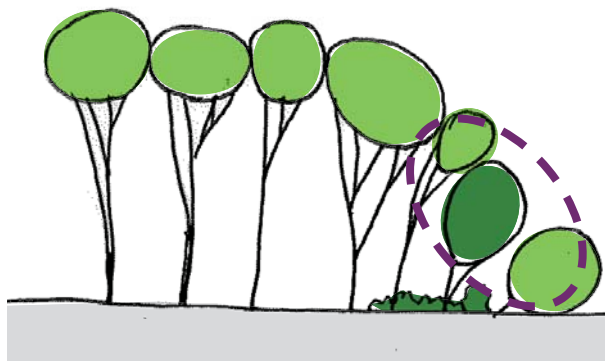
Sälgen lever som individ ca 40-60 år vilket är ett problem om man vill behålla den rofyllda och vilda karaktären. Målet för beståndet är att återskapa en pelarsalskaraktär men med mer långlivade arter (se figur 158). Sälgen bör därför successivt ersättas med till exempel al.

Skötselbeskrivning

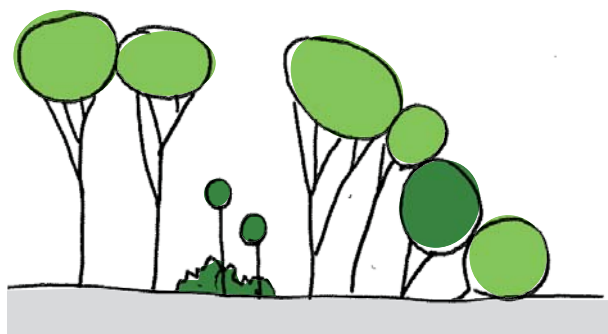
Första åtgärden i delområde 3 är att skapa ett tätt bryn mot delområde 2 (se figur 156). Det görs för att minska solinstrålningen vilket medför en sämre livsmiljö för björnbärsbuskarna som annars skulle bilda ett alltför tätt buskskikt för genomfart. Brynet kommer också att bidra till en förstärkt rumskänsla. Då brynet blivit tätt är det dags för nästa åtgärd som består i att hugga luckor i det befintliga krontaket av sälg. Det görs för att tillåta invandring av andra arter såsom al (se figur 157). När de invandrade arterna nått krontaket är det dags för ytterligare gallring i sälgbeståndet.

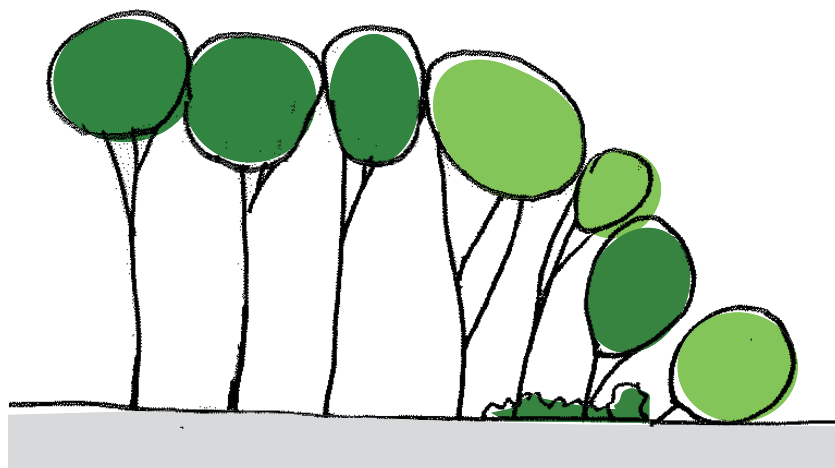
Figur 155: Vegetationens utgångsläge

Figur 156: Tätare bryn mot delområde 2

Figur 157: Luckhuggning i sälgbeståndet

Figur 158: Mål för delområde 3

Delområde 4 - Ravinen

Nuläge

Delområde 4 är det bestånd som är mest präglat av människan. Det är en ravin med branta sidor åt tre håll, nämligen ravinens båda sidor och den branta dammvallen. I beståndet finns en gammal ormbunksplantering som förmodligen har funnits sedan parkens storhetstid. Det finns också några solitärträd och tre stycken hasslar nere vid bäcken (se figur 159).

Utvecklingsmål

Delområde 4 har redan idag en rofylld karaktär som är dess största tillgång och som bör bevaras. För att förstärka beståndets historiska prägel bör ormbunksplanteringen kompletteras och en föryngring av trädskiktet bör påbörjas.

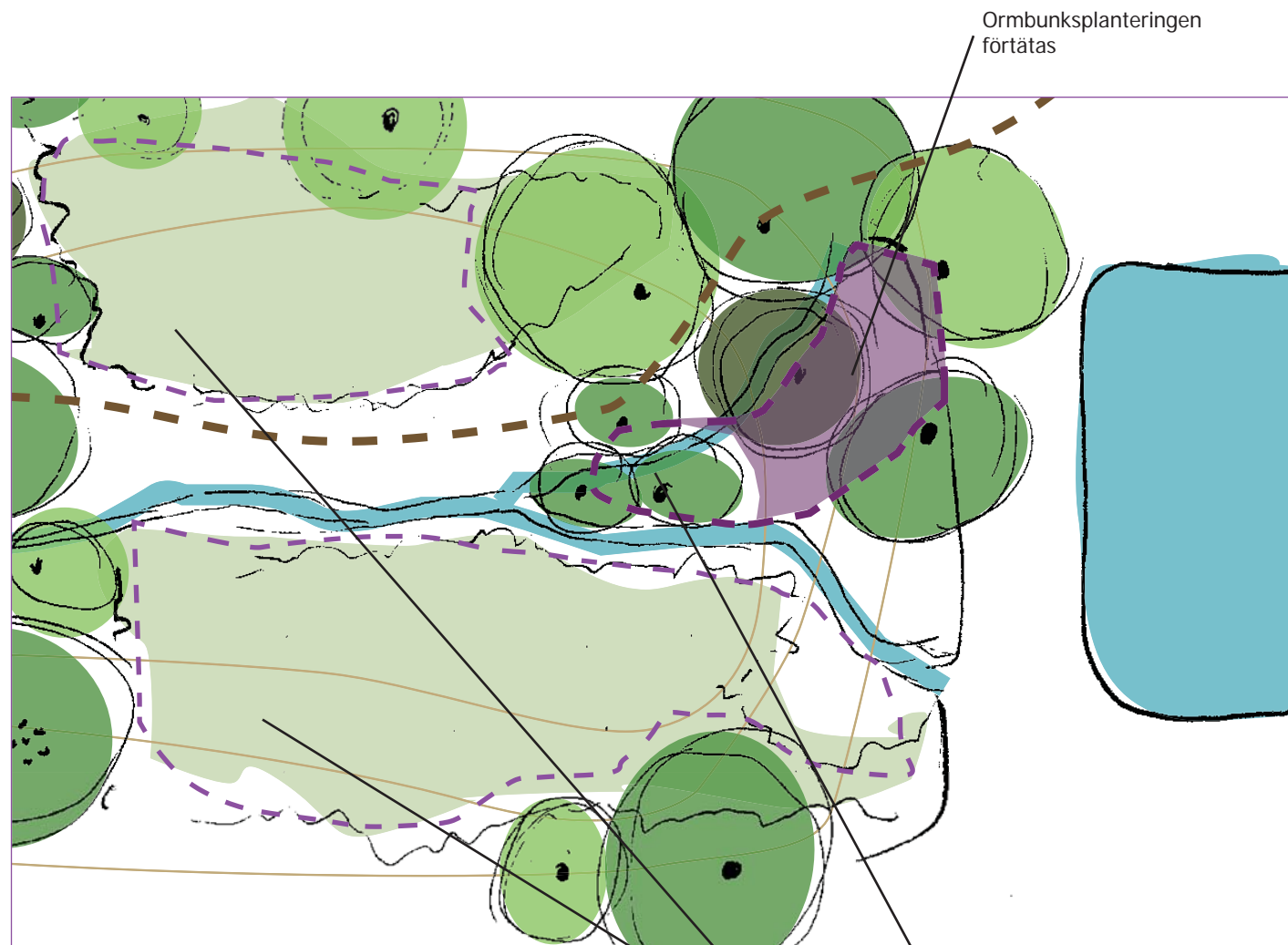
Skötselbeskrivning

Förstärkningen av den historiska prägeln består i en kompletteringsplantering av ormbunksområdet. Luckorna i ormbunksområdet består av öppen jord av god kvalitet vilket gör det enkelt att flytta de små ormbunksplantorna som idag växer på stigen dit. Några av de större ormbunkarna bör också delas och planteras i luckorna (se figur 160). Delområde 4 har idag en hög skötselintensitet i jämförelse med andra delar av Château du Grand Val. Efter det att ormbunkarna etablerat sig bör skötseln kunna minskas något men området kommer fortfarande att kräva kontinuerlig skötsel.

Idag består träd- och buskvegetationen av några stora träd av arterna ask, kustgran och ek. Buskvegetation längs de båda ravinbranterna utgörs av björnbär och örnbräken vilka gör området öppet från 1 m och uppåt. Nere i ravinen finns tre solitära hasslar som har stor positiv inverkan på hur området upplevs. Eftersom hasseln har en begränsad livslängd så bör en föryngring påbörjas genom att ett lämpligt antal plantor av hassel och andra trädslag tillåts växa upp.

Figur 159: Tre solitära hasslar

Figur 160: Utvecklingsförslag på delområde 4

Ormbunksplanteringen
förtätas

Tre solitära hasslar bevaras tills en
för yngning skett

Öppna områden utan
krontäckning med björnbär
och örnbräken

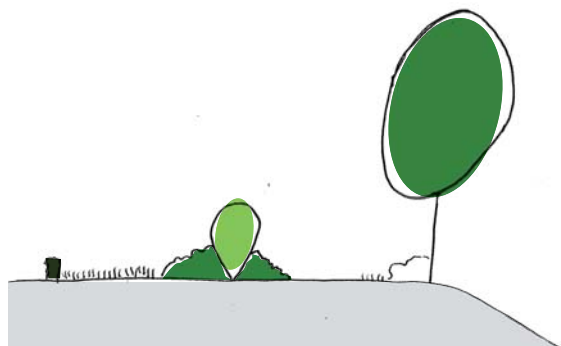
Delområde 5 - Entréplatsen

Nuläge

Delområde 5 är ett öppet bestånd med högt gräs och björnbär. Det är en plan yta som hålls öppen med hjälp av årlig slåtter. I beståndet finns också en transportväg i form av en gräsmatta som leder till åkrarna som ligger i anslutning till delområde 6 (se figur 161 och 163).

Utvecklingsmål

Platsen har stor potential att bli en entréplats för de externa besökarna. För att skapa en entré bör ytan bindas samman mer med omgivande områden. Målet för området är att skapa en parklik yta som binder samman parken närmast slottet och delområde 7 (se figur 164 och 165). Det finns en tydlig siktlinje mot slottet och i Pär Gustafssons gestaltningsförslag över parken ska denna förstärkas genom att några träd tas bort. Det kommer att skapa en tydligare koppling till slottet men ändå bibehålls en tydlig avgränsning som hindrar de externa besökarna att komma för nära slottets boende.

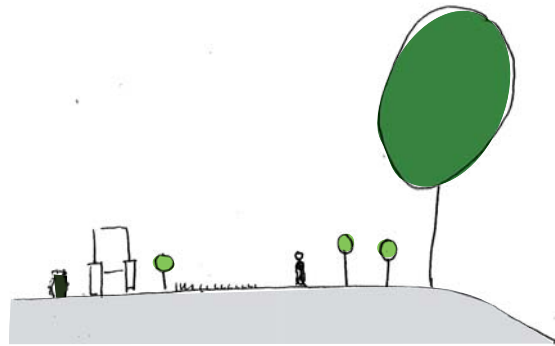

Figur 161: Vegetationens utgångsläge

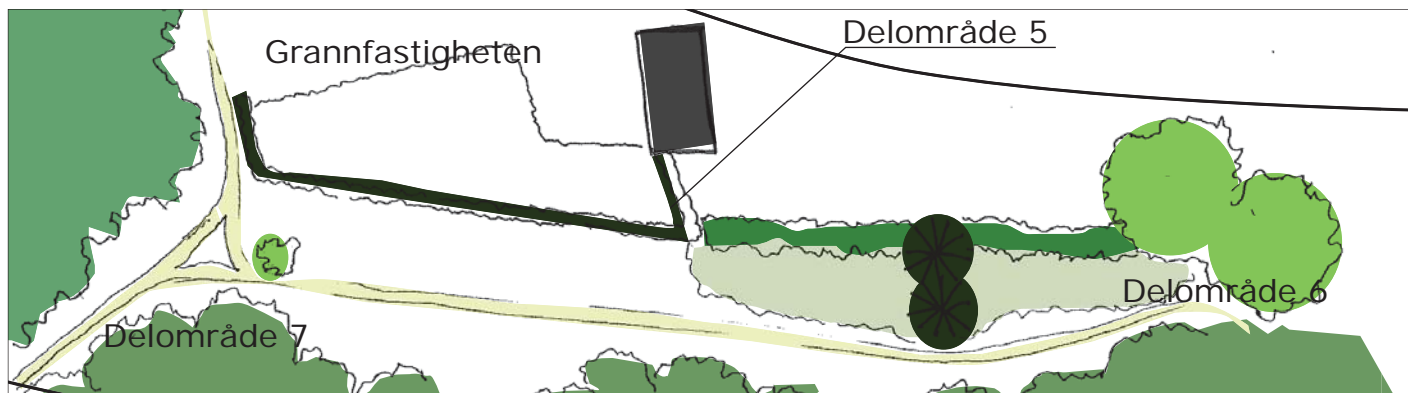
Skötselbeskrivning

I stället för den årliga slåttern av delområdet bör hela ytan bestå av en extensivt skött gräsmatta i likhet med de bortersta delarna av parken. I kanten mot delområde 7 planteras några bokar så att ett stambryn bildas för att locka besökarna in i området. Transportvägen, som under användning lätt blir lerig, flyttas närmare häcken på den östra sidan och en trädrad av bok planteras för att avskilja den från själva entréplatsen (se figur 162).

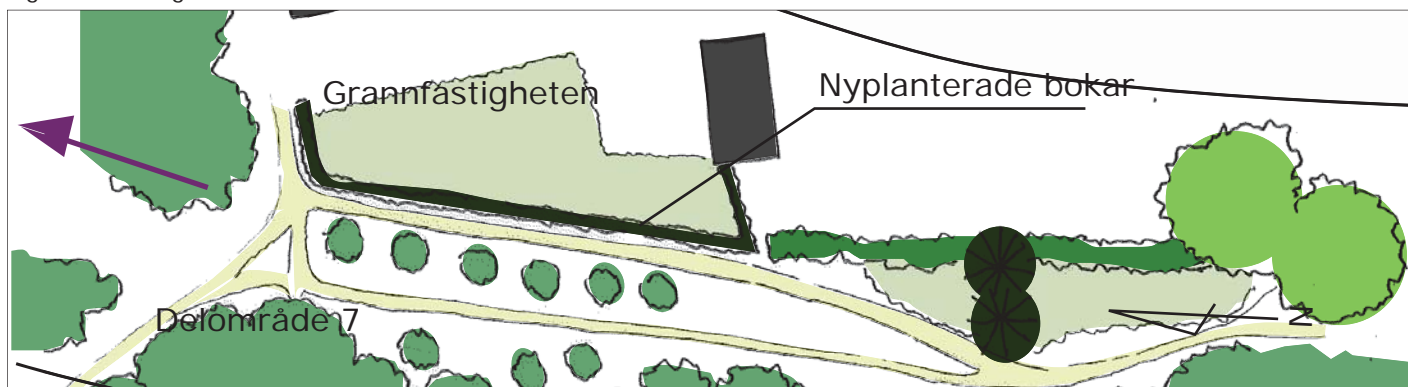
Marken består idag av en näringsrik moränjord med god vattentillgång. Vid trädplanteringen räcker det därför med att man gräver en planteringsgrop, placerar trädet i den, gräver igen och vattnar rikligt nära stammen. För att få en god etablering så vattnas trädplanteringen första året en gång per vecka under vegetationsperioden. Andra året räcker det med att vattna varannan vecka. Därefter klarar sig träden av egen kraft.

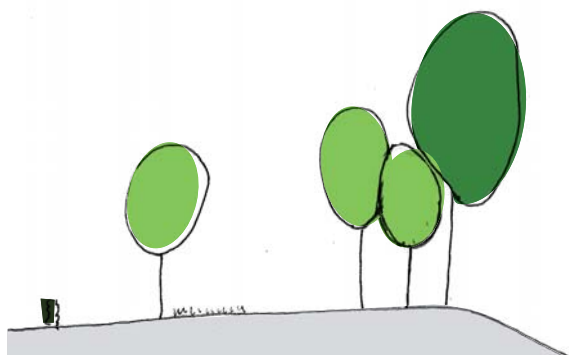
Figur 162: Plantering av bok

Figur 163: Nuläge för delområde 5

Figur 164: Gestaltungsforlag over delområde 5 med de nyplanterade ekarna och en siktlinje mot slottet.

Figur 165: Mal for delområde 5

Delområde 6 - Rymdgången Nuläge

Delområde 6 består till största delen av en gång med gräsmatta som vindlar sig fram vid sidan av en av egendomens taluser. På den västra sidan om delområdet finns brynet in i delområde 8 och på den östra sidan ligger ett tätt snår av björnbär och örnbräken som täcker stora delar av talusen (se figur 166, 168 och 169).

Utvecklingsmål

I stor sett ska delområde 6 bevaras som det är idag med dess vindlande gång som innehåller många kvaliteter. Ett ställe ska dock förändras för att förstärka kulturaspekten i området med de bevuxna taluserna. Det görs genom att flytta stigen närmare talusen, vilken sedan röjs fri från björnbärsbuskar och örnbräken (se figur 170). Det gör att man ser talusens konturer och dessutom får en utblick över åkerlandskapet som förstärker rymdkaraktern se utveckling av stigsystemet händelse 11.

Skötselbeskrivning

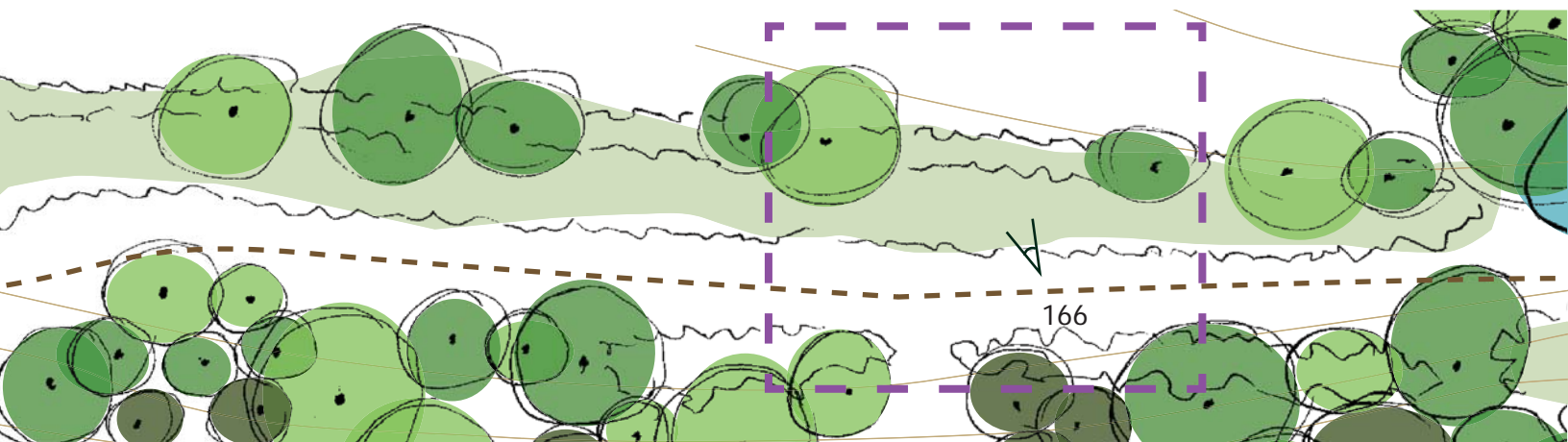
Området sköts som idag genom att gången består av extensivt klippt gräsyta som klipps ungefär varannan vecka under vegetationsperioden. Där stigen flyttas närmare talusen måste också en kontinuerlig röjning av talusen utföras för att den ska vara tydlig och tillåta utblickar mot åkerlandskapet (se figur 167). Röjningen av talusen bör ske minst två gånger om året för att inte sikten ska störas. Förslagsvis sker en röjning på våren och en under sensommaren.

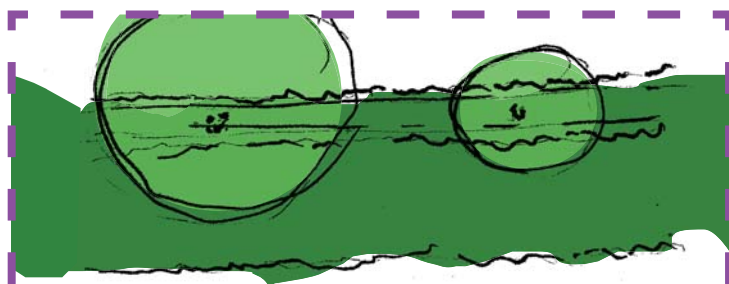
Figur 166: Vegetationens utgångsläge

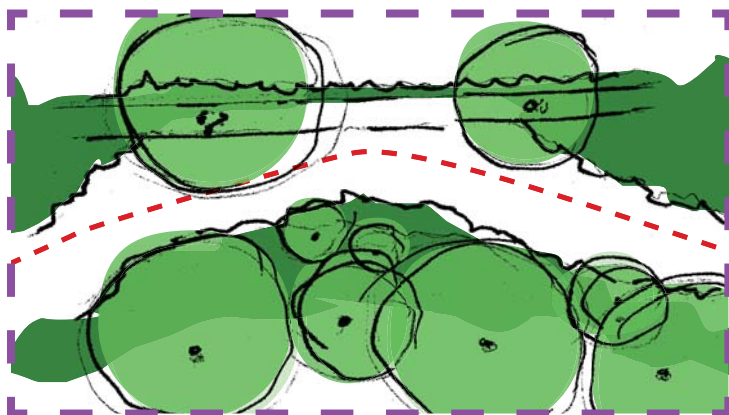
Figur 167: Utblick över åkerlandskapet efter åtgärd

Figur 168: Illustrationsplan över delområde 6

Figur 169: Vegetationens utgångsläge

Figur 170: Mål för delområde 6

Delområde 7 - Pelarsalen

Nuläge

Vegetationen i delområde 7 är idag en genomsiktlig vegetation med en svag skiktning. Trädskiktet består av ett fåtal stora bokar, kustgranar och äkta kastanjer. Buskskiktet är glest och består av äkta kastanj, bok och järnek (se figur 171). Fältsiktet är i stort sett obefintligt då marken täcks av lövförna. Det fältskikt som finns är i anslutning till det glesa brynet upp mot delområde 5.

Utvecklingsmål

Utvecklingsmålet för delområde 7 är en tydlig pelarsal med både äldre och yngre träd och ett stambryn mot entréplatsen (se figur 174). De äldre träden med dålig vitalitet måste successivt tas ner men inte förrän underväxten har nått en pelarsalskaraktär.

Skötselbeskrivning

Beståndet utvecklas genom att skapa en pelarsal av bok och kastanj genom att ta bort all kustgran och övriga träd lägre än 5 m. Ädellövträd sparas för att ingå i återväxten och föryngringen av pelarsalen (se figur 172). Stubbskott från äkta kastanj sparas också men endast en stam per stubbe för att skapa ett träd med god kvalitet. Dessa träd stammas därefter upp till 3 meter så det blir ett genomsiktligt bestånd. Vid nedtagning av kustgranen i området kan det vara lämpligt att spara unga bokar runt om som kan ta över efter granarna.

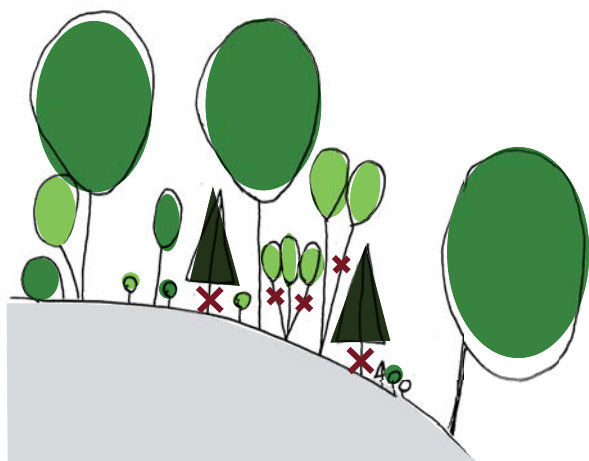
När de yngre träden slutit krontaket är det dags att börja avverka de äldre träden med dålig vitalitet

(se figur 173). Det görs försiktigt och med långa intervaller så uppkomsten av björnbärsbuskar minimeras. Nedtagningen börjar med de träd som står inne i beståndet därefter låter man bokplantor och stubbskott av äkta kastanj täcka området och komma upp till en höjd av 4 meter innan nästa stora träd tas ner. De stora träden avverkas ett och ett och träd med sämre vitalitet tas ner före träd med bättre vitalitet.

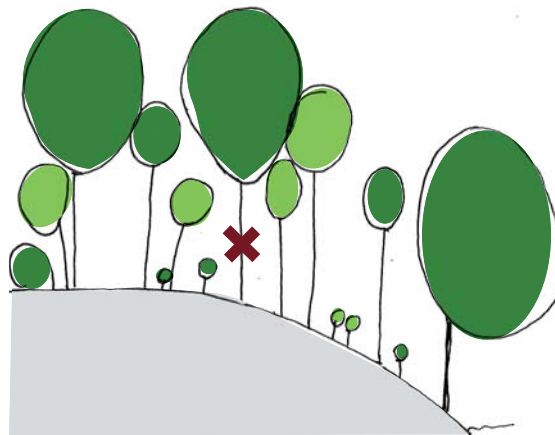
När de unga träden slutit krontaket i luckan är det dags att gallra fram de individer som har bäst förutsättningar att skapa en karaktärsstark pelarsal. Efterhand som beståndet mognar tas enstaka träd ut för att ge plats åt övriga träd att mogna till en pelarsal med stora kraftiga träd.

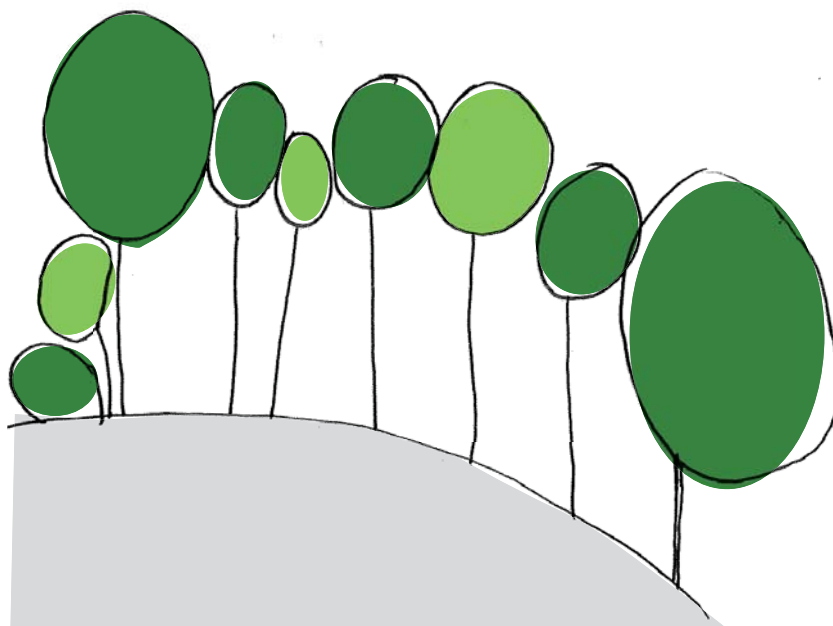
Figur 171: Vegetationens utgångsläge

Figur 172: Föreslagen åtgärd

Figur 173: Försiktigt avverkning av äldre träd

Figur 174: Mål för delområde 1

Delområde 8 - Trollskogen

Nuläge

I delområde 8 består trädskiktet i likhet med i delområde 7 av äkta kastanj och bok uppblandat med enstaka ekar och kustgranar (se figur 175). Det är en skiktad vegetation med tyngdpunkten i trädskiktet och ett svagt utvecklat fältskikt. Nere mot dammarna och vid bäcken är det blött vilket ger en helt annan flora med sälg som dominant i trädskiktet och ett rikt fältskikt.

Utvecklingsmål

För att öka skillnaden mellan delområde 7 och 8 bör utvecklingen i delområde 8 gå mot en flerskiktad vegetation med ett slutet lövtak (se figur 178). I trädskiktet är det lövträden som ska gynnas och då framförallt äkta kastanj och ek med inslag av bok. Det ska finnas träd i alla utvecklingsfaser för att skapa en tydlig skiktning. De gamla träden i området ska på sikt avverkas på grund av deras dåliga vitalitet. Dock ska de karaktärsfulla träden i närheten av stigen bevaras för att fungera som riktmärken under promenaden.

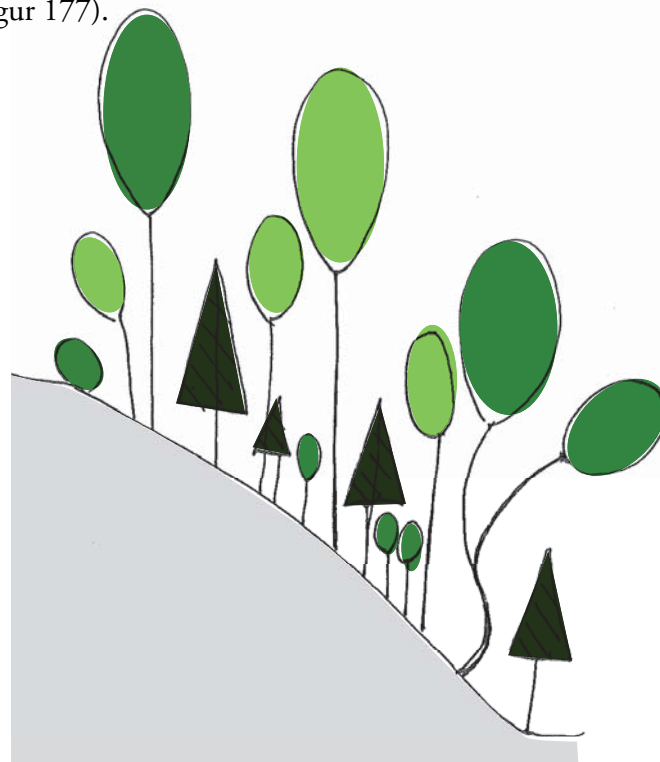
På de blöta områdena runt dammar och bäckar bevaras vegetationen som den är förutom att nedfallna grenar avlägsnas om de skymmer sikten ut över dammarna för de som rör sig på stigen.

Skötselbeskrivning

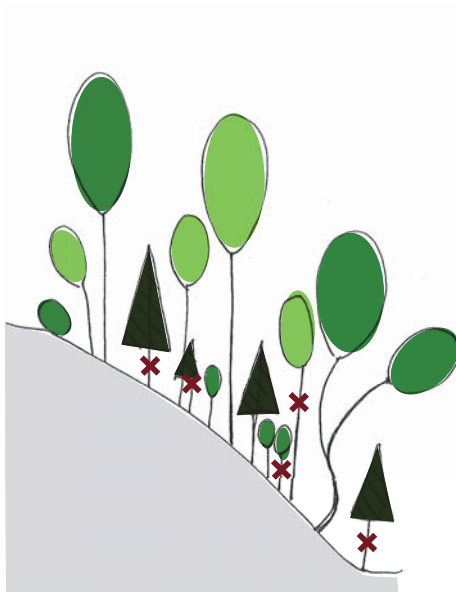
För att skapa en tydlig skiktning i området bör en gallring ske för att gynna träden i de lägre skikten (se figur 176). Trädskiktets krontak får dock inte öppnas

mer än 50% eftersom mycket solinstrålning gynnar uppslag av björnbärsbuskar. Av samma anledning är det också viktigt att spara brynet mot delområde 6.

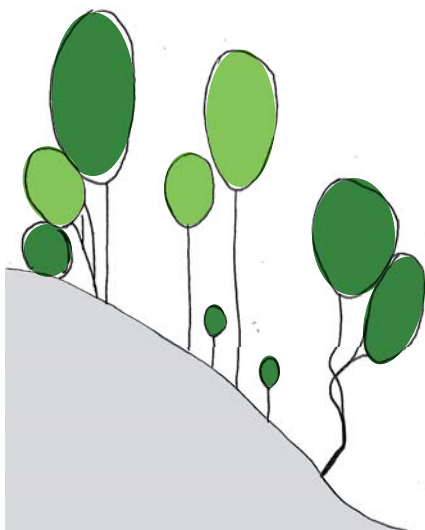
De kustgranar som finns i området, förutom de som nämns under stigutvecklingen, ska under gallringen avverkas för att ett lövdominerat bestånd skall uppnås. Under gallringen ska träd med god kvalitet gynnas för att skapa en vegetation för virkesuttag. Det virkesuttag som sker i området ska göras via ett kalhyggesfritt skogsbruk och gynna en skiktad vegetation genom att avverka träd från olika skikt (se figur 177).

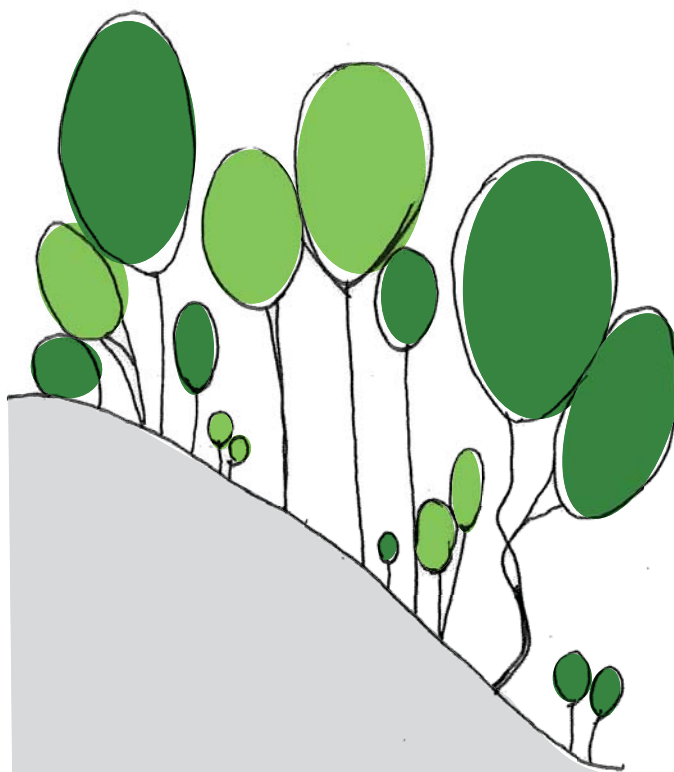
Figur 175: Vegetationens utgångsläge

Figur 176: Föreslagen åtgärd

Figur 177: Skiktad vegetation bevarad efter kalhyggesfritt skogsbruk

Figur 178: Mål för delområde 1

Delområde 9 till 12

Nuläge

Delområde 9 till 12 ligger längst bort från slottet och har skiftande vegetationskaraktärer. Kännetecknande för dessa delområden är det vilda uttrycket.

Utvecklingsmål

Dessa fyra delområden har en stabil dynamik som gör dem spännande. De utgör också en tillflyktsort för områdets vilt. Då ägarnas intresse för jakt är stort och de vill behålla de jaktmöjligheter som finns inom egendomen bör dessa delområden bevaras för att inte störa viltet.

Skötselbeskrivning

Förslagsvis lämnas dessa delområden till fri utveckling för att behålla dess karaktärer och för att inte störa viltet. På några ställen bör dock vissa mindre åtgärder vidtas. Vallen mot Fågeldammen röjs årligen då träd på dammvallen annars riskerar att underminera densamma vilket i värsta fall kan leda till att dammen brister. Det finns också en viltstig i området som leder bort till delområde 10. Den bör vid behov röjas så att de som känner sig äventyrliga kan ta sig in i området och så att det då blir tillgängligt för jakt på änder och vildsvin under jaktsäsongen.

7. Diskussion

Metoddiskussion

De metoder jag använt i detta arbete är befintliga analysmetoder som använts i många andra sammanhang. När det gäller analysmetoden med de *åtta parkkaraktärerna* valde jag den för att jag under min utbildning många gånger använt den med framgång och tycker att den beskriver en plats egenskaper på ett tillfredställande sätt. Det är en enkel analys som tydligt visar vilka egenskaper som finns på en plats och den finns väl beskriven i litteraturen vilket gör den enkel att förstå. Problemet med analysen kan dock vara att den bygger på subjektiva bedömningar vilka kan variera beroende på vem som utför analysen. För det tränade ögat kan ett vegetationsområde te sig som mycket artrikt medan det för ett otränat endast ser ut som ett buskage med samma art.

Analysmetoden med *Serial vision* valde jag av en helt annan orsak. Eftersom jag skulle jobba med stigar och stigsystem ville jag använda en analysmetod som beskriver hur man upplever en plats när man rör sig genom den. Då jag själv inte kände till någon sådan analysmetod fick jag tipset om Gordon Cullens *Serial vision* av min handledare. Efter att ha satt mig in i analysmetoden kände jag att den passade utmärkt för mina syften. Under tiden jag funderade på vilka analysmetoder jag skulle använda hade jag också tankar på att använda Kevin Lynch metod. Så här i efterhand tror jag att om så hade varit fallet så skulle analysen blivit för storskalig. Stigens utformning hade förmodligen också fått ett annat fokus, nämligen orienterbarheten i stället för upplevelsen av vegetationen.

Jag tycker att båda analysmetoderna uppfyller sin plats i arbetet. Det ger en förståelse både över vegetationens egenskaper och vad man upplever när man rör sig på stigen. Blir det här förslaget verklighet tror jag att besökare på Château du Grand Val kommer att få en spännande och händelserik upplevelse i skogsmiljön med dess olika karaktärer. Det skulle dock ha varit en styrka i analysarbetet om det utförts av fler än en person och under olika årstider.

Resultatdiskussion

När jag först skulle börja med min Mastersuppsats var jag mycket intresserad av naturlig vegetation och samspelet i vegetationssystemen. Jag hade tidigare läst kursen "Dynamic vegetation design" på SLU Alnarp och kände att det var det jag ville att mitt arbete skulle handla om. När jag fick möjlighet att arbeta på slottet Château du Grand Val och utveckla vegetationen där kändes det både spännande och utmanande.

I början var arbetet inriktat på att utveckla egendomens vegetation. Efter att ha besökt Château du Grand Val, gått igenom insamlat material och diskuterat med min handledare hamnade stigsystemet i fokus. Av resultatet att döma så anser jag att det var rätt val eftersom huvudfokus för den här delen av slottsparken är besökarna och inte skogsproduktion eller jaktmöjligheter.

Det var mycket lärorikt att arbeta med en befintlig situation som med största sannolikhet kommer att förverkligas. Några av ägarnas önskemål var att arbetet

kunde genomföras med relativt enkla metoder, ha låg skötselintensitet och vara enkelt att utföra. Jag tycker arbetet uppfyller ovanstående önskemål.

För mig har kontakten med ägarna varit till stor hjälp då de har kunskap om verksamheten och vad den kräver. Genom att beskriva deras mål och visioner har jag fått stöd i mitt arbete vilket hjälpte mig i rätt riktning.

Att utveckla detta stigsystem har krävt sin tid av tankar och funderingar. Till en början var stigens dragning helt uppenbar för mig. Den gick genom området efter den sträckning jag själv gått tillsammans med en av ägarna under mitt första besök på slottet. När det insamlade materialet gick igenom efter hemkomst upptäckte jag att stigens dragning inte var underbyggd av den utförda analysen utan endast var ett antagande. För att åtgärda detta gjorde jag en djupare analys av stigens dragning under mitt andra besök. Den analysen resulterade i några ändringar av stigsystemet vilket gav fler dimensioner till upplevelsen av stigen. Den dragning jag föreslår anser jag visar många av de positiva egenskaper som vegetationen inom området erbjuder och kommer att kunna bli en stor tillgång för verksamheten på Château du Grand Val.

Stigen går i nuläget inte genom hela området utan delen längst i söder har lämnats till fri utveckling. Det har gjorts för att viltet i området ska kunna leva ostört och för att gynna tillväxten av vilt på egendomen.

I detta område finns en pelarsal av ek som kan vara en spännande miljö att ta med i stigsystemet om det uppstår önskemål om utvidgning.

Under arbetets gång har jag varit så objektiv som möjligt och försökt bedöma områdets kvaliteter utifrån målgruppens behov och önskemål. Det har många gånger varit svårt då jag har en syn på vegetation som kommer från min uppväxt, där skog finns i överflöd och allemansrätten råder. I Frankrike är större delen av marken uppodlad och den skog som finns är privatägd och förbjuden att röra sig i för gemene man. Trots dessa kulturella skillnader så har jag en förhoppning att den miljö jag skapat ska tilltala målgruppen.

I det stora hela har det varit ett intressant arbete att utföra. Det har varit en del motgångar men jag har även fått många nya kunskaper och erfarenheter, som jag kommer att ha nytta av. Jag hoppas och tror att det förslag jag har kommit med ska uppfylla ägarnas behov och locka många människor att gästa parken runt Château du Grand Val.

Slutsatser

Jag anser att arbetet svarar på de frågeställningar som ställdes. Genom analyserna av området fick jag en god förståelse för platsens uppbyggnad och utvecklingspotential. Enligt min uppfattning har området en stor utvecklingspotential men jag valde att endast göra små ingrepp och förändringar eftersom naturen på egendomen redan har stor attraktionskraft. Detta för att få så låg skötselintensitet som möjligt och att ägarna själva kan utföra det mesta av både anläggnings- och skötselarbetet. Hade skötselintensiteten på platsen varit högre kan det tänkas att resultatet blivit ett annat med till exempel en mer restaurerande gestaltning med historisk koppling.

När det gäller att skapa en attraktiv och lockande miljö anser jag att jag lyckats. Stigarna är sammanbindande stråk som man enkelt kan röra sig på och få en upplevelse av den vilda vegetationen. Trots vegetationens vildhet känns stigarna trygga eftersom de är uppbyggda som slingor som leder tillbaka till startpunkten.

Jag har genom arbetets bildmaterial försökt förmedla mina intentioner för området till läsare och beställare.

8. Referenser

Andrén, H.(2009) *Fem steg att styra skötsel av utemiljö*. Sabo, Västerås

Atlas och lexikon (2006) *Den stora världsatlasen. Klimatzoner och vegetationszoner*, ss. VIII. Geo Graphic Publishers GmbH & Co. München, Tyskland

Axelsson-Lindgren, C.(1990). *Upplevda skillnader mellan skogsbestånd – rekreations- och planeringsaspekter*. Diss. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsplanering. Stad & Land nr 87.

Axelsson-Lindgren, C och Sorte, G. (1986) *Public response to differences between visually distinguishable forest stands in a recreation area*. Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp, Sverige

Blennow, A-M (2002) *Europas trädgårdar*. Bokförlag Singnum. Kristianstad

Busse Nielsen, Søren Bøye Olsen, Thomas Lundhede (2007) *An economic valuation of the recreational A. benefits associated with nature-based forest management practice*, Landscape and Urban Planning 80, The Royal Veterinary and Agricultural University

CRPF de Bretagne (2005). *Données sur le châtaignier en Bretagne* (dans le contexte de la forêt régionale)

Cullen, G. (1971). *The concise townscape*. Architectural Press. Oxford, England

Dramstad, W.,E., Tveit Sundli, M., Fjellstad, W., J. & Fry, G., L., A. (2006). *Relationships between visual landscape preference and map-based indicators of landscape structure*. Landscape and urban planning 78, pp 465-474.

Dunnett, N. och Hitchmough, J. (2004) *The dynamic landscape - Design, ecology and management of naturalistic urban planting*. Taylor and Francis, New York, USA

Frochot, H., Balandier, P., Michalet, R. & Van Lerberghe, P. (2009). France. I: Willoughby, I., Balandier, P. Bentsen, N. S., McCarthy & Claridge, J. (ed) *Forest vegetation management in Europe: current practice and future requirements*. Bryssel: COST Office.

Grahn, P. (1991) *Om parkers betydelse*. Alnarp: Sveriges Lantbruksuniversitet: Stad och Land nr 93

Grahn, P. (2006) *Naturen och trädgårdens betydelse för personer med utmattningsdepression*. Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp, Sverige

Grahn, P., & Bengtsson, A. (2005). *Lagstifta om utevistelse för alla*. i G. Blücher, & G. Graninger (Red.), *Den omvända ålderspyramiden* (ss. 111-154). Vadstena, Sverige: Linköpings universitet.

Gustavsson, R (1986). *Struktur i lövskogslandskap: former och samspel mellan lövträd och buskar i Sjöarps lövskogsområde, - strukturella typer, egenskaper och förändringar i innerbestånd, bryn, buskage och halvöppen mark*. Diss. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet, inst. för landskapsplanering.

Gustavsson, R. & Ingelög, T. (1994). *Det nya landskapet – kunskaper och idéer om naturvård, skogsodling och planering i kulturbygd*. Jönköping: Skogsstyrelsen.

Hermansson, N. Boëthius, J. och Ekman, M. (1981) *Jägarskolan - svenska jägarförbundets kursbok för jägarutbildningen*. Proprius förlag, Stockholm

Håkansson, C. och Pihel, J (2011) *Ett slott i romantikens lövsal: Skogsutveckling på Château du grand val - att utveckla en integrerad gestaltande skogsbruksplan*. Sveriges lantbruksuniversitet Alnarp, Sverige

IFN (2008). *The french forest – Figures and maps*. [Pdf] Tillgänglig: http://www.ifn.fr/spip/IMG/pdf/Memento_IFN_EN2.pdf [Nedladdad: 2012- 02-23]

Kaplan, K. och Kaplan, S. Ryan, R (1998) *With People in Mind: Design and Management of Everyday Natur*, Island press

Konijnendijk, C. Nilsson, K. Randrup, T och Schipperijn, J. (2005) *Urban forest and trees*. Springer- verlag, Berlin, Tyskland

Kylin, Maria (2004). *Från koja till plan: om barnperspektiv på utemiljön i planeringssammanhang*. Diss. Alnarp : Sveriges lantbruksuniversitet.

Larsson, K (1985) *Bra Böckers lexikon*. BD 8. ss 234-238

Lynch, K. (1988) *Image of the city*: MIT Press. Cambridge, Massachusetts

Michaud, G. och Kimmel, A. (1996) *Le nouveau guide France*. Hachette Livre. Vanves, Frankrike

Nordh, Helena (2006) *Parkkaraktärer*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet

Ottosson, J., och Grahn, P. (2005). *A Comparison of Leisure Time Spent i Garden with Leisure TimeSpent Indoors on Measures of Restoration i Residents in Geriatric Care*. Landcape Research , 30:23-55.

Icke publicerade källor

Roland Nilsson (2011). Samtal under vistelse på Château du Grand Val 2011 september 20-25.

Roland Nilsson (2012). Samtal under vistelse på Château du Grand Val 2012 januari 28 - 31

Gustavsson, P (2011) Samtal om romantikens trädgårdar och Château du Grand Val 2011 september 15

Robinson, N. (2011) *The planting design handbook - revised second edition*. Ashgate publishing limited. Farnham, England

Rydberg, D. (2001) Skogens sociala värden. Jönköping, Skogsstyrelsen (2001:8J)

Skogsstyrelsen (2010) *Grundbok för skogsbrukare, fakta om skog och skogsbruk*, Skogsstyrelsen förlag, Jönköping

Waring, R. H. och Running, S. W. (1998) *Forest ecosystems - analysis at multiple scales*, second edition. Academic Press. London, England

Williamson, T(1995) *Polite Landscapes*. The Johns Hopkins university press, Baltimore, Maryland

Ulrich, R. (1999). *Effects of Gardens on Health Outcomes: Theory and Research*. i C. Cooper Marcus & M. Barnes, *Healing Gardens. Therapeutic Benefits and Design Recommendations* USA: John Wiley & Son.

Utflykt Skåne (2012) Dalby söderskog (Dalby hage). Tillgänglig: <http://www.utflyktskane.se/?p=1532> [2012-08-26]